

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการ
อุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการ

อุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

ณัฐนันท์ เขียวเกษม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ ชมพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรวิทย์ เทพานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ ชมพันธ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักพงศ์ พจนารถ)

..... คณบดี
(ศาสตราจารย์ ดร.วิสาข ภูจินดา)

/ /

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขต ประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง
ชื่อผู้เขียน	นางสาวณัฐนันท์ เขียวเกษม
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา	2562

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคเพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างร่วม (Semi-Structured Interviews) กับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดจากคู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเป็นหลักในการศึกษา ตัวชี้วัดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาลทั้ง 7 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินการเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดีมาก และเป็นไปตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม (QSHE) มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน มีกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และมีช่องทางในการร้องเรียนเมื่อเกิดผลกระทบจากการดำเนินงาน ทางเขตประกอบการฯ ก็จะมีกระบวนการเยียวยาตามลำดับขั้นตอน อาจเกิดความล่าช้าส่งผลให้ประชาชนมองว่าเขตประกอบการฯ จัดการปัญหาล่าช้า ทางเขตประกอบการฯ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในชุมชน รวมถึงผู้บริหารระดับสูงของเขตประกอบการฯ ปรับเปลี่ยนนโยบายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

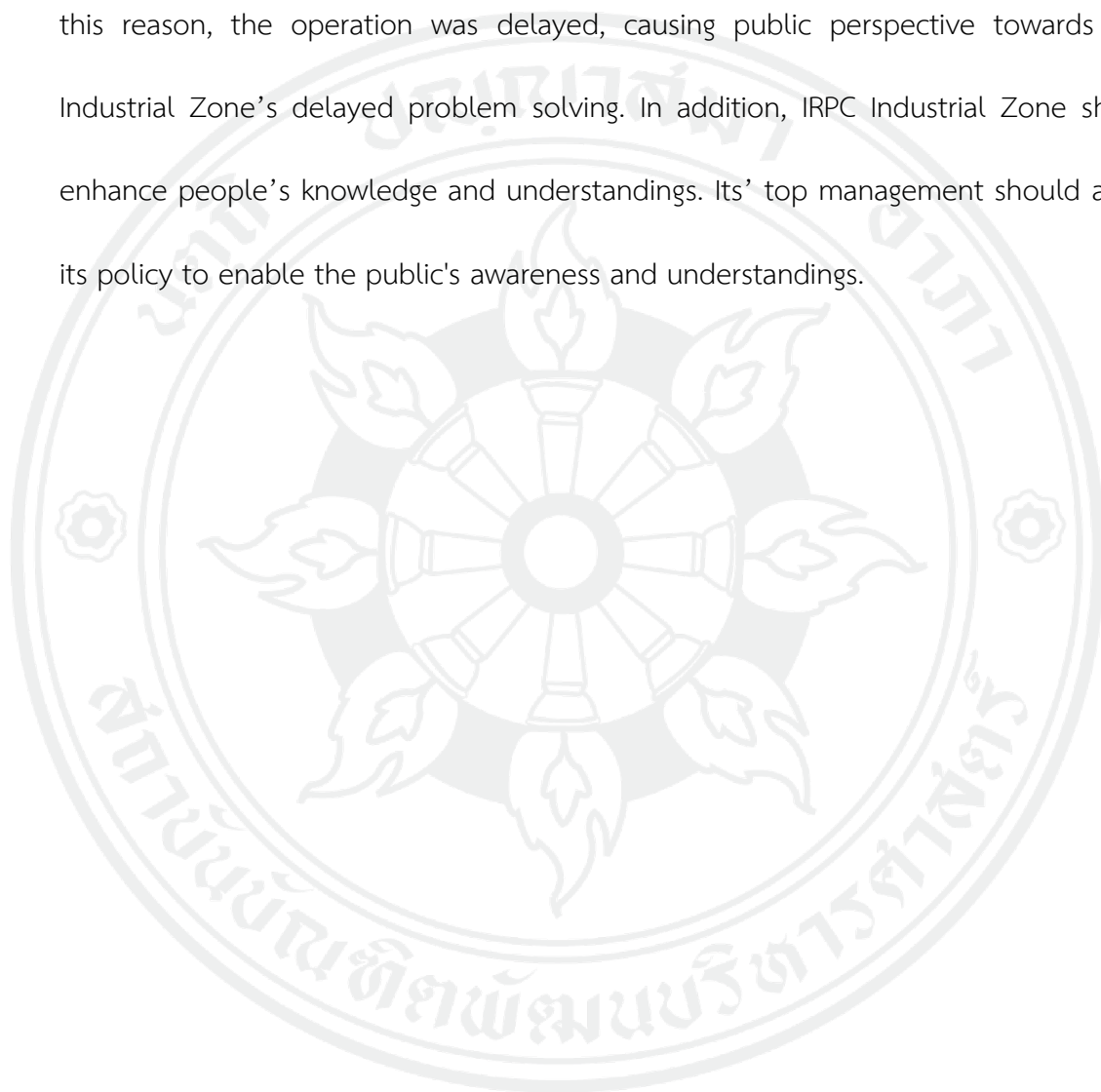
ABSTRACT

Title of Thesis	Good Governance in Sustainable Environmental Management: A Case Study of The IRPC Industrial Estate Area, Rayong
Author	Natthanan Khiewgasem
Degree	Master of Science (Environmental Management)
Year	2019

The objectives of this study were to investigate the good governance-based operation of IRPC Industrial Zone in sustainable environmental management and to explore problems and obstacles in order to suggest the guidelines for operational promotion and support. This study was a qualitative research. Data were collected by semi-structured interviews and non-participation observation with stakeholders as well as related documents and applications of indicators from the operation manual according to environmental good governance principles. The foresaid indicators used as the evaluation criteria consisted of 7 good governance principles, namely: the rule of law, morality, transparency, participation, responsibility, efficiency and effectiveness, and sustainability. The results of this research indicated that the good governance-based operation of IRPC Industrial Zone in sustainable environmental management was at a good level and in compliance with related environmental laws, and the Quality, Safety, Health, and Environment (QSHE) management system. The case study has an emergency plan, a process of disseminating information through various channels,

including enabling people to participate in environmental programs and activities. A variety of Channels for making complaints are available; in case of occurred operational impacts, the process of bureaucratic remedy was provided by IRPC Industrial Zone. For this reason, the operation was delayed, causing public perspective towards IRPC Industrial Zone's delayed problem solving. In addition, IRPC Industrial Zone should enhance people's knowledge and understandings. Its' top management should adjust its policy to enable the public's awareness and understandings.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ ในการให้คำแนะนำความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงถือโอกาสนี้ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ เทพานนท์ ให้เกียรติเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพงศ์ พจนารถ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรณียกข้อเสนอนี้เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้อันมีค่า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนงานวิจัยนี้จนแล้วเสร็จ

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาตลอดจนคอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ณัฐนันท์ เขียวเกษม

มกราคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	6
2.2 แนวคิดของการจัดการสิ่งแวดล้อม.....	12
2.3 แนวคิดของหลักธรรมาภิบาล.....	17
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	41
2.5 ข้อมูลพื้นฐานเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง.....	52
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา.....	59

3.1	กรอบแนวคิดการศึกษา	59
3.2	วิธีการดำเนินการศึกษา	61
3.3	แหล่งข้อมูลในการศึกษา	61
3.4	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
3.5	การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	74
3.6	กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก	75
3.7	การวิเคราะห์ข้อมูล	75
บทที่ 4	ผลการศึกษา	91
4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	91
4.2	การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการ อุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง	93
4.3	ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง	144
4.4	แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาล	148
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	155
5.1	สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	155
5.2	ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง	167
5.3	แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาล	168
5.4	ข้อเสนอแนะ	171
ภาคผนวก	.....	173
ภาคผนวก ก.	แบบสัมภาษณ์ประชาชน	174
ภาคผนวก ข	แบบสัมภาษณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	182

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่..... 192

ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์หน่วยงานส่วนกลาง นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน
 สิ่งแวดล้อม..... 202

บรรณานุกรม..... 207

ประวัติผู้เขียน..... 213

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	11
ภาพที่ 2.2 พื้นที่ตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี.....	53
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างธุรกิจเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี.....	54
ภาพที่ 2.4 พื้นที่เพิ่มเติมจากแนวเขตประกอบการฯ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมปี พ.ศ.2537	55
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	60
ภาพที่ 4.1 แผนภาพแสดงการตอบสนองต่อสถานะการผูกเงินทางสิ่งแวดล้อมเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน	113
ภาพที่ 4.2 สรุปผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเขต ประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง	154
ภาพที่ 5.1 รูปแบบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่ ประสบความสำเร็จของเขตประกอบการอุตสาหกรรม.....	170

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ.....	33
ตารางที่ 2.2	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	35
ตารางที่ 2.3	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	36
ตารางที่ 2.4	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของโรงไฟฟ้าพระนครใต้ ...	39
ตารางที่ 2.5	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	40
ตารางที่ 3.1	ประเด็นคำถามในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง.....	63
ตารางที่ 3.2	ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	76
ตารางที่ 3.3	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักนิติธรรม	78
ตารางที่ 3.4	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักคุณธรรม	79
ตารางที่ 3.5	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความโปร่งใส.....	80
ตารางที่ 3.6	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักการมีส่วนร่วม	82
ตารางที่ 3.7	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความรับผิดชอบ	85
ตารางที่ 3.8	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	87
ตารางที่ 3.9	เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความยั่งยืน.....	88
ตารางที่ 3.10	ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก.....	90
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	92
ตารางที่ 4.2	ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม.....	94
ตารางที่ 4.3	ตัวชี้วัดหลักคุณธรรม.....	98
ตารางที่ 4.4	ตัวชี้วัดหลักความโปร่งใส.....	101
ตารางที่ 4.5	ตัวชี้วัดหลักการมีส่วนร่วม.....	106
ตารางที่ 4.6	ตัวชี้วัดหลักความรับผิดชอบ.....	111
ตารางที่ 4.7	ตัวชี้วัดหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	116

ตารางที่ 4.8 ตัวชี้วัดหลักความยั่งยืน 120

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่าง
ยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง 126

ตารางที่ 4.10 ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก..... 144

ตารางที่ 4.11 สรุปผลการศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการ
ดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม 152

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ทรัพยากรธรรมชาตินับว่าเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม ยิ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ยิ่งเสื่อมโทรมด้วยเช่นกัน นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งแก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานเหล่านั้น

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำมาซึ่งความไม่สมดุลของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และปัญหาเหล่านั้นได้ขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากสถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาเพื่อแก้ปัญหอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพซึ่งองค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ (United Nations) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program) ธนาคารโลก (World Bank) และอีกหลายองค์กร ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยแนวคิดระบบการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม หรือที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล (Good Governance)”

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยธนาคารโลก (World Bank) และองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการกู้เงินให้กับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ (สุธาวัลย์ เสถียรไทย, 2546) และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล คือการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่าย วิชาการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้รัก

สามัคคีเป็นพลังก่อให้เกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต (ณัชชิตา จันทรอินทร์, 2558)

ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารในหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีองค์ประกอบธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นเกณฑ์ชี้วัดเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลที่ดีในองค์กร ส่งผลให้องค์ประกอบธรรมาภิบาลมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ อาทิ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุหลักสำคัญธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ณัชชิตา จันทรอินทร์, 2558) คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของกระทรวงอุตสาหกรรม ระบุหลักธรรมาภิบาลไว้ 7 ประการ ได้แก่ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม นิติธรรม ความยุติธรรม และความยั่งยืน (สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 2553) เป็นต้น

โดยทั่วไปธรรมาภิบาลมักถูกนำมาใช้กับการบริหารปกครองทั้งในหน่วยงานภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคส่วนขนาดใหญ่ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม โดยการอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับผิดชอบต่อ บำรุงรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริเวณโดยรอบสถานที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงงานอุตสาหกรรมและพื้นที่โดยรอบสถานประกอบการซึ่งสามารถป้องกันแก้ไข และลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนใกล้เคียงอันเกิดมาจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง พัฒนาขึ้นตามนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) เป็นผู้ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมปิโตรเคมีครบวงจรแห่งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีโรงกลั่นน้ำมัน และโรงงานปิโตรเคมีตั้งอยู่ย่านชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมภายใต้การจัดการของบริษัทฯ พร้อมธุรกิจบริหารและจัดการทรัพย์สิน ส่วนที่เป็นที่ดินเปล่าในจังหวัดระยอง และจังหวัดอื่น ๆ ประกอบด้วยสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจทั้งท่าเรือน้ำลึก คลังน้ำมัน และโรงไฟฟ้า (วาทิต ส่องศิริ, 2558) มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสในชุมชนใกล้เคียงกับที่ตั้งของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ได้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน อันเนื่องมาจากการ

ดำเนินกิจกรรมของเขตประกอบการฯ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ยังช่วยสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจของชุมชนโดยรอบที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง อีกด้วย

ด้วยความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง โดยการยึดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา โดยเน้นถึงการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล โดยคาดว่าผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ ซึ่งนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมในภาคอุตสาหกรรมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

1.2 คำถามการวิจัย

แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี หรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.3.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.3.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บริษัท เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล และเสนอแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ รัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง และชุมชนใกล้เคียง

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) 2) ผู้นำชุมชน 3) ประชาชนอยู่อาศัยภายในชุมชนใกล้เคียง 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 5) นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บริษัท เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.5.2 ทราบปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.5.3 ทราบแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน หมายถึง แนวทางในการบริหารร่วมกันระหว่างประชาชน เขตประกอบการฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างยุติธรรมและโปร่งใส มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การแสดงทัศนคติ รวมไปถึงร่วมกันตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาลทั้ง 7 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักความยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบอุตสาหกรรมไออาร์พีซี มีส่วนร่วมในแสดงทัศนคติ ความคิดเห็น ร่วมไปถึงการมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้มีส่วนได้เสียในเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัด ระยอง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ๆ ดังนี้

- 1) ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
- 2) ผู้นำชุมชน
- 3) ประชาชน
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- 5) นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี หมายถึง สถานประกอบการอุตสาหกรรมปิโตรเคมีครบวงจรภายใต้การดูแลของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดทฤษฎี บทความ เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด และประเด็นการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประเด็นในการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

- 2.1 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.2 แนวคิดของการจัดการสิ่งแวดล้อม
- 2.3 แนวคิดของหลักธรรมชาติ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.5 ข้อมูลเบื้องต้นเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ความสัมพันธ์กับการพัฒนาที่ยั่งยืน คือเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีต้องบริหารจัดการงานอย่างสมดุลทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึง แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.1 แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เริ่มตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกได้คำนึงถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก ผลจากการประชุม

ดังกล่าวทำให้ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมกันอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 สหประชาชาติได้จัดตั้ง สมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า Brundtland Commission) เพื่อทำการศึกษาในเรื่องการสร้างสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ซึ่งได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future ที่ได้เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือยและเปลี่ยนวิถีทางในการพัฒนาเสียใหม่ในลักษณะที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

แนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายในรายงาน ปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ.1980) ซึ่งร่วมกันจัดทำโดยสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program) และกองทุนโลกเพื่อธรรมชาติ (World Wide Fund for Nature) ในชื่อเรื่อง ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์โลก (Strategy for World Conservation) ในปี พ.ศ. 2526 สหประชาชาติได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) เพื่อทำการศึกษาในเรื่องการสร้างสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา อีกสี่ปีต่อมา คือในปี พ.ศ.2530 คณะกรรมาธิการดังกล่าวได้เผยแพร่เอกสารจากการศึกษาที่มีความสำคัญมากฉบับหนึ่ง ชื่อว่า ‘อนาคตของเราส่วนกัน (Our Common Future)’ หรือที่เรียกว่า รายงานบรันด์แลนด์ (Brundtland Report) ตามชื่อของประธานคณะกรรมาธิการ คือ นางโกร ฮาร์เล็ม บรันด์แลนด์ (Gro Harlem Brundtland) นายกรัฐมนตรีประเทศนอร์เวย์ขณะนั้น และสาระสำคัญของรายงานดังกล่าวก็คือ ‘การพัฒนาอย่างยั่งยืน’ โดยรายงานฉบับนี้ได้เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย เปลี่ยนแปลงวิธีการพัฒนาให้เป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ และเห็นว่ามนุษยชาติสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นมาได้ จากข้อสรุปในรายงานบรันด์แลนด์ รายงานยุทธศาสตร์การอนุรักษ์โลก และข้อสรุปของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) นำไปสู่การประชุมสุดยอดระดับโลกในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 (ค.ศ.1992) ที่มีชื่อทางการว่า การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) ซึ่งจัดขึ้นที่ เมืองริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล การพัฒนาอย่างยั่งยืนยังคงเป็นสาระ สำคัญหลักของการประชุมนี้ รวมทั้งมีประเด็นปัญหาอื่นที่ได้นำเสนอเข้ามา ผลจากการประชุมได้มีการลงนามรับรองเอกสารสำคัญ 5 ฉบับ คือ ปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) คำแถลงเกี่ยวกับหลักการ

เรื่องป่าไม้ (Statement of Principles on Forests) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่ 21 นั้น จะมีการประชุมเพื่อประเมินผลทุก ๆ 5 ปี ได้มีการประเมินผลไปครั้งแรกแล้วในปี พ.ศ. 2540 และในปี พ.ศ. 2545 ก็ได้มีการประชุมประเมินผลอีกครั้ง โดยใช้ชื่อว่า “การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2002” (World Summit for Sustainable Development 2002 : WSSD) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม – 4 กันยายน พ.ศ. 2545 ที่เมือง โจฮันเนสเบิร์ก ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การเพิ่มพลังของข้อผูกมัดทางการเมืองสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้เน้นความสนใจของโลกในด้านการกระทำที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการเปลี่ยนแปลงจากแผนมาสู่การปฏิบัติ (จันทนา อินทปัญญา, 2548)

การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Un Conference on Environment and Development : UNCED) หรือการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ.2535 ซึ่งผลการประชุมนี้ผู้แทนของ 178 ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก จากแผนปฏิบัติการ 21 ข้างต้นประเทศไทยของเราก็รับเอาเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนมาร่วมดำเนินการด้วย โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งนอกจากจะมุ่งเน้น "คน" เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นเศรษฐกิจพอเพียง เน้นชุมชนเข้มแข็งและอื่น ๆ แล้ว ยังเน้นด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย (เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, 2555)

2.1.2 ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

World Commission on Environment and Development หรือ Brundtland (2526) ที่ได้ให้ความหมายไว้ในรายงาน “Our Common Future” ซึ่งได้เสนอแนะว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)” กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จาก 4 ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบันจะต้องไม่ใช่ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง แต่ควรเป็นการใช้ทรัพยากรในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาให้เต็มศักยภาพอยู่

ตลอดเวลา ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืนของระบบนิเวศไปพร้อม ๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

World Bank (1992) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ประนีประนอมกับการทำลายศักยภาพของคนรุ่นต่อไป ในการพัฒนาตัวเองได้ด้วย กล่าวคือการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีไว้ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนมรดก ที่จะส่งทอดให้แก่รุ่นลูกรุ่นหลาน เพื่อใช้ในการพัฒนาในรุ่นเขา

จำลอง โพธิ์บุญ (2557) ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ไปขัดขวางคนในรุ่นต่อ ๆ ไป ในการที่จะได้รับสิ่งสนองความจำเป็นพื้นฐานของเขาเหล่านั้น

ณัชชิตา จันทรอินทร์ (2558) สรุปความหมายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่เบียดเบียนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นต่อไป และต้องสมดุลทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

ปรียานุช เลิศศรีศรีมาลา (2559) ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนในรุ่นต่อ ๆ ไป และเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตใจ วัฒนธรรม ฯลฯ และกระจายความมั่นคง เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วันชัย สุขตาม (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน ในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุขคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบันและ คนรุ่นอนาคต

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

2.1.3 แนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระภิกษุธรรมปิฎก (2539: 65 อ้างถึงในเฉลิมเกียรติ แก้วหอม, 2555) ได้แบ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็น 2 ปัจจัยได้แก่

1) เป็นการพัฒนาคนเป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นแก้ปัญหาความยากจนการพัฒนาต้องสามารถตอบสนองในปัจจุบันขั้นพื้นฐานได้อย่างพอเพียงทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัยและฐานะความเป็นอยู่ที่ดีรวมทั้งมาตรการนโยบาย ประชากรที่เหมาะสม

2) ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ด้วยการพิทักษ์รักษาบำรุง ช่วยสภาพธรรมชาติและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ แต่การพัฒนาจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการพัฒนาจริยธรรมทั้งในระดับบุคคลและระดับชาติ (จริยธรรมที่แท้ต้องสามารถทำให้มนุษย์มีความสุขจึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืน) การพัฒนาด้านการศึกษา นับว่าเป็นองค์ประกอบแรกที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป อย่างน้อยทำให้คนรู้เท่าทันปัญหาที่เกิดขึ้นและที่สำคัญต้องมีการประนีประนอม คือ ยอมลดละความต้องการของตนเองเพื่อให้แต่ละฝ่ายได้ประโยชน์บ้างหลักการเหล่านี้เองจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ได้อธิบายแนวทางการพัฒนายั่งยืน มาจาก 3 แนวทางใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1) แนวทางด้านนิเวศวิทยา การพัฒนายั่งยืนให้ความสำคัญลำดับสูงกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว ทั้งนี้เพื่อส่งมอบทุนทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตและสินค้าต่าง ๆ ให้คนรุ่นอนาคตได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2) แนวทางสังคม การพัฒนายั่งยืนจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและกลุ่มชนระดับต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การรักษาคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีระดับสูงขึ้นอย่างยาวนาน

3) แนวทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนายั่งยืน หมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนยาวนาน บนพื้นฐานการสงวนรักษาทุนธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต ทั้งนี้จำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการบริโภค และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

ลักษมี เกตุสกุล (2558) ได้กล่าวว่า การพัฒนายั่งยืนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้านพร้อมกันไปคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมและความเสมอภาค 3) ด้านระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งในแต่ละด้านจะมีการเชื่อมโยงและมีผลกระทบซึ่งกันและกัน โครงการพัฒนาใด ๆ จึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่ยังรักษาสมดุลที่ดี ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้โดยไม่ทำลายอย่างที่ผ่านมา และให้อยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับ จำลอง โพธิ์บุญ (2557) กล่าวว่าแนวทางการพัฒนายั่งยืน จะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน พร้อมกันไป คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านสังคมและความเสมอภาค
- 3) ด้านระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.1 แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
แหล่งที่มา จำลอง โพธิ์บุญ, 2557.

นอกจากนี้ พินิต ภูจินดา และคณะ (2550 อ้างถึงใน ณชชิตา จันทรอินทร์, 2558) ได้อธิบายแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นถึงการเปลี่ยนวิธีการคิดเพื่อการตัดสินใจและพิจารณาถึงผลที่จะได้รับจากการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการคิดแนวใหม่จะตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเป็นการวางแผนระยะยาว (Future-Oriented/Long-Term) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งคนในรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคตต่อ ๆ ไปซึ่งจะยาวนานกว่าการวางแผนโดยทั่วไปที่มีระยะเวลาประมาณ 5-20 ปีที่อาจไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในระยะต่อไป

- 2) การพัฒนาที่ยั่งยืนจะกำหนดขอบเขต (Bounded by Limits) โดยไม่ได้คำนึงแต่เฉพาะขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) แต่จะพิจารณาควบคู่กับกำลังความสามารถด้านเทคโนโลยีของมนุษย์ในการพัฒนาภายใต้ขีดจำกัดทางธรรมชาติของบริเวณพื้นที่นั้น ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบเชิงพื้นที่ (Ecological Footprint) เป็นหลัก

- 3) การพัฒนาที่ยั่งยืนจะพิจารณาถึงสภาพธรรมชาติและภูมิศาสตร์ (Natural/Geographic) โดยจะครอบคลุมพื้นที่ภูมิภาคนิเวศ (Eco Region) และสร้างเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อให้เกิดการพัฒนาในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกันภายในพื้นที่ภูมิภาคนิเวศนั้น ๆ แทนการแข่งขัน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลขัดแย้งหรือทำลายซึ่งกันและกัน

4) การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมุ่งเน้นถึงวิธีการ (Means-Oriented) โดยการพิจารณาถึงวิธีการและกระบวนการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ตามที่กำหนด แทนการมุ่งเน้นแต่เพียงผลลัพธ์ (Ends) โดยปราศจากการคำนึงถึงวิธีการหรือกระบวนการในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์นั้น

5) การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะใช้แนวความคิดแบบองค์รวม (Holistic/Inter-connected) เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสภาพทางธรรมชาติ (Nature) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made) ตลอดจนการประสานเชื่อมโยงกับวิถีทางทางการเมืองระบบทางเศรษฐกิจและการบริหารปกครองอย่างเป็นองค์รวม

6) การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) จากทุกภาคส่วนหรือภาคีการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นของการกำหนดนโยบายการวางแผนและการจัดทำโครงการรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการติดตามประเมินผลเพื่อให้การพัฒนาสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดของการจัดการสิ่งแวดล้อม

การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างมากในการดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และมีทรัพยากรคงเหลือไว้ให้กับคนรุ่นหลัง ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันล้วนเกิดจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธี หรืออาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการจัดการอย่างไม่เหมาะสม เนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสัดส่วนที่ไม่สมดุลกับระยะเวลาการฟื้นคืนของธรรมชาติ การเพิ่มจำนวนของประชากรที่มากขึ้นไป จึงจำเป็นต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหา เพื่อให้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับการมีทรัพยากรอย่างยั่งยืน

2.2.1 ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม

นักวิชาการได้นิยามความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

อำนาจ วัฒนกรสิริ (2557) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ต้องมีการศึกษา วางแผน วิเคราะห์และนำไปดำเนินการเพื่อที่จะจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและการกำจัด บำบัดมลพิษที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ (Human Activities)

เกษม จันทรแก้ว (2558) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างมีระบบในการจัดการให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถสนองความต้องการของมนุษย์ ด้วยการสร้างกลไกควบคุมโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การมีใช้ในอนาคตตลอดไป

ณัชทิตา จันทรอินทร์ (2558) สรุปความหมายไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการเพื่อให้มีทรัพยากรใช้อย่างยั่งยืน โดยให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เหมาะสม เป็นการพัฒนาที่ควบคู่กับการอนุรักษ์โดยใช้ความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์ และความรู้ความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาทรัพยากรและความสมดุลของสิ่งแวดล้อมให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปมีใช้อย่างยั่งยืน

วันวิสา วัลย์ดาว (2553) ได้ให้ความหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ว่า เป็นการวางแผนการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนถึงการนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีโดยเน้นการป้องกันเพื่อไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นการรักษาทรัพยากรเพื่อคนรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคต

สุทธภณ ชื่อมาก (2554) ได้ให้ความหมายการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องในการสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน และมีการควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษหรือลดมลพิษให้เหลือน้อยที่สุด

อลงกรณ์ อินทรชุต (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการในการควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ที่เป็นระบบและมีศักยภาพ เพื่อคงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีและตอบสนองต่อความต้องการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน

ปรียานุช เลิศศรีศมีมาลา (2559) การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเต็มประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันต้องป้องกันรักษาหรือการแก้ไขปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่เกิดเลย

จากนิยามข้างต้นที่รวบรวมไว้ สามารถสรุปความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่เกิดเลย และรักษาไว้ให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป

2.2.2 หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปรัชญาการจัดการสิ่งแวดล้อมสอนให้เกิดความคิดว่า สิ่งแวดล้อมทุกชนิด/ประเภท สามารถนำมาใช้ได้ภายใต้การช่วยเหลือของธรรมชาติและ/หรือเทคโนโลยี การให้สิ่งแวดล้อมทั้งระหว่างการใช้และภายหลังการใช้แล้ว ให้ฟื้นคืนสภาพได้เหมือนหรือใกล้เคียงเดิม เพื่อให้เป็นรูปธรรมจึงได้กำหนดหลักการการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีขั้นตอนดังนี้ (เกษม จันทรแก้ว, 2544)

หลักประการที่ 1 การกำหนดชนิด/ประเภทขอบเขตของสิ่งแวดล้อมเพื่อการใช้ประโยชน์ โดยอาศัยพื้นฐานสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจุดเด่นเพื่อการสร้างรูปแบบการจัดการเป็นตัวนำแนวคิดในการกำหนดชนิด/ประเภท กลุ่ม ระบบย่อย ระบบสิ่งแวดล้อมและการกำหนดขอบเขต ใช้การสำรวจแจกแจงทรัพยากร (resources inventory) ว่ามีสิ่งแวดล้อมใดบ้าง ปริมาณเท่าไรในแต่ละชนิด อยู่กันเป็นระบบอย่างมีสัดส่วนลักษณะใด มีความหนาแน่นแต่ละชนิด/ประเภทอย่างไร จะนำไปสู่การหาขนาด/ปริมาณว่ามีสถานภาพลักษณะใด เพื่อที่จะได้นำไปสู่การสร้างศักยภาพให้เอื้อประโยชน์ต่อไป

หลักประการที่ 2 การกำหนดกิจกรรมเพื่อการคงสภาพและ/หรือสร้างศักยภาพความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม หลังจากการกำหนดชนิด/ประเภทสิ่งแวดล้อมและขอบเขตของระบบแล้ว จะต้องประเมินสถานภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสามารถกำหนดกิจกรรมการจัดการทั้งเพื่อการคงสภาพของสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์/สมดุลแล้วให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ดังนั้นกิจกรรมที่จะถูกกำหนดขึ้นมานั้น ต้องขึ้นอยู่กับสถานภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ผู้วางแผนการจัดการต้องเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุด เพื่อจะได้สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไป

หลักประการที่ 3 การควบคุมในการกำจัด/บำบัดของเสียและมลพิษจากกิจกรรมการใช้ทรัพยากร จะมุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมควบคุมของเสียและ/หรือมลพิษสิ่งแวดล้อมของหลักการที่ 1 และ 2 โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สร้างเทคโนโลยีควบคุมของเสียและ/หรือมลพิษสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะทางชีวภาพที่ชัดเจน เช่น ระบบบำบัดน้ำ เต่าเผาขยะ การวางผังเมือง เป็นต้น
- 2) การสร้างกฎระเบียบ เป็นการสร้างกฎหมายระเบียบปฏิบัติหรือข้อห้ามต่าง ๆ ในการกระทำใด ๆ ต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษเอาไว้ด้วย
- 3) ให้การศึกษาทางสิ่งแวดล้อมด้วยระบบสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการนำองค์ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมถ่ายทอดด้วยเทคโนโลยีการถ่ายทอดสู่ประชากรเป้าหมาย วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ให้ประสิทธิภาพระยะยาว
- 4) การประชาสัมพันธ์ เป็นการนำเสนอข่าวสารที่จะปฏิบัติในแต่ละระบบสิ่งแวดล้อม หรือระบบสิ่งแวดล้อมที่ต้องการจัดการ ซึ่งประชาชนจะได้ตระหนักและปฏิบัติตาม

นาท ตัณฑวิรุฬห์ และพลุทรัพย์ สมุทรสาคร (2528 อ้างถึงใน ลักขมี เกตุสกุล, 2558) ได้อธิบายถึงหลักการบริหารทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) การสำรวจตรวจหา (Survey and Identify) จะต้องตรวจหาสิ่งที่เราต้องการมาใช้ประโยชน์ โดยจะต้องพิจารณาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในทางการค้า และการใช้ประโยชน์โดยตรงและการใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ

2) การป้องกันรักษา (Protection and Maintenance) เมื่อสำรวจทรัพยากรหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เราต้องการนำมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว ก็ต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดสิ่งแวดล้อมเสียหาย ถูกทำลาย หรือเปลี่ยนสภาพไปเป็นมลพิษ

3) การใช้ทรัพยากรให้ถูกประเภทและเกิดประโยชน์สูงสุด (Wise use) คือ การบริโภคให้ถูกหลักเศรษฐกิจและมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม ถูกประเภท ถูกเวลาและโอกาส

4) การปรับปรุงคุณภาพทรัพยากร (Improvement) คือ การหาวิธีการปรับปรุงทรัพยากรที่เสื่อมโทรมหรือหมดค่าไปแล้วให้กลับมาามีคุณภาพพอที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การปรับปรุงคุณภาพน้ำเสีย หรือดินเสื่อมโทรมเพื่อนำมาใช้หรือเพาะปลูกใหม่

5) การใช้ทรัพยากรที่ทดแทนกัน (Substitution) คือ การนำทรัพยากรที่มีอยู่เป็นจำนวนมากหรือเกิดใหม่ได้มาใช้ประโยชน์แทนทรัพยากรที่หายากกว่า เช่น การใช้พลาสติกแทนไม้ ใช้พลังงานอาทิตย์แทนน้ำมัน เป็นต้น

6) การนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์อีก (Recycle) คือ การนำของเหลือทิ้งหรือของเสียที่เกิดจากการผลิตและบริโภคกลับมาหมุนเวียนใช้ซ้ำ เช่น การนำขยะมาทำเป็นปุ๋ย เป็นต้น

2.2.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การจัดการสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเพียงสร้างศักยภาพคงสภาพของสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนเพียงรูปแบบเดียวคงไม่สามารถจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนตลอดไปได้ ความจริงแล้วกิจกรรมมนุษย์ และ/หรือกิจกรรมการจัดการเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ถ้าการควบคุมกิจกรรมไม่ดีพอแล้ว การลดน้อยถอยลงและการเสื่อมโทรมลงของสิ่งแวดล้อมย่อมเกิดตามมาไม่มากก็น้อย (เกษม จันทรแก้ว, 2558)

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุรณ (2550) ได้เสนอหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนให้นักบริหารไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างแผนงาน การสร้างแผนงานควรให้แต่ละแผนงานมีความเชื่อมโยงต่อกัน อย่างเป็นกระบวนการจากแผนหนึ่งไปยังอีกแผนหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ (Tactics) ที่ใช้ในแต่ละแผน

2) การสร้างความพร้อมของปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ด้านเครื่องมือ บุคลากร องค์กรรองรับ งบประมาณ เป็นต้น ที่สอดคล้องกับแผนงานในแต่ละด้านที่ได้วางแผนไว้เพื่อก่อให้เกิดระบบนิเวศที่พึงปรารถนาแบบยั่งยืน

3) การสร้างมาตรการควบคุม นักบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องควบคุมการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่งผลให้ระบบนิเวศสามารถทำงานได้ปกติและมีประสิทธิภาพตลอดไป

4) การให้อำนาจการอำนาจการแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน นักบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมควรให้อำนาจแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงานให้มีการใช้ทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร อื่น ๆ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ ส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแต่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสูงสุด

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2550 อ้างถึงใน ปรียานุช เลิศศรีศรีมาลา, 2559) ได้เสนอแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1) การสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ กฎระเบียบและกฎเกณฑ์ทั้งหลายควรปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภท และผู้ทำหน้าที่ดูแลบังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์อย่างเข้มงวด เนื่องจากมนุษย์ไม่เคารพในกฎระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มักมีการหลีกเลี่ยงหรือใช้ช่องว่างของกฎหมาย

2) การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูง ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้เพื่อลดปัญหาการสิ้นเปลืองของทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการลดปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น

3) การสร้างระเบียบวินัย อาจเริ่มจากการตั้งกลุ่มหรือชุมชน เพื่อช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ การรวมกลุ่มดังกล่าว ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างระเบียบวินัยเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีระเบียบวินัยในการบริโภคทรัพยากรมากยิ่งขึ้น

4) การให้การศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อม

ศูนย์ข้อมูลวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (2556 อ้างถึงใน ลักษณ์ เกตุสกุล, 2558) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้

1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าและเขตอนุรักษ์พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดการองค์ความรู้ให้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและบริหารจัดการปรับปรุงระบบบริหารจัดการทรัพยากร

เร่งรัดการบริหารแบบบูรณาการจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากร ให้มีการบริโภค-อุปโภคอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

2) การปรับกระบวนการพัฒนาศักยภาพและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและพฤติกรรมผู้บริโภค เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่งเพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคมระบบนิเวศเข้าด้วยกันเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ และเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรองรับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เกิดการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน

3) การควบคุมและลดมลพิษ โดยการมุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ และระบบการจัดการเมื่อเกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษ

4) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มุ่งส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูผืนป่าต้นน้ำให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างประสิทธิภาพและลดการเกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนากระบวนการข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

โดยสรุป หลักการในการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเหมือนเป้าหมายและการสร้างกรอบของการทำงานเพื่อไปถึงเป้าหมาย ซึ่งจะหาหนทางเพื่อทำให้สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟูจนเข้าสู่ภาวะสมดุล โดยการปรับปรุง บำบัดและกำจัดมลพิษหรือผลกระทบที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมให้หมดไปหรือน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมมีความสมดุลและยั่งยืน

2.3 แนวคิดของหลักธรรมาภิบาล

“ธรรมาภิบาล (Good Governance)” หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยธนาคารโลก (World Bank) และองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการกู้เงินให้กับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ (สุรวาลย์ เสถียรไทย, 2546)

2.3.1 แนวคิดของธรรมาภิบาล

การกำกับดูแลองค์ภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้ถูกอ้างอิงครั้งแรกถึงในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เมื่อปี ค.ศ. 1989 เรื่อง “Sub-Sahara Africa from Crisis to Sustainable Growth” กล่าวถึงความสำคัญของการมี Governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ รวมถึงได้อธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล ว่าเป็น “ลักษณะและวิถีทางการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากร ทางเศรษฐกิจ และทางสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ การบริหาร จัดการภาครัฐ ภาวะรับผิดชอบ กรอบตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาความโปร่งใสและข้อมูลข่าวสาร” ต่อมากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ทำการศึกษาและวิเคราะห์การให้ประเทศต่าง ๆ กู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศ คือ การที่ประเทศนั้นมี Good Governance ต่อจากนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับ Governance ได้รับการถ่ายทอดผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: UNESCAP) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program UNDP) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เมื่อเข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยได้มีการบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นมาหลายคำ เช่น ธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย ธรรมรัฐ ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การปกครองโดยธรรม กรอบการกำกับดูแลที่ดี บรรษัทภิบาล เป็นต้น ซึ่งมีการตกลงโดยคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2542 ให้ใช้คำว่า ระบบการบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ธรรมาภิบาล ให้ความหมายไปในทางบริหารราชการเพื่อให้แตกต่างจากบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ซึ่งความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารจัดการที่ดี คือ ระบบโครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแนวปฏิบัติหรือวางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมมีการพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นธรรม เนื่องจากการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นกลไกภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาชน ต่างก็เป็นองค์กรรมรวมในการแสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง (คณะทำงานส่งเสริมธรรมาภิบาลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

2.3.2 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

ความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรมะ แปลว่าความถูกต้องดีงาม อภิบาล แปลว่า การปกครองหรือการปกป้องรักษา ธรรมาภิบาลจึงแปลว่าการปกครองที่ยึดถือความถูกต้องดีงามเป็นหลักหรือ การปกครองโดยธรรม ส่วนคำว่า ธรรมรัฐแปลว่ารัฐหรือองค์กรที่มีรูปแบบและการดำเนินงานอย่างถูกต้องดีงาม (อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า, ม.ป.ป.)

World Bank (1992) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา

United Nations (2000) ให้ความหมายธรรมาภิบาลไว้ว่า เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความ เป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศที่มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความ โปร่งใส ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบ พร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

United Nations Development Programme (2011) ได้สรุปนิยามของธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่า รัฐบาลสามารถสร้าง ผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

Asian Development Bank (2011) ได้อธิบายไว้ว่าธรรมาภิบาลคือ การมุ่งความสนใจไปที่ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับ ประชาชนได้

Japan International Cooperation Agency (2005) ได้สรุปว่าธรรมาภิบาล เป็นรากฐานของ การพัฒนาโดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้และมีความยุติธรรมทางสังคม รัฐมี ความชอบธรรมตอบสนองความต้องการของประชาชน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้การบริหารจัดการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบสังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และ ภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้จักรักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ เป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยา

ภาวะวิกฤติภัยอันอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ศิวพา สิริจามร, 2552)

สุธาวัลย์ เสถียรไทย (2546) ได้ให้สรุปความหมายของธรรมาภิบาล คือหลักการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ and บุญมี ลี (2546) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (ม.ป.ป.) ได้สรุปความหมายว่า ธรรมาภิบาล คือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคของสังคม

พิมลพรรณ มีเป็น (2558) ได้สรุปความหมายของธรรมาภิบาลว่า กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและรวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิทยา อินทร์สอน (ม.ป.ป.) ได้ให้หมายความไว้ว่า หลักการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ศิวพา สิริจามร (2552) ได้นิยามว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศชาติมีพื้นฐานระบอบ

ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทางกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ณัชชิตา จันทรอินทร์ (2558) ได้กล่าวว่าธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยผ่านระบบที่โปร่งใสมีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากคำนิยามที่รวบรวมมาสามารถสรุปในบริบทของธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ว่า แนวทางในการบริหารร่วมกันระหว่างประชาชน เขตประเทศกอบการฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างยุติธรรมและโปร่งใส มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การแสดงทัศนคติ รวมไปถึงร่วมกันตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.3 องค์ประกอบธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานในบริบทต่าง ๆ มีการปรับปรุงองค์ประกอบให้เข้ากับบริบทที่แตกต่างกันออกไปมากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

Kaufmann และ Kraay (1996 อ้างถึงใน วิชัย หล่อจิระชุนท์กุล และคณะ, 2549) ในนามของธนาคารโลกได้พัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาล เพื่อใช้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกประมาณ 290 ประเทศ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1996-2004 โดยกำหนดมิติของธรรมาภิบาลที่จะวัดเป็น 6 มิติ ดังนี้

- 1) เสียงจากประชาชนและความรับผิดชอบในผลงาน (Voice and Accountability) เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนทั้งในเชิงทางการเมือง ในเชิงพลเมือง และในเชิงมนุษยชาติ
- 2) ความมั่นคงของการเมืองและความรุนแรง (Political Instability and Violence) เกี่ยวข้องกับเรื่องของโอกาสที่จะเกิดความรุนแรง การก่อการร้ายและการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล
- 3) ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) เกี่ยวข้องกับสมรรถนะและความสามารถของระบบราชการ และคุณภาพในการให้บริการประชาชน
- 4) ภาระที่เกิดจากระเบียบราชการ (Regulatory Burden) เกี่ยวข้องกับนโยบายที่ไม่เป็นมิตรต่อการทำธุรกิจและตลาดการค้า
- 5) การบังคับใช้กฎหมาย (Rule of Law) เกี่ยวข้องกับคุณภาพในการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจและศาล รวมถึงอัตราการเกิดอาชญากรรมด้วย
- 6) การควบคุมปราบปรามคอร์รัปชัน (Control of Corruption) เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง

Asian Development Bank (1995) ได้ทำการปรับมิติธรรมาภิบาลของธนาคารโลก โดยลดลงเหลือ 4 มิติ ดังนี้

1) ความรับผิดชอบในผลงาน (Accountability) เกี่ยวข้องกับการที่หน่วยงานหรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายเหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของตนได้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อผู้ที่มอบอำนาจให้ ซึ่งหมายถึง ประชาชนเป็นหลักใหญ่

2) การมีส่วนร่วม (Participation) เกี่ยวข้องกับการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและที่สำคัญคือ จะช่วยทำให้ผลของการดำเนินการในโครงการต่าง ๆ เป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่

3) ความโปร่งใส (Transparency) เกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็นคือ การที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของภาครัฐได้อย่างสะดวก และอีกประเด็นคือ ความชัดเจนและการเปิดเผยเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ และกระบวนการตัดสินใจ ต่าง ๆ ของภาครัฐ

4) ความเป็นสิ่งที่สามารถทำนายได้ (Predictability) เกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็นเช่นกัน ประเด็นแรกเป็นเรื่องของการมีกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายในการปกครองสังคม และประเด็นที่สองเกี่ยวข้องกับความเสมอภาค ความยุติธรรม และความคงเส้นคงวาในการบังคับใช้กฎหมาย

Organization for Economic Co-operation and Development (1997) ได้กำหนดองค์ประกอบธรรมาภิบาล 7 ประการ ได้แก่

1) การมีความชอบธรรมทางการเมืองตามกรอบของกฎหมายและการมีความรับผิดชอบ รับการตรวจสอบสาธารณะ (Political Legitimacy and Accountability)

2) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน (Freedom of Association and Participation)

3) การมีระบบตุลาการที่มีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือ (A Fair and Reliable Judicial System)

4) การมีระบบราชการที่มีความรับผิดชอบ รับการตรวจสอบต่อสาธารณะ (Bureaucratic Accountability)

5) การมีเสรีภาพของประชาชนทางการแสดงออกและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสังคม (Freedom of Information and Expression)

6) การจัดการภาครัฐ โดยยึดหลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effective and Efficient Public Sector Management)

7) การมีความร่วมมือกับองค์การประชาสังคม (Cooperation with Civil Society Organization)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนำมาปรับใช้กับภาครัฐทั้ง 10 องค์ประกอบ ไว้ดังนี้

1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติ ราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน และมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการ ปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายใน ระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5) หลักความโปร่งใส (Transparency) กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้ เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชน สามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดง ทศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความ

รับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้น การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9) หลักความเสมอภาค (Equity) การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ

10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลหลัก ๆ ไว้ 10 ประการที่เรียกว่า ทศธรรม ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) การมีส่วนร่วม
- 3) คุณธรรม
- 4) สำนึกรับผิดชอบ
- 5) ความคุ้มค่า
- 6) ความโปร่งใส
- 7) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 8) องค์กรแห่งการเรียนรู้
- 9) การบริหารจัดการ
- 10) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (2553) ได้ระบุหลักธรรมาภิบาลของสถานประกอบการอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 7 ประการ ดังนี้ คือ

- 1) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

- 3) ความโปร่งใส
- 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม
- 5) นิติธรรม
- 6) ความยุติธรรม
- 7) ความยั่งยืน

ณัชทิชา จันทรอินทร์ (2558) ได้อธิบายบริบทของธรรมาภิบาลกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 หลัก ดังนี้

1) หลักนิติธรรม ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การตรากฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น อย่างเป็นธรรม มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

2) หลักคุณธรรม ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติงานโดยยึดหลักของความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความจริงใจ มีระเบียบวินัย มีจรรยาบรรณต่อสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

3) หลักความโปร่งใส ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ทั้งในแง่ของการให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นความจริงให้ประชาชนรับรู้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นโดยง่าย อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้

4) หลักการมีส่วนร่วม ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เช่น การทำประชาพิจารณ์ การไต่สวนสาธารณะ การลงประชามติ เป็นต้น

5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติงานโดยมีความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

6) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติงานโดยการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ใช้เวลาน้อย ผลงานมีความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

7) หลักความยั่งยืน ในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุล 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พัฒนาการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและมีการอนุรักษ์อย่าง ต่อเนื่องในระยะยาว

กัญจนา ไชยวงศ์ (2548) ได้เสนอองค์ประกอบบรรณาภิบาลของสถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนี้

1) หลักภาระหน้าที่ หรือการมีมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน หมายถึง การมีจิตสำนึกตามกรอบของจริยธรรมธุรกิจ และจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี ไม่เอาเปรียบผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยการกำหนดภารกิจของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่เป็นธรรมไม่เข้าซ้อน ยึดหลักความถูกต้อง เป็นที่ยอมรับจากสมาชิก ทุกคนทุกฝ่ายรู้และเข้าใจในหน้าที่ของตน รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

2) หลักความรับผิดชอบต่อผลงานในหน้าที่ หรือความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ หมายถึง หลักการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบต่ออย่างแท้จริง สอดคล้องกับกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานดังกล่าว ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบกิจการต่อสาธารณชน และพร้อมต่อการรับการตรวจสอบจากสาธารณะ

3) หลักความโปร่งใส หมายถึง หลักการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร นโยบาย กระบวนการปฏิบัติและผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างตรงไปตรงมา โดยมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการจัดทำอย่างถูกต้อง เพียงพอ เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพร้อมทั้งมีกระบวนการสำหรับตรวจสอบการบริหารงานที่ชัดเจน

4) หลักความชอบธรรม หมายถึง หลักการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กรอบกำหนดที่ชัดเจนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมผู้ทำดี และมีการดักเตือนหรือลงโทษผู้กระทำผิด ทั้งต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

5) หลักความซื่อสัตย์ หมายถึง หลักการบริหารกิจการอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์จริงใจ ภายใต้คุณธรรมและกรอบจริยธรรมอันดีงาม มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ครบถ้วนยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปราศจากการทุจริต การทำผิดวินัยและจรรยาบรรณ

6) หลักความสามารถทางการแข่งขัน หรือความมีคุณภาพและประสิทธิภาพ หมายถึง หลักการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์กร การจัดสรรบุคคล และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในทุกด้าน มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ มีการผลักดันและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ (คณะทำงานส่งเสริมบรรณาภิบาลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 United Nations Development Programme : UNDP ได้ทบทวนและให้นิยามใหม่ว่าเป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติบ้านเมือง รวมทั้งยังได้กำหนดคุณลักษณะของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลซึ่งได้นำเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์เข้ามารวมไว้ด้วยรวม 9 ประการ ดังนี้ คือ (คณะทำงานส่งเสริมธรรมาภิบาลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

1) การมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสีทธิที่มีเสียงในการตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือผ่านทางสถาบันตัวแทนอันชอบธรรมของตน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2) นิติธรรม (Rule of Law) กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มี การเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนของเรื่องข้อร้องเรียนของสิทธิมนุษยชน

3) ความโปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรีของ ข้อมูลข่าวสาร บุคคลที่มีความสนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการ และข้อมูล ข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ต้องมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจ และการติดตามประเมินสถานการณ์

4) การตอบสนอง (Responsiveness) สถาบันและกระบวนการดำเนินงานต้อง พยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) มีการประสานความแตกต่างใน ผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโยบาย และกระบวนการขั้นตอนใด ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ชายและหญิงทุกคนต้องมีโอกาสใน การปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) สถาบันและ กระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

8) ภาระรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมก็ตาม ต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไปและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

9) วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมี มุมมองที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความ ต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าว ตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบริบททาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในแต่ละประเด็นนั้น

กระทรวงมหาดไทย เสนอองค์ประกอบการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบ ดังนี้ (สุดจิต นิमितกุล 2543, 13-24 อ้างถึงในบุษบง ชัย เจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546)

1) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่ รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและหลังการทำงานที่สอดประสานกัน เพื่อบรรลุ เป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2) ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุล ทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3) ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4) มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการ ดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5) ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจาย การพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6) มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไป ปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานยึดถือเป็น แนวปฏิบัติร่วมกัน

7) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้ สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8) การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่ หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากจุดร่วมที่ทุกฝ่าย ยอมรับร่วมกันได้

9) การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10) ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อ ประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมิน ความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11) การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้ องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดหรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

ชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์ (2545) บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาค ประชาชน และภาคเอกชน โดยอาศัยองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม (rule of law) หมายถึงระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ ส่งเสริมการพัฒนาและการบริหารจัดการ โดยจะต้องมีความชัดเจน ปรับใช้ได้กับทุกเรื่อง มีการ

กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามอย่างเท่าเทียม ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งต่อต้านการทุจริตในทุกระดับ

2) หลักความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง บุคคลหรือสถาบันใด ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ต้องตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใต้ระยะเวลาที่เหมาะสม รวมถึงรับผิดชอบต่อผลแห่งการกระทำที่มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3) หลักความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การเปิดเผยท่าทีหรือข้อมูลของการดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นตามกฎกติกาและขั้นตอน พร้อมทั้งจัดให้มีข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและความสามารถเข้าถึงได้อย่างตรงไปตรงมา

4) หลักการตรวจสอบได้ (accountability) หมายถึง การที่องค์กรหรือสถาบันใด ๆ ที่มีหรือได้รับหน้าที่ให้กระทำการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องพร้อมที่จะให้องค์กรหรือบุคคลใด ๆ เข้าตรวจสอบหรือติดตามถึงขั้นตอนการดำเนินการนั้น ๆ ได้ตลอดเวลา รวมถึงการเปิดกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็น คำวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนข้อร้องเรียนต่าง ๆ

5) หลักความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) หมายถึง กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม ตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวมได้อย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและก่อประโยชน์สูงสุด ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ มักนำไปสู่ความขัดแย้งในการให้คำตอบของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้เพราะหลักความคุ้มค่ามักเน้นทางด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงปริมาณ ในขณะที่หลักประสิทธิผลยังครอบคลุมไปถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน การรักษาสิ่งแวดล้อม และการตอบสนองต่อความต้องการด้านอื่น ๆ ที่เปิดกว้างกว่าด้านผลกำไร

6) หลักการมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง กระบวนการที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟัง ร่วมคิดและเสนอแนะ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงออก และการรวมกลุ่มในสังคม

7) หลักความเสมอภาค (equity and inclusiveness) หมายถึง การที่ทุกคนในสังคมมีความสามารถเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของชุมชนที่อยู่อาศัย และรวมถึงสังคมโดยรวมด้วย

8) หลักฉันทานุมัติ (consensus oriented) หมายถึง กระบวนการสร้างการประสานผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคม ให้เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องในสังคม ชุมชน รวมทั้งการสร้างเป้าหมายที่เห็นพ้องร่วมกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตามบริบททางสังคมและชุมชน บนพื้นฐานของสิ่งเป็นประโยชน์สูงสุดของสังคมโดยรวม

สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง และ วรากร น้อยพันธุ์ (2552) อธิบายองค์ประกอบของธรรมาภิบาล
ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมไว้ 9 หลัก ดังนี้

1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Accessibility) หมายถึง การที่ประชาชนสามารถรับรู้
ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ภาครัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ แผน โครงการ หรือกิจกรรมที่จะส่งผล
ถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของตน

2) การมีส่วนร่วม (People's Participation) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชน
สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะ หรือโครงการ
หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร หรือมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หรือต่อการดำรงชีวิตของประชาชน

3) ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การจัดทำและการดำเนินงาน นโยบาย
แผน และโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างเปิดเผย ให้ประชาชนร่วมรับรู้ ไม่มีการปกปิด ไม่มีความไม่
ชอบมาพากล หรือลับ ๆ ล่อ ๆ ขวนให้สงสัย ไม่วางใจ

4) ความพร้อมรับผิด (Accountability) หมายถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานอยู่
ภายใต้กลไกการตรวจสอบและมาตรการกำหนดความรับผิดชอบในความบกพร่องหรือผิดพลาดในการ
ทำหน้าที่ของตนเองต่อประชาชน เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญา การใช้งบประมาณ รวมถึง
การต้องอธิบายถึงเหตุผลในการออกกฎ และการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ

5) นิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การมีกฎหมายที่ชัดเจนที่ทุกส่วนในสังคมมี
ความเข้าใจ มีการบังคับใช้จริง และมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอย่างเท่าเทียมกันทุกคนไม่
เลือกปฏิบัติ

6) ความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) หมายถึง การมีค่าใช้จ่าย เช่น การก่อสร้าง
ค่าดำเนินโครงการในราคาที่สมเหตุสมผลตามความเป็นจริง ไม่ใช่ราคาที่สูงเกินความเหมาะสมอัน
เนื่องมาจากการทุจริต

7) ความคาดหมายได้ (Predictability) หมายถึง การที่สังคมมีกฎ ระเบียบ กติกาที่
คงเส้นคงวา เข้าใจได้ และสามารถคาดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ประชาชนทราบทิศทาง
และมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตในสังคม

8) ความยุติธรรม (Justice) หมายถึง การสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับทุกภาค
ส่วนในสังคม รวมถึงการเยียวยาความเสียหายและการให้ค่าชดเชยกับผู้ถูกละเมิดสิทธิ

9) ความยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง สภาวะที่สังคมมีสมดุลระหว่างการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้สังคมสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้โดยที่มีประชาชนมีสุขภาวะ และ

สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สังคมจะมีความยั่งยืนไม่ได้หากสังคมนั้นไม่มีธรรมาภิบาล เพราะจะเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคมอย่างรุนแรง

จากการศึกษาและรวบรวมองค์ประกอบธรรมาภิบาลในบริบทต่าง ๆ ผู้วิจัยคัดเลือกองค์ประกอบธรรมาภิบาลให้เข้ากับบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายองค์ประกอบได้ดังนี้

หลักนิติธรรม ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

หลักคุณธรรม ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือในความถูกต้องดีงาม และการคืนประโยชน์สู่สังคม

หลักความโปร่งใส ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย

หลักการมีส่วนร่วม ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติต่อโครงการ กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้

หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปฏิบัติงานโดยมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีช่องทางรับข้อร้องเรียนและตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง บริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

หลักความยั่งยืน ในบริบทของธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง บริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้สมดุลและยั่งยืน และไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

2.3.4 ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาล

ในบริบทการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลก็มีความแตกต่างกันไป ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือสำคัญเป็นเกณฑ์ในการวัดประเมินผล อีกทั้งยังเป็นเป้าหมายทำให้สามารถบรรลุการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามีตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลมีความหลากหลาย ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ

หลักการ	ตัวชี้วัด
ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	<p>1. ข้อมูลการจัดการมลภาวะที่ถูกต้อง</p> <p>1.1 มีข้อมูลการจัดการมลภาวะน้ำ อากาศ กาก เสียง สารเคมี กลิ่น (ระบุประเภท วิธีการ หรือระบบการจัดการมลภาวะต่าง ๆ ที่ใช้งานอยู่จริง ตามชนิดของมลภาวะที่เกิดขึ้น</p>
	<p>2. ช่องทางในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูล</p> <p>2.1 เปิดเผยข้อมูล ณ สถานประกอบการ พื้นที่ชุมชน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผ่านเว็บไซต์</p>
ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	<p>1. แจ้งข้อมูลเมื่อการประกอบการ อาจก่อผลกระทบต่อ</p> <p>1.1 แจ้งหน่วยงานราชการ สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>
	<p>2. ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา</p> <p>2.1 ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาสถานประกอบการ</p>
ความโปร่งใส	<p>1. มีข้อมูลมลภาวะ (ข้อมูลการตรวจวัด)</p> <p>1.1 มีข้อมูลการจัดการมลภาวะทางน้ำ อากาศ เสียง สารเคมี (ผลการดำเนินงาน/ผลการตรวจวัดระดับมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม)</p>
	<p>2. เปิดเผยข้อมูล</p> <p>2.1 เปิดเผยข้อมูล ณ สถานประกอบการ พื้นที่ชุมชน</p>
ความรับผิดชอบต่อสังคม	<p>1. แสดงความรับผิดชอบต่อเมื่อกิจการก่อผลกระทบต่อสังคม</p> <p>1.1 ปรับปรุงแก้ไขและรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย</p>
	<p>2. มีช่องทางรับฟังความคิดเห็น และมีขบวนการในการตอบสนองข้อร้องเรียน</p> <p>2.1 มีช่องทางรับฟังข้อร้องเรียนที่สถานประกอบการ</p> <p>2.2 มีการนำเรื่องร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการแก้ไขป้องกัน</p> <p>2.3 ผู้ร้องเรียนได้รับข้อชี้แจง</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หลักการ	ตัวชี้วัด
นิติธรรม	1.มีการจัดการด้านมลภาวะเป็นไปตามกฎหมาย 1.1 มีข้อมูลการตรวจวัดมลภาวะที่เป็นไปตามกฎหมาย 2.มีการจัดการด้านความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมาย 2.1 มีเอกสารในการรับรองความปลอดภัย
ความยุติธรรม	1.การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม 1.1 การอนุรักษ์พลังงานและประหยัดทรัพยากร 2.คืนประโยชน์ให้สังคม 2.1 มีการตอบสนองทางด้านที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การจัดนิทรรศการ สาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ โดยเน้นชุมชนที่สถานประกอบการตั้งอยู่
ความยั่งยืน	1.ผู้ประกอบการ ประกอบกิจการอย่างมีจิตสำนึก และไม่มีผลกระทบต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม 2. ลดปัญหาการร้องเรียน 2.1 การร้องเรียนน้อยลง หรือไม่มี 3. ผู้ประกอบการและชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข 3.1 ผู้ประกอบการและชุมชนร่วมกันพัฒนาอุตสาหกรรม และสังคมอย่างยั่งยืน

แหล่งที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 2553.

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) การตรากฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการตรากฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม 2) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
หลักคุณธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม 2) มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเสมอภาค 3) เมื่อมีข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ได้มีการไต่สวน สาธารณะ เพื่อหาข้อเท็จจริง
หลักความโปร่งใส	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการจัดตั้งหน่วยงานให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นแก่ประชาชน 2) หน่วยงานรับผิดชอบให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ ของนโยบาย หรือแผน หรือโครงการ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน 3) มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้อย่างสะดวก 4) มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานรับผิดชอบ
หลักการมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1) หน่วยงานรับผิดชอบเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของนโยบาย หรือแผน หรือโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น 2) การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวที่จะมีผลบังคับใช้กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น 3) มีการลงประชามติในโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถหาฉันทามติได้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักความรับผิดชอบต่อ	1) งานมีความถูกต้องครบถ้วนทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 2) มีการตอบสนองต่อการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับอย่างรวดเร็ว
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1) ใช้งบประมาณดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมคุ้มค่ากับผลงานที่ได้รับ 2) ใช้เวลารวดเร็วในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม 3) ประชาชนพึงพอใจกับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม
หลักความยั่งยืน	1) การบริหารงานคำนึงถึงความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) มีการดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

แหล่งที่มา: ญัฐติฯ จันทรอินทร์, 2558.

ตารางที่ 2.3 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเทศบัญญัติ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม 2) การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มีกระบวนการตรากฎระเบียบข้อบังคับ ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความต้องการของประชาชน 4) การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักคุณธรรม	1) การจัดระเบียบและมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน 2) การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร 3) การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริหาร (Service Mind) แก่บุคลากร 4) การรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร
หลักความโปร่งใส	1) การให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ แก่ประชาชน เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ๆ ให้กับประชาชนได้รับรู้ 2) การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส และติดตามประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย 4) มีแนวทางการประมวลใบบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และโปร่งใสในกระบวนการ 5) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน เช่น Call Center กล่องรับความคิดเห็น
หลักการมีส่วนร่วม	1) ฝ่ายบริหารได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน หรือไม่ 2) การนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคอื่น ๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการติดตามผลกระทบ หรือรับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการดำเนินงาน 4) การให้ประชาชน หรือตัวแทนเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในการประชุมของหน่วยงาน 5) มีการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักความรับผิดชอบต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1) โครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสม เพียงพอและกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน 2) มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม 3) การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ 4) ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น 5) ความพึงพอใจในความรับผิดชอบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) มีการให้บริการสาธารณะ ตามความต้องการพื้นฐานของประชาชน เช่น พื้นที่สีเขียว การจัดเก็บขยะได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง 7) มีการจ่ายค่าชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8) มีแผนรับมือ หรือป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม
หลักความคุ้มค่า	<ol style="list-style-type: none"> 1) พิจารณาจากหลักการใช้ทรัพยากร และงบประมาณกับผลงานที่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 2) ความพึงพอใจของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 3) มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน 4) มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

แหล่งที่มา: ดัดแปลงจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ อ้างถึงใน ศิวพา, 2558.

ตารางที่ 2.4 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของโรงไฟฟ้าพระนครใต้

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
การรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้าที่ถูกต้อง อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน 2) มีช่องทางหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารรายละเอียดของโครงการ 3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้เสียของโครงการ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย หรือแผนในแต่ละขั้นตอน หรือโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการ 2) มีเทคนิคหรือวิธีการในการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจอย่างเหมาะสมและหลากหลาย 3) มีการแจ้งข้อมูลให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทราบล่วงหน้า ก่อนกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ 4) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า
การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า 2) โครงการดำเนินการอย่างเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีการชดเชย เยียวยา ผู้ได้รับผล กระทบจากการดำเนินโครงการ หรือการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมกับชุมชนท้องถิ่น มีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน 3) มีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

แหล่งที่มา: ปรียานุช เลิศรัศมีมาลา, 2559.

จากการรวบรวมตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลต่าง ๆ สามารถคัดเลือก และปรับปรุงแก้ไข โดยอ้างอิงแนวคิดจาก Knack and Manning (2002) ที่อธิบายถึงหลักเกณฑ์การสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาล เพื่อความเหมาะสมกับหน่วยงานและมีประสิทธิภาพ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะงานของแต่ละหน่วยงาน
- 2) ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้และมีความโปร่งใสในตัวชี้วัดเอง
- 3) ต้องมีคุณภาพและความแม่นยำของตัวชี้วัดและกรอบตัวชี้วัด
- 4) ต้องมีข้อมูลที่สนับสนุนการได้มาซึ่งตัวชี้วัด
- 5) ต้องสามารถระบุผลที่จะได้รับจากตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน

เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้คัดเลือก และปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับบริบทธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้

ตารางที่ 2.5 ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด 2) มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เป็นไปตามกฎหมายกำหนด
หลักคุณธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการคืนประโยชน์ให้สังคม 2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
หลักความโปร่งใส	<ol style="list-style-type: none"> 1) เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักการมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ 3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ 4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน 2) มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	<ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการทรัพยากรใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน 2) ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการ
หลักความยั่งยืน	<ol style="list-style-type: none"> 1) บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน 2) ลดปัญหาร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน 3) เขตประกอบการฯ และชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของธรรมาภิบาล ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย (จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, 2556)

2.4.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2550 อ้างถึงใน เรณูมาศ รักษาแก้ว ม.ป.ป.) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมา ในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2549: 18 อ้างถึงใน ณิชยา อุ่นทองดี, 2556) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

พิเชฐ โสภณแพทย์ (2555) ได้สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้มีโอกาสในแสดงทัศนะ การแลกเปลี่ยนข้อมูล การแสวงหาแนวทางต่าง ๆ รวมถึงการร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นโครงการที่เป็นโครงการของรัฐ หรือเอกชนที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ หรือเพื่อจัดสรรทรัพยากรเพื่อชุมชนของตนเองนำไปสู่การสร้างประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย

ฉัตรไชย รัตนไชย (2551) สรุปความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการสื่อสารสองทิศทาง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือการให้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสาธารณะ โดยมีการให้ข้อมูลแก่ประชาชนทุกด้าน ทุกแง่ทุกมุม อย่างสมดุล ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาพิจารณาไตร่ตรองในกระบวนการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมา ภายใต้กระบวนการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ

ถวิรวดี บุรีกุล และคณะ (2551 อ้างถึงใน สุทธบถ ชื่อมาก, 2554) สรุปความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

ณัชชิตา จันทรอินทร์ (2558) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทิศทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกิดผลกระทบต่อสาธารณะเพื่อแสวงหาทางออกร่วมกันอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการสื่อสารสองทิศทางที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแสดงออกทางความคิด แสดงทัศนะและร่วมตัดสินใจในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมสาธารณะ เพื่อแสวงหาทางออกร่วมกันอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

2.4.2 แนวทางและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Bass et al. 1995. Quoted in UNEP, 2002: 163 (อ้างถึงใน จันทนา อินทปัญญา, 2552) ได้นำเสนอระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสาร เปิดการให้ข้อมูลทางเดียวจากเจ้าของโครงการสู่ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีส่วนร่วมของประชาชนรูปแบบนี้เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอสำหรับการใช้ประโยชน์ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม อาจเหมาะสำหรับการให้ข้อมูลแก่สาธารณชนก่อนที่จะใช้รูปแบบอื่น

2) การปรึกษาหารือ เป็นการสื่อสารข้อมูลสองทางระหว่างเจ้าของโครงการและประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการและผลกระทบอันอาจเกิดจากโครงการ

3) การมีส่วนร่วม เป็นการแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของโครงการและประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ให้โอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มากกว่าการปรึกษาหารือ โดยที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถร่วมในการยกประเด็นปัญหา ร่วมวิเคราะห์ และจัดทำข้อสรุปความเห็นร่วมกันสำหรับประเด็นที่เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเกี่ยวกับโครงการและผลกระทบอันอาจเกิดจากโครงการ

4) การเจรจาต่อรอง เป็นการเจรจากันระหว่างเจ้าของโครงการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการหาทางออกที่ยอมรับได้จากทั้งสองฝ่ายในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเจรจาต่อรองในเรื่องมาตรการบรรเทาผลกระทบและการชดเชยความเสียหายอันเกิดจากโครงการ

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548 อ้างถึงใน เรณูมาศ รักษาแก้ว, ม.ป.ป.) กล่าวว่า การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่

เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การขออนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

Arnstien (1969) แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 7 ระดับ โดยเรียกว่า บันไดแห่งการมีส่วนร่วม ได้แก่

1) การชักชวน (Manipulation) เป็นระดับต่ำสุดของการมีส่วนร่วม เป็นวิธีการที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต้องการที่จะโน้มน้าวให้ประชาชนยอมรับการตัดสินใจที่ตัดสินใจไปแล้ว

2) การบอกกล่าวให้ข้อมูล (Informing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชน เป็นการสื่อสารทางเดียวไม่มีการรับฟังความคิดเห็น

3) การปรึกษาหารือ/รับฟังความคิดเห็น (Consultation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูล และผลการศึกษามาปรึกษากับประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก ทางแก้ไข ฯลฯ มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นบ้าง แต่ไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นจะถูกนำไปพิจารณา

4) การสร้างความร่วมมือ/ลดความขัดแย้ง (Placation) เริ่มเปิดให้มีการสื่อสาร 2 ทาง แต่เป็นเพียงการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบ ลดความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจในการตัดสินใจยังสงวนไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

5) การสร้างมิตรภาพ/ต่อรอง (Partnership) อนุญาตให้มีการต่อรองหรือแลกเปลี่ยนกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและจะนำไปสู่การปฏิบัติ

6) การร่วมตัดสินใจ (Delegated Power) ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้อย่างเต็มที่ นับเป็นช่องทางหนึ่งของการสร้างพลังต่อรองให้กับประชาชน

7) การสนับสนุนความคิดริเริ่มของประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับสูงสุดในระดับนี้สาธารณชนสามารถคิดวางแผนและดำเนินโครงการเอง โดยหน่วยงานรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน

United Nations Development Program (1997) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ระดับดังนี้

1) การจัดการโดยใช้เล่ห์เหลี่ยม (Manipulation) เป็นขั้นได้ขั้นต่ำสุดซึ่งประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการไม่ใช้ส่วนร่วม (Non-participation) ซึ่งมีการวางแผนจัดสภาพให้มีการมีส่วนร่วมเป็นเปลือกที่ห่อหุ้มการอบรมสั่งสอนแนวความคิด อุดมการณ์ หรือประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดเฉพาะเนื้อหาและผลลัพธ์ด้านบวกของนโยบาย แผนงาน และโครงการของรัฐ

2) การให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) เป็นสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่รับผิดชอบ และทางเลือก ซึ่งเป็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในระดับต่อไป จุดอ่อนของการมีส่วนร่วมระดับนี้คือ การสื่อสารเป็นไปทิศทางเดียวโดยปราศจากข้อมูลย้อนกลับ หรือเสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3) การปรึกษาหารือ (Consultation) การมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการสื่อสารสองทางซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ความกังวลความต้องการ

ตลอดจนถึงทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือแนวทางบรรเทาความวิตกกังวล การมีส่วนร่วมในระดับนี้ไม่มีหลักประกันว่าความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมจะได้รับการพิจารณาประกอบการตัดสินใจ รูปแบบของการปรึกษาหารือ เช่น การประชุมสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ และการสำรวจความคิดเห็นหรือทัศนคติ

4) การสร้างความเป็นเอกฉันท์ (Consensus-Building) เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อแสวงหาความเข้าใจร่วมกัน และมีการเจรจาเพื่อหาทางออกที่สามารถยอมรับได้ของทุกฝ่าย จุดอ่อนของการมีส่วนร่วมแบบนี้คือ ปังเจกบุคคลและกลุ่มมีแนวโน้มดำรงอยู่ในความเงียบหรือนิ่งเฉยเฉื่อยชา

5) การตัดสินใจ (Decision-Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันตัดสินใจแบบหมู่ (Collective Decision) เพื่อให้ได้ความเป็นเอกฉันท์ เป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมกันรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ การเจรจาต่อรองในขั้นนี้สะท้อนความแตกต่างหลากหลายของพลังอำนาจที่อาจแสดงออกมาโดยปัจเจกชนหรือกลุ่มที่อยู่ภายในกระบวนการมีส่วนร่วม

6) การร่วมเสี่ยง (Risk-Sharing) เป็นการมีส่วนร่วมที่สืบเนื่องจากขั้นตอนที่ 5 แต่ขยายขอบเขตออกไปมากกว่าการตัดสินใจ โดยรวมเอาผลกระทบของการตัดสินใจที่เกิดขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์หรือผลที่เป็นอันตราย และผลสืบเนื่องที่ไม่คาดหมาย สิ่งเหล่านี้คือองค์ประกอบความเสี่ยงแม้แต่การตัดสินใจที่ดีที่สุดอาจก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนาน้อยที่สุดได้ ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อสาธารณะจึงเป็นรากฐานของการมีส่วนร่วมในระดับนี้ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจมากแต่มีความเสี่ยงน้อย

7) การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) เป็นความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมเพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ความเท่าเทียมในขั้นนี้ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของรูปแบบ โครงสร้างหรือหน้าที่ แต่ยังรวมถึงความสมดุลของการนับถือซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีส่วนร่วม และการเป็นหุ้นส่วนเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สืบเนื่องและสร้างมาจากระดับที่ 6 ดังนั้นจึงรวมไปถึงการมีความรับผิดชอบและการร่วมรับความเสี่ยงด้วย

8) การจัดการตนเอง (Self-Management) การมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นจุดสูงสุดของการมีส่วนร่วม โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การอยู่ดีมีสุขของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ในการมีส่วนร่วมระดับนี้ ประชาชนดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง ทั้งในความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลด้วยตนเอง โดยที่หน่วยงานของรัฐไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรืออาจเข้าไปเกี่ยวข้องในภายหลังที่ประชาชนดำเนินงานจนมีความสำเร็จปรากฏต่อสาธารณะแล้ว

จุฬารัตน์ ชมพันธุ์ (2556) ได้สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ระดับ ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด โดยรัฐหรือเจ้าของโครงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว ประชาชนมีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเท่านั้น และไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องใด ๆ กับการตัดสินใจนั้น ๆ เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2) ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว พวกเขาก็สามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการ และพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจตัดสินใจ

3) ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจากันอย่างเป็นทางการในรูปแบบระหว่างผู้กำหนดนโยบาย เจ้าของโครงการ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ และสาธารณชน ผ่านการสื่อสารสองทาง จุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลและผลการศึกษาต่าง ๆ มาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหา ทางเลือก ทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย/โครงการนั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดเหล่านั้นจะถูกนำไปสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด

4) การสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางที่มีขอบเขตที่กว้างขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันในการเตรียม/ดำเนินโครงการ การปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนวทาง โดยเฉพาะความคิดเห็นนำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการ ลดปัญหาความขัดแย้ง เหมาะสำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งมาก เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจตัดสินใจยังคงอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

5) ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ดำเนินนโยบาย/โครงการ และประชาชนร่วมกันจัดทำ/ดำเนินตามนโยบาย/โครงการนั้น ๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคประชาชนส่วนร่วมในการดำเนินการร่วม

6) ระดับการร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการต่อรอง/แลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ และสามารถเข้าร่วมตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยภาคประชาชนเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาต่าง ๆ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมาก เนื่องจากประชาชนสามารถทำหน้าที่เฝ้าระวังติดตามตรวจสอบ และเตือนภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผล อาจอยู่ในรูปของการจัดตั้งคณะกรรมการกลางที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด ประชาชนสามารถริเริ่มนโยบาย วางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้เอง เจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ให้อำนาจและบทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

2.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จำลอง โพธิ์บุญ (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย

1) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน โดยมาตรการทางการศึกษาอบรมเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นจะต้องมีการฝึกอบรมให้เครือข่ายทุกระดับมีความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้งที่มีความพร้อมที่จะดำเนินงานให้สอดคล้องกับกระแสการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสามารถในการจัดอบรมเผยแพร่อย่างเหมาะสมให้แก่ประชาชน

2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงบทบาทในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการรวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การกำหนดการวินิจฉัยปัญหาการพิจารณาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาการเลือกเวลาสถานที่และปริมาณทรัพยากรที่จะต้องใช้หรือสูญเสียในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและที่สำคัญที่สุดคือการที่ชุมชนและประชาชนต้องมีส่วนร่วมเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม

3) การกระจายทรัพยากรอำนาจและความรับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน การกระจายโอกาสของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระจายการมีส่วนร่วมรับผิดชอบจะนำมาซึ่งความภูมิใจในการมีส่วนร่วมดังกล่าว นอกจากนี้ความ

รู้สึกของการเป็นเจ้าของและหวงแหนในทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนจะเกิดขึ้นกับประชาชนที่ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและความผูกพันที่อยากจะติดตามดูแลปรับปรุงแก้ไขจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2547 อ้างถึงใน ณชทิตา จันทรอินทร์) ได้อธิบายหลักการของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบความร่วมมือของภาคประชาชนว่าต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลาซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้เกิดการมีส่วนร่วมแต่ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
- 3) กระบวนการแสวงหาข้อตกลงร่วมของการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม ควรยึดหลักประชาธิปไตยในรูปแบบของการแสวงหาฉันทามติมากกว่าการโหวตเสียงส่วนใหญ่หรือการรับฟังความคิดเห็น
- 4) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเปิดเผย ต่อเนื่อง เป็นธรรม ไม่อยู่ในสภาพบังคับ โดยอยู่ภายใต้ กฎเกณฑ์ และกติกาเดียวกันและนำมาซึ่งการลดความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องคำนึงถึงความเป็นชุมชนท้องถิ่น ในที่นี้หมายถึง การให้ความสำคัญกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบพหุภาคี
- 6) การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะหรือของกลุ่มขององค์กรที่ไม่แสวงหาประโยชน์เพื่อส่วนตนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การมีส่วนร่วมต้องไม่อยู่ในลักษณะของการเลือกปฏิบัติเพื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ต้องเป็นประโยชน์ร่วมกันของชุมชน
- 7) การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องทำให้เกิดความหลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นอย่างเปิดกว้างและมีความหลากหลายของความคิดในหลายมิติหรือหลายมุมมอง

2.4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีหลายฉบับ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมกฎหมายดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

2.4.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2550

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎหมายที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

2.4.4.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

- 1) อนุรักษ์ ป่าไม้ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ
- 2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- 3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม การดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- 4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา 57 รัฐต้อง

- 1) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย
- 2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และ

จัดให้มีการความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยา ความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม และโดยไม่ชักช้า

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายในระดับรองอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นประชาชน พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดให้รัฐหรือเอกชนเจ้าของโครงการพัฒนาที่ได้รับอนุญาตโดยภาครัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจโครงการ หรือดำเนินกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชน เจ้าของโครงการต้องจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเสียก่อน (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2555ก อ้างถึงใน จันทนา อินปัญญา, 2552)

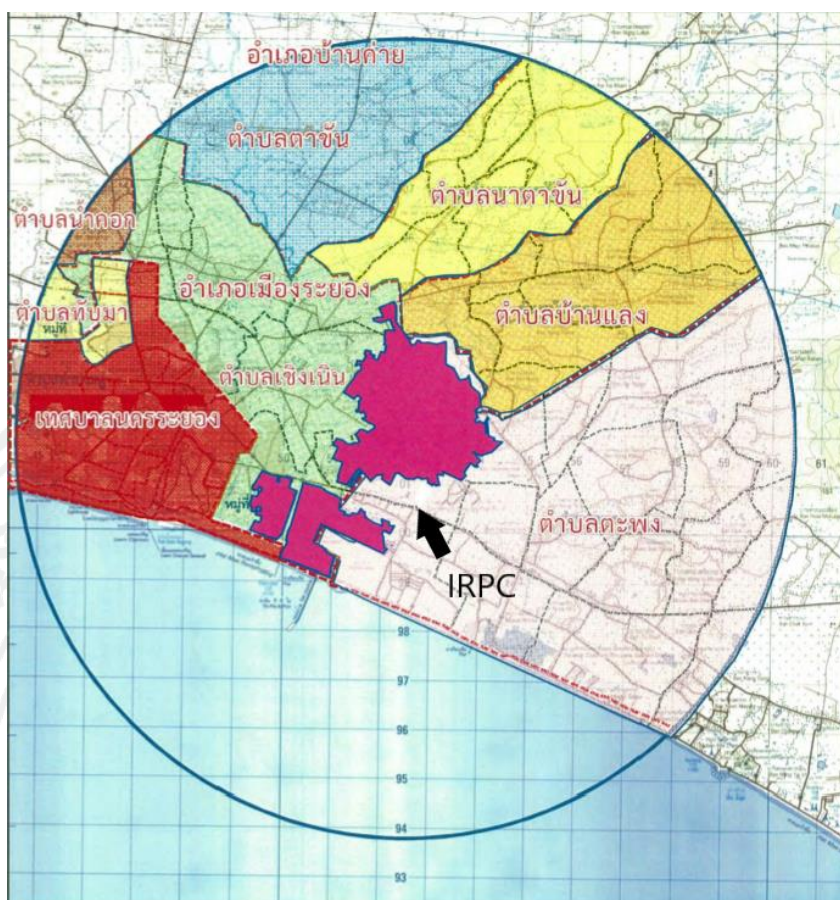
2.5 ข้อมูลพื้นฐานเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขุมวิท ตำบลบ้านแลง ตำบลตะพง และตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง มีอาณาเขตติดต่อโดยรอบดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ถนนระยอง-บ้านแลง (หมายเลข3139) ตำบลบ้านแลง หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลเชิงเนินหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลตะพงหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 16
ทิศใต้	ติดกับ ทะเลอ่าวไทย

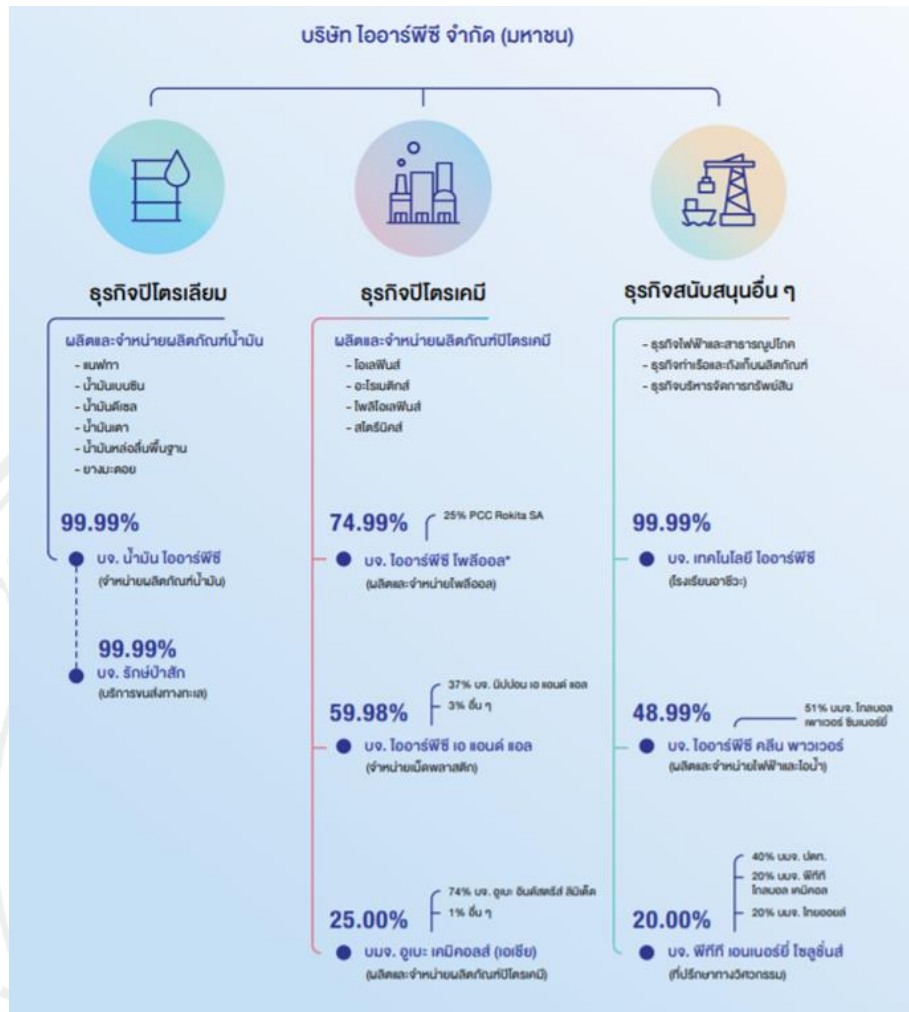
พื้นที่โครงการประกอบด้วยสองส่วน ได้แก่ พื้นที่ฝั่งเหนือถนนสุขุมวิท และพื้นที่ฝั่งใต้ถนนสุขุมวิท (บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2556)

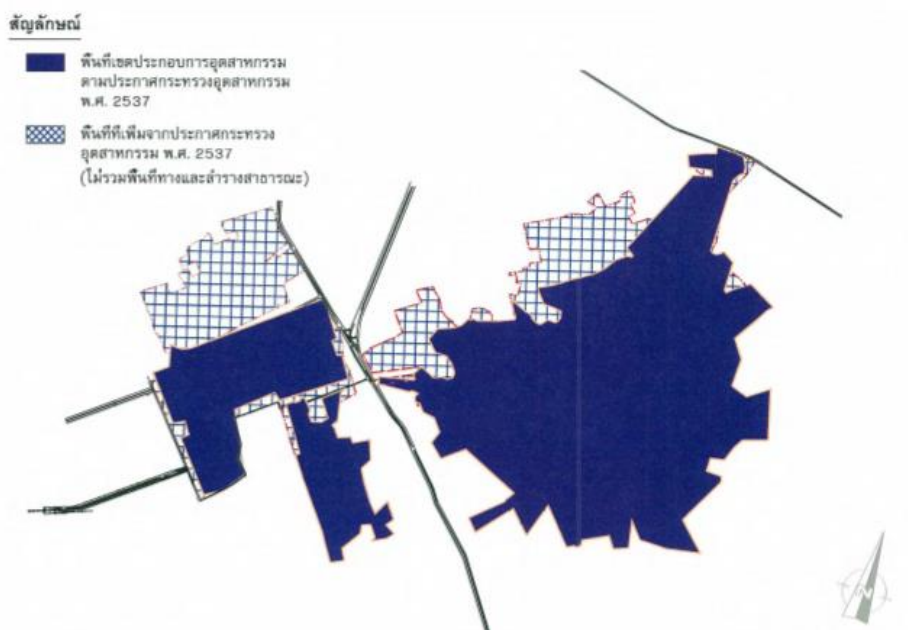
ภาพที่ 2.2 พื้นที่ตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี
แหล่งที่มา: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด (2556)

บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เดิมมีชื่อว่า บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลป์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ทีพีโอ (TPI) ได้ทำการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมประเภทปิโตรเคมีและการกลั่นแบบครบวงจร เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ได้กำหนดพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกแถบจังหวัดระยองและชลบุรี เป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรมใหม่เพื่อสนับสนุนการกระจายตัวทางเศรษฐกิจ โดยบริษัทได้มีโครงสร้างทางธุรกิจที่ครบวงจร ในปี พ.ศ.2537 พื้นที่ศูนย์อุตสาหกรรมระยองได้ถูกกำหนดให้เป็น “เขตประกอบการอุตสาหกรรม” มีพื้นที่ 4,335 ไร่ เป็น “เขตประกอบการอุตสาหกรรม” มีพื้นที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2537 โดยพื้นที่ดังกล่าวได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์รวมของโรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีครบวงจร ซึ่งประกอบไปด้วยอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นปลาย เชื่อมโยงกัน สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) (อลงกรณ์ อินทรชุต, 2558)

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างธุรกิจเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี
แหล่งที่มา: บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) (2560)

ปี พ.ศ.2549 บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด (มหาชน) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) หรือ IRPC มีแผนจะพัฒนาพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อขยายโรงงานและระบบสาธารณูปโภคสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยทางบริษัทได้รวบรวมพื้นที่ข้างเคียงเพิ่มเติมจากแนวเขตประกอบการฯ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมปี พ.ศ.2537 ให้เป็น “เขตประกอบการอุตสาหกรรม บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด” จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “เขตประกอบการอุตสาหกรรม บริษัท ไออาร์พีซีจำกัด (มหาชน)” โดยปัจจุบันพื้นที่ในการพัฒนาเขตประกอบการอุตสาหกรรมของบริษัท มีทั้งหมด 5,695.82 ไร่ ซึ่งขยายพื้นที่เพิ่มเติมจากพื้นที่เดิม จำนวน 1,360.52 ไร่ (บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด 2556: 2-1 - 2-4 อ้างถึงใน อลงกรณ์ อินทรทูล, 2558)

ภาพที่ 2.4 พื้นที่เพิ่มเติมจากแนวเขตประกอบการฯ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมปี พ.ศ.2537

แหล่งที่มา: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2556: 2-1 – 2-4

อ้างอิงใน อนุกรมฯ อินชูล 2558

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พบว่ามีงานวิจัยที่สอดคล้องหลายชิ้น ดังนี้

ปริยานุช เลิศศรีศรีมาลา (2559) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โรงไฟฟ้าพระนครใต้ จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) เน้นการประเมิน “กระบวนการ” ประกอบด้วย 3 หมวด คือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการโรงไฟฟ้าพระนครใต้มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ การสารเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับรู้ความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเมื่อพิสูจน์ทราบว่าประชาชนได้รับผลกระทบที่มีสาเหตุมาจากการดำเนินการของโรงไฟฟ้า โรงไฟฟ้าจะมีกระบวนการชดเชย เยียวยา แต่ด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่ต้องจัดลำดับความสำคัญตามความเหมาะสมและความเร่งด่วนของปัญหาหรือผลกระทบ ดังนั้น จึงส่งผลให้ประชาชนอาจมองว่าการแก้ปัญหาของโรงไฟฟ้าล่าช้า หรือไม่ได้รับการตอบสนอง

ณัชชิตา จันทรอินทร์ (2558) ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลศรีธาตุมีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและผลประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลักโดยนำต้นทุนของท้องถิ่น ได้แก่ ต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางทรัพยากร และต้นทุนทางวัฒนธรรม มาประยุกต์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างดี เทศบาลตำบลศรีธาตุยึดหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 7 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักความยั่งยืน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เทศบาลตำบลศรีธาตุมีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์ (2545) ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน กรณีศึกษา โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” พบว่า หลักนิติธรรม คือศูนย์กลางของหลักต่าง ๆ ในการสร้างธรรมาภิบาลในมุมมองของภาครัฐ จะเห็นได้ว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดนี้ ประเด็นในการอ้างอิงและชี้แจงของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะเน้นในเรื่องของสัญญาที่ผูกพันกับคู่สัญญา และการดำเนินการโครงการที่ชอบธรรมตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญเดิม ในส่วนของภาคเอกชน หลักธรรมาภิบาลที่ภาคเอกชนยึดถือและให้ความสำคัญเป็นพิเศษมากกว่าหลักอื่น ๆ คือหลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในขณะที่หลักการมีส่วนร่วม คือหัวใจของภาคประชาชนในการตัดสินใจทุกขั้นตอน

นฤมล สุขะราช (2558) ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลในอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ในทัศนคติของนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล เป็นการมองหลักนิติธรรมเฉพาะมิติของการทำตามกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ส่วนหลักคุณธรรมเป็นการมองเฉพาะมิติของคุณธรรมตามหลักศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมเท่านั้น ส่วนหลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยมีช่องทางที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ส่วนหลักความมีส่วนร่วม เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 1 ได้แก่ การแจกข่าว การทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และระดับที่ 2 ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่าง ๆ การบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ ส่วนหลักสำนักับผิดชอบ โดยการดำเนินงานของเทศบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก แต่เทศบาลยังขาดงบประมาณ ส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารท้องถิ่นมองว่าเทศบาลมีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างคุ้มค่าแล้ว แต่ในความเป็นจริงยังปรากฏเหตุการณ์ที่สะท้อนว่าเทศบาลยังไม่ได้มีการนำหลักความคุ้มค่าไปปรับใช้

ศิวพา สิริจามร (2552) ศึกษาเรื่อง ธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักนิติธรรม เทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายและแผนงานมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเสมอภาค 2) หลักคุณธรรม มีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก เพื่อป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน ให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากรและประชาชน 3) หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ให้กับประชาชน และมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชน 4) หลักการมีส่วนร่วม เทศบาลได้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน สนับสนุนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนา รวมทั้งการเฝ้าระวังและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) หลักความรับผิดชอบ มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) หลักความคุ้มค่า การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

พิเชฐ โสภณแพทย์ (2555) ศึกษาเรื่อง การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา โรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการฯ ตามกรอบการประเมิน CIPP-I Model 1) ด้านบริบทของโครงการ พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงเป็นเรื่องใหม่ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียนรู้แก่ประชาชน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ควรได้รับการแก้ไขให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย (Meaningful Public Participation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่างบประมาณและบุคลากรที่ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความเหมาะสมเพียงพอ แต่ในส่วนของประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม 3) ด้านกระบวนการ พบว่าผู้ดำเนินโครงการดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสม แต่ยังมีผู้มีส่วนได้เสียบางส่วนที่ไม่เข้าร่วมในกระบวนการ ส่งผลให้ขาดความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้เสีย 4) ด้านผลผลิต พบว่ารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้จนกว่าโครงการนั้นจะได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลในรายงานและไม่สามารถขอเพิ่มเติมข้อมูลต่าง ๆ ได้ 5) ด้านผลกระทบ พบว่าการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่กระบวนการศึกษา

ความเหมาะสมของโครงการจะช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งได้ รวมถึงผู้ดำเนินโครงการต้องจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันระหว่างโครงการกับประชาชนอย่างยั่งยืน ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการ ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้แก่ทุกภาคส่วนในส่วน of ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ พบว่าผู้นำชุมชนขาดความตระหนักและความกระตือรือร้นในการประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนและผู้ดำเนินโครงการ

อลงกรณ์ อินทรชุต (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี จำกัด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) 1) ด้านบริบท ได้แก่ การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การติดตามตรวจสอบของหน่วยงานราชการ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และข้อร้องเรียนจากชุมชน ส่วนปัจจัยทางสภาวะทางเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พนักงานมีจำนวนที่เพียงพอและมีความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมพนักงานอย่างทั่วถึง งบประมาณที่เพียงพอ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม การสนับสนุนของผู้บริหาร และการบูรณาการระบบมาตรฐานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 3) ด้านกระบวนการมีนโยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวางแผนโครงการที่เหมาะสมชัดเจนและสอดคล้องกัน มีหน่วยงานคอยควบคุมการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการสื่อสารกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจให้พนักงาน ซ้อมแผนฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และมีการทบทวนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และจากการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมทำให้บริษัทได้รับผลประโยชน์ ดังนี้ 4) ด้านผลผลิต พบว่าบริษัทดำเนินงานบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ และมีสภาพแวดล้อมภายในบริษัทดีขึ้นเป็น ระเบียบมากยิ่งขึ้น 5) ด้านผลกระทบ พบว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนลดลง ชุมชนมีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อบริษัทขึ้น มีการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้า มาใช้ พนักงานเกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ และความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือเอกสารทางวิชาการ รายงานการประชุม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลออนไลน์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ซึ่งการศึกษานี้มีรายละเอียดกรอบแนวคิดและวิธีศึกษาดังนี้

- 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา
- 3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา
- 3.3 แหล่งของข้อมูลในการศึกษา
- 3.4 วิธีการเก็บข้อมูล
- 3.5 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 3.6 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ทฤษฎี แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในงานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ดังแสดงในภาพที่ 3.1

บริบท

- ข้อมูลเบื้องต้นเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

- **หลักนิติธรรม** (ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด)
- **หลักคุณธรรม** (ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือในความถูกต้องดีงาม และการคืนประโยชน์สู่สังคม)
- **หลักความโปร่งใส** (ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย)
- **หลักการมีส่วนร่วม** (เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติต่อโครงการ กิจกรรม และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้)
- **หลักความรับผิดชอบต่อสังคม** (ปฏิบัติงานโดยมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีช่องทางรับข้อร้องเรียนและตอบสนองต่อข้อร้องเรียน)
- **หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล** (บริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม)
- **หลักความยั่งยืน** (บริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้สมดุลและยั่งยืน และไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม)

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง เป็นงานวิจัยที่เน้นศึกษาถึงแนวทางการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักของธรรมชาติของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมชาติ เพื่อนำมาสู่แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของบริษัทอื่น ๆ ที่สนใจ โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) กับผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนใกล้เคียงกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการค้นคว้าข้อมูลจากวรรณกรรมทางวิชาการ หนังสือ เอกสารทางวิชาการ เอกสารการประชุม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเรียบเรียงข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะต่อไป

3.3 แหล่งข้อมูลในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีรายละเอียดของแหล่งข้อมูลแต่ละประเภทที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนใกล้เคียงกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการสิ่งแวดล้อม และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการค้นคว้าจากรรณกรรมทางวิชาการ หนังสือเอกสารทางวิชาการ เอกสารการประชุม ข้อมูลออนไลน์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน รวมถึงแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นและครบถ้วนมากที่สุด ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 3) นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและสัมผัสกับปัญหานี้จริง และใช้การเลือกตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball Selection) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนและประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนใกล้เคียงกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากประชาชนที่สะดวกในการให้ข้อมูลและสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยได้จริงโดยเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 - 50 นาที จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาเรียบเรียง ตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยในขั้นต่อไป

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) จากการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์เป็นการสอบถามมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ออกแบบมาโดยเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภท รวมทั้งสิ้น 5 แบบ ได้แก่

- 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
- 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน

- 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนในพื้นที่
- 4) แบบสัมภาษณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- 5) แบบสัมภาษณ์สำหรับนักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยนำข้อคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความครอบคลุมด้านเนื้อหา เหมาะสมตรงตามโครงสร้างการใช้งาน ภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วทำการปรับแก้แบบสัมภาษณ์และนำไปทดลองสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลจริงเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วจึงปรับแก้อีกครั้งเพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริง ส่วนความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นเมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันคำตอบของตนเองอีกครั้งว่าตรงกับที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งแรกหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประเด็นคำถามในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักนิติธรรม	1) ชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกันกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา/ข้อตกลงร่วมกันด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักนิติธรรม (ต่อ)	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเปิดเผยรายงานการติดตาม/ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร (เช่น รายงานค่ามลพิษ, แผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น)	
	4) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเปิดเผยแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ไฟไหม้, การรั่วไหลของสารเคมี เป็นต้น) หรือไม่ อย่างไร และฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร	
	1) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีต้องดำเนินงานตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย อะไรบ้าง อย่างไรบ้าง	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการติดตามกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือไม่	
	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกันกับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	
	4) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นอย่างไร	
	5) มีการเปิดเผยแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ไฟไหม้, การรั่วไหลของสารเคมี เป็นต้น) หรือไม่ อย่างไร และฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักคุณธรรม	1) โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดำเนินการร่วมกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง	ประชาชน, ผู้นำชุมชน
	2) โครงการ/กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของท่านอย่างไร	
	3) ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีหรือไม่ อย่างไร และ เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้อง ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร	
	1) โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน/หน่วยงานของท่านที่ดำเนินการร่วมกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2) โครงการ/กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนที่หน่วยงานของท่านดูแลอย่างไร	
	3) ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีหรือไม่ อย่างไร และเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้อง ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร	
	1) โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักคุณธรรม (ต่อ)	2) ปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อม มีอะไรบ้าง	
	3) ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีหรือไม่ อย่างไร และคณะผู้บริหารหรือบุคลากรเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้องของ ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร	
หลักความโปร่งใส	1) ท่านต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในเรื่องอะไรบ้าง	ประชาชน, ผู้นำชุมชน
	2) ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีที่ท่านต้องการได้รับครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่อย่างไร	
	1) หน่วยงานของท่านต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในเรื่องอะไรบ้าง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2) ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีที่หน่วยงานของท่านต้องการได้รับครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่อย่างไร	
	3) หน่วยงานของท่านสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีผ่านช่องทางใดบ้าง และได้รับความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายหรือไม่ อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักคุณธรรม (ต่อ)	1) กฎหมายกำหนดให้เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเปิดเผยรายงานข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยแก่สาธารณะ อะไรบ้าง	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีสามารถเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย แก่สาธารณะได้บ้าง	
	3) ช่องทางในการเปิดเผยข้อมูลให้แก่สาธารณะของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีอะไรบ้าง และต้องมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล หรือไม่	
	1) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2) ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร	
	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนหรือไม่ อย่างไร	
	4) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร	
	5) ท่านทราบหรือไม่ว่าสามารถตรวจสอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีได้หรือไม่ อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักคุณธรรม (ต่อ)	6) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน ท่านมีบทบาทอย่างไร ในการร่วมดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของ เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี	เฉพาะผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
	1) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้าน สิ่งแวดล้อม อย่างไร และช่องทางในการเข้ามามีส่วน ร่วมมีทางใดบ้าง	ผู้บริหารระดับสูงของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) โครงการ/กิจกรรมของเขต ประกอบการ อุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการดำเนินงาน อย่างไร และมี การดำเนินงานกับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่ อย่างไร	
	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการ เปิดรับฟังความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมจากประชาชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่ อย่างไร	
	4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลในการตัดสินใจ การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการ อุตสาหกรรมไออาร์พีซีหรือไม่ อย่างไร	
	5) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีช่องทาง ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานด้าน สิ่งแวดล้อม ได้หรือไม่ อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	1) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีช่องทางในการร้องเรียนและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนนั้นอย่างไร	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	1) เมื่อมีข้อร้องเรียนเกิดขึ้นทางเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีช่องทางในการร้องเรียนและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนนั้น อย่างไร	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) เขตประกอบการฯมีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW หรือไม่ อย่างไร	
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1) หน่วยงานของท่านทราบถึงงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละครั้งหรือไม่ อย่างไร	เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2) ท่านทราบถึงงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละครั้งหรือไม่ อย่างไร	เฉพาะประชาชนและผู้นำชุมชน
	3) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพของงานและระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ต่อ)	4) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมี การจัดสรรและใช้ทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า หรือไม่ อย่างไร	
	5) ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขต ประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีสร้างความพึง พอใจแก่ท่านหรือไม่ อย่างไร	
	1) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ทั้ง ด้านคุณภาพของงานและระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร	ผู้บริหารระดับสูงของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีจัดสรร งบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้าน สิ่งแวดล้อมแต่ละครั้งเพียงพอหรือไม่ อย่างไร	
	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีพิจารณาใน การจัดสรรและใช้ทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า หรือไม่ อย่างไร	
	4) ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขต ประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีได้สร้างความพึง พอใจแก่ท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร	
หลักความยั่งยืน	1) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมี การดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่าง ต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
หลักความยั่งยืน (ต่อ)	2) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมี แนวทางส่งเสริมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ด้าน สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน อย่างไร	
	3) ท่านคิดว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมี การบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	เฉพาะผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
	1) โครงการด้านสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร	ผู้บริหารระดับสูงของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะ	2) ทางเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมี แนวทางส่งเสริมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ด้าน สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน อย่างไร	
	3) เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีแนว ทางการบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	
	1) ท่านคิดว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการ อุตสาหกรรมไออาร์พีซีร่วมกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	ประชาชน, ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
	2) ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของ เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเพื่อให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต อย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักทรัพย์สากล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะ (ต่อ)	1) การจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร	
คำถามอื่น ๆ	1) ในชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลง ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร	
	2) ชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	
	3) ท่านทราบถึงแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี หรือไม่ อย่างไร	ผู้นำชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	4) ชุมชนที่หน่วยงานของท่านดูแลมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร	เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	1) นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีของท่าน เป็นอย่างไร	ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
	2) แนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเป็นอย่างไร	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	คำถาม	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
คำถามอื่น ๆ (ต่อ)	1) การจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรมในปัจจุบัน เป็นอย่างไร	หน่วยงานส่วนกลาง นักวิชาการและ องค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อม
	2) ธรรมาภิบาลในบริบทการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการอุตสาหกรรม	
	3) องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรมควรมีอะไรบ้าง อย่างไร และควรมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร	
	4) การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมเป็นอย่างไร มีการปฏิบัติอย่างไร	
	5) ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร	
	6) ที่ผ่านมาการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของสถานประกอบการอุตสาหกรรมมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	
	7) ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร	

3.4.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งผ่านการทดสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์แล้ว
- 2) เครื่องบันทึกเสียงเพื่อบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แจ้งล่วงหน้าแก่ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อขออนุญาตก่อนบันทึกเสียงสัมภาษณ์ทุกครั้ง
- 3) สมุดบันทึกอุปกรณ์เครื่องเขียน และคอมพิวเตอร์
- 4) กล้องถ่ายรูป

3.5 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือ รวมทั้งลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลโดยมีวิธีการตรวจสอบ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยไดมานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือการสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่

- 1) ด้านเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่
- 2) ด้านสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่
- 3) ด้านบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือตรวจสอบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะที่มีมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกตินักวิจัยตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น ๆ

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมทั้งก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน มาเปรียบเทียบกัน หากมีข้อค้นพบเหมือนกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันแสดงว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลมาถูกต้อง และผู้วิจัยได้เลือกการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยวิธีการสังเกตร่วมกับการซักถาม และทบทวนจากเอกสาร/สื่อออนไลน์ต่าง ๆ

3.6 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก

งานวิจัยนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) จำนวน 1 ท่าน
- 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน
- 3) ประชาชน จำนวน 10 ท่าน
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน
- 5) นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ท่าน

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสรุปเนื้อหา ความคิดเห็นและข้อมูลที่ค้นพบ แล้วนำเสนอตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์แต่ละหัวข้อ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและกรอบแนวคิดที่ได้เสนอไว้ เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ทั้ง 7 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักความยั่งยืน
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

นอกจากนี้ยังได้พิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดและเกณฑ์ประเมินให้เหมาะสมกับบริบทธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางวิชาที่เกี่ยวข้องและได้ปรับตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับบริบท และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา เกณฑ์การให้คะแนนของตัวชี้วัดมาจากความสำคัญในแต่ละหลักธรรมาภิบาล และสามารถวัดและประเมินผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทำการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ดังแสดงในตารางที่ 3.2 – 3.10

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	อ้างอิง
หลักนิติธรรม	1) ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด 2) มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด	UNDP (1997), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542), ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552), กระทรวงอุตสาหกรรม (2553), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558), ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545)
หลักคุณธรรม	1) มีการคืนประโยชน์ให้สังคม 2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มี ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542), ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558)
หลักความโปร่งใส	1) เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย	UNDP (1997), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542), ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552), กระทรวงอุตสาหกรรม (2553), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558), ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	อ้างอิง
หลักการมีส่วนร่วม	<p>1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผนโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>2) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ</p> <p>3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ</p> <p>4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ</p>	<p>UNDP (1997), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542), ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558), ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545)</p>
หลักความรับผิดชอบ	<p>1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน</p> <p>2) มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542), ถวิลวดี บุรกุล และคณะ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558), ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545)</p>
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	<p>1) การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน</p> <p>2) ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการ</p>	<p>UNDP (1997), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558), ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545)</p>
หลักความยั่งยืน	<p>1) บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน</p> <p>2) ลดปัญหาหรือเรื่องด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน</p> <p>3) เขตประกอบการฯและชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข</p>	<p>กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.), กระทรวงอุตสาหกรรม (2553), ญัฐติชา จันทร์อินทร์ (2558)</p>

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักนิติธรรม

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักนิติธรรม	1) ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม อย่างเคร่งครัด (20 คะแนน)	1) เขตประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ครบถ้วนทั้งหมด 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 0 คะแนน	
		2) เขตประกอบการฯ มีการติดตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยไม่ครบถ้วน 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีการติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย 0 คะแนน	
	2) มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม อชีวอนามัย และความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการฯ มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผน 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และผู้มีส่วนได้เสียไม่มีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผน 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และผู้มีส่วนได้เสียไม่มีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผน 0 คะแนน	
รวม			

ตารางที่ 3.4 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักคุณธรรม	1) การคืนประโยชน์ต่อสังคม (10 คะแนน)	1) มีโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมส่งเสริมหรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมบ้าง 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	
		2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (20 คะแนน)	1) บุคลากร เจ้าหน้าที่ของเขตประกอบการฯ ไม่เคยถูกฟ้องร้อง ร้องเรียน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนน เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 บุคลากรของเขตประกอบการฯ ไม่เคยถูกฟ้องร้อง ร้องเรียน 10 คะแนน ระดับที่ 2 บุคลากรของเขตประกอบการฯ เคยถูกฟ้องร้อง ร้องเรียน และสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ 5 คะแนน ระดับที่ 3 บุคลากรของเขตประกอบการฯ เคยถูกฟ้องร้อง ร้องเรียน และไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ 0 คะแนน
		2) ในปัจจุบันเขตประกอบการฯ ไม่มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่บางประเด็น และไม่ได้เข้าสู่กระบวนการ 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่บางประเด็น และเข้าสู่กระบวนการ 5 คะแนน ระดับที่ 3 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างรุนแรง และเข้าสู่กระบวนการ 0 คะแนน	
รวม			

ตารางที่ 3.5 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความโปร่งใส

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักความโปร่งใส	1) เปิดเผยแพร่ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยที่ถูกต้อง ครบถ้วน ประชาชนที่เข้าถึงได้ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความถูกต้อง ประกอบการฯ อย่าง ครบถ้วน ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจ 10 คะแนน ระดับที่ 2 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ แต่บางส่วนเป็นข้อมูลเข้าใจยาก 5 คะแนน ระดับที่ 3 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยไม่ถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงคิดเป็น 0 คะแนน	1) เปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยที่ถูกต้อง ครบถ้วน ประชาชนที่เข้าถึงได้ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความถูกต้อง ประกอบการฯ อย่าง ครบถ้วน ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจ 10 คะแนน ระดับที่ 2 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ แต่บางส่วนเป็นข้อมูลเข้าใจยาก 5 คะแนน ระดับที่ 3 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยไม่ถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงคิดเป็น 0 คะแนน	

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน เกณฑ์การประเมิน	รวม
หลักความโปร่งใส	2) ช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ 2) ช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (20 คะแนน)	2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อชีวอนามัย และความปลอดภัยได้อย่างสะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย 10 คะแนน ระดับที่ 2 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และเสียค่าใช้จ่าย 5 คะแนน ระดับที่ 3 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ยาก และเสียค่าใช้จ่าย 0 คะแนน	รวม
รวม			รวม

ตารางที่ 3.6 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
		เกณฑ์การประเมิน	
หลักการมีส่วนร่วม	1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ	1) มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 7 กลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วม ตามแนวทางของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนน เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน) ระดับที่ 1 ครอบคลุมทั้ง 7 กลุ่ม 5 คะแนน ระดับที่ 2 ครอบคลุม 4-6 กลุ่ม 2.5 คะแนน ระดับที่ 3 ครอบคลุม 1-3 กลุ่ม 0 คะแนน	
		2) มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชน การลงพื้นที่สอบถามชุมชน และการเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชม โครงการ (Open House) เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน) ระดับที่ 1 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ อย่างสม่ำเสมอ 5 คะแนน ระดับที่ 2 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางครั้ง 2.5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ 0 คะแนน	

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
		เกณฑ์การประเมิน	
หลักการมีส่วนร่วม	<p>2) ประชาชนมีส่วนร่วม</p> <p>ในโครงการ/กิจกรรม</p> <p>ต่างๆ ของเขต</p> <p>ประกอบกรรฯ (5</p> <p>คะแนน)</p>	<p>1) เปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโครงการ/กิจกรรม โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้</p> <p>คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 1 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมเกือบทุกครั้ง 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 2 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมบางครั้ง 2.5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม 0 คะแนน</p>	
3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการมา	<p>ส่วนร่วมของประชาชนมี</p> <p>ผลต่อการตัดสินใจในการ</p> <p>ดำเนินงานของเขต</p> <p>ประกอบกรรฯ (10</p> <p>คะแนน)</p>	<p>1) เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการมา</p> <p>ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นทุกข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของ</p> <p>โครงการมาประกอบการตัดสินใจ 10 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นบางความเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของ</p> <p>โครงการมาประกอบการตัดสินใจ 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีการนำข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการมา</p> <p>ประกอบการตัดสินใจ 0 คะแนน</p>	

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักการมีส่วนร่วม	4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงาน ตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมของเขต ประกอบการฯ (5 คะแนน)	1) มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ได้ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน) ระดับที่ 1 มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ได้ 5 คะแนน ระดับที่ 2 ไม่มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ 0 คะแนน	รวม

ตารางที่ 3.7 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความรับผิดชอบ

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักความรับผิดชอบ	1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน (20 คะแนน)	1) มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงกระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น บุคคล โทรศัพท์ กล้องรับเรื่องร้องเรียน เว็บไซต์ เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและกระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6 ช่องทางขึ้นไป 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและกระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4-6 ช่องทาง 5 คะแนน ระดับที่ 3 มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและกระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 1-3 ช่องทาง 0 คะแนน	
	2) มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน เช่น การเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชม (Open house) การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อร้องเรียน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 1-5 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 6-10 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 5 คะแนน ระดับที่ 3 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลามากกว่า 10 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 0 คะแนน		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน เกณฑ์การประเมิน	รวม
หลักความ รับผิดชอบ	2) มีการดำเนินงานความ รับผิดชอบต่อสังคม (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการมีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW โดยแบ่งการ ให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW อย่างต่อเนื่อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW ในระยะเริ่มต้น 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW 0 คะแนน	
รวม			

ตารางที่ 3.8 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หลักธรรมภาค	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
		เกณฑ์การประเมิน	
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1) การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีการบริหารจัดการและมีการปฏิบัติงาน (20 คะแนน)	1) การจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร อย่างต่อเนื่อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรเหมาะสมในบางพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร ไม่ต่อเนื่อง 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสมในบางพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร 0 คะแนน	
	2) ประชาชนพึงพอใจใน	2) เขตประกอบการฯ มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะยาว 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะเริ่มต้น 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ	
	3) ประชาชนพึงพอใจใน	ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ	
	การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์พลังงาน และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ	
	ของเขตประกอบการฯ (20 คะแนน)	ระดับที่ 1 ประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ โดยแบ่งการให้เกณฑ์ให้คะแนน เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (20 คะแนน) ระดับที่ 1 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าร้อยละ 80 10 คะแนน ระดับที่ 2 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าร้อยละ 65 5 คะแนน ระดับที่ 3 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าร้อยละ 50 0 คะแนน	
		รวม	

ตารางที่ 3.9 เกณฑ์ในการให้คะแนนหลักความยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
หลักความยั่งยืน	1) บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน (10 คะแนน)	1) มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องในระยะเริ่มต้น 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 0 คะแนน	
	2) ลดปัญหาห้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการฯ จัดอบรม พัฒนาทักษะให้แก่บุคลากรในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 บุคลากรได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ 10 คะแนน ระดับที่ 2 บุคลากรได้รับการอบรมด้านสิ่งแวดล้อมนาน ๆ ครั้ง 5 คะแนน ระดับที่ 3 บุคลากรไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 0 คะแนน	

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

หลักการภูมิภาค	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการให้คะแนน	รวม
		เกณฑ์การประเมิน	
หลักความยั่งยืน	3) เขตประกอบการฯ และชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการฯ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนรอบเขตประกอบการฯ 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 0 คะแนน	
รวม			

ตารางที่ 3.10 ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก

หลักธรรมาภิบาล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	คะแนนที่ได้คิด เป็นร้อยละ
หลักนิติธรรม	30		
หลักคุณธรรม	30		
หลักความโปร่งใส	30		
หลักการมีส่วนร่วม	30		
หลักความรับผิดชอบ	30		
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	30		
หลักความยั่งยืน	30		
รวม	210		

ผู้วิจัยปรับรายละเอียดตัวชี้วัดหลักเกณฑ์การให้คะแนนประเด็นหลักการมีส่วนร่วมให้มีความละเอียดมากกว่าประเด็นอื่น เนื่องจากเขตประกอบการฯ ขับเคลื่อนองค์กรผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการ และเขตประกอบการฯ ยึดถือหลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลักปฏิบัติร่วมกันในการดำเนินธุรกิจครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

ดังนั้น ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักความยั่งยืน มีดังนี้

- 1) คะแนนรวม $\geq 85\%$ = มีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมดีมาก
- 2) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 75% - 84% = มีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมดี
- 3) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 65% - 74% = มีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมปานกลาง
- 4) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 55% - 64% = มีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมน้อย
- 5) คะแนนรวม $< 55\%$ = ควรปรับปรุง

หมายเหตุ ถ้าผลรวมของคะแนนจากการประเมินตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก แต่ละหลักต่ำกว่าครึ่งถือว่าตกเกณฑ์หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ได้ทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้บริหารระดับสูงบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

4.2 การดำเนินงานตามหลักธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ทั้ง 7 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักความยั่งยืน

4.3 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

4.4 แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามหลักธรรมชาติ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานตามหลักธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารระดับสูงบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) จำนวน 1 ท่าน
- 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน
- 3) ประชาชน จำนวน 10 ท่าน
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน
- 5) นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ท่าน

โดยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 75 และเพศหญิงร้อยละ 25 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีระดับ

การศึกษามากที่สุด คือ ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาเท่ากัน คือ ระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10 และน้อยที่สุด คือระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยที่สุดเท่ากัน คือ พนักงานเอกชน และไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 5 และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	75
หญิง	5	25
รวม	20	100
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	-	-
ประถมศึกษา	2	10
มัธยมศึกษา	-	-
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	9	45
ระดับปริญญาตรี	2	10
ระดับปริญญาโท	6	30
ระดับปริญญาเอก	1	5
รวม	20	100
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	5
รับจ้าง/แรงงาน	4	20
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-	-
เกษตรกร	-	-
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14	70
พนักงานเอกชน	1	5
รวม	23	100

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่		
ตั้งแต่ 0 – 3 ปี	1	5
ตั้งแต่ 3 – 5 ปี	1	5
ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	1	5
มากกว่า 10 ปี	17	85
รวม	20	100

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทจนถึงปริญญาเอก

4.2 การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

การศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้ทำการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ทั้ง 7 หลัก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความยั่งยืน ผลการศึกษามีดังนี้

4.2.1 หลักนิติธรรม

ศึกษาดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม ประกอบด้วย 1) ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และ 2) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.2 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	1) ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด 2) มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโครงการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีส่วนขยาย (รายงาน EHIA) แสดงให้เห็นว่า เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีได้ติดตามและปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเคร่งครัด ทางเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีได้จัดส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทุก 6 เดือน ตามเงื่อนไขของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เขตประกอบการฯ ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัย ส่งเสริมความปลอดภัยในทุกขั้นตอนจึงมีระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม (QSHE) รวมถึงปฏิบัติตามมาตรฐานระบบจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก./OHSAS 18001 ตลอดจนมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ทั้งยังมีโครงการส่งเสริมด้านความปลอดภัยและชีวอนามัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมดับเพลิงและกู้ภัยไออาร์พีซี โดยมีการดำเนินงานทบทวนฝึกและซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับโรงพยาบาลระยองตลอดจนชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ สามารถแยกประเด็นในการพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1.1 ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ ปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงการติดตามและ

ทบทวนการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับเขตประกอบการฯ สอดคล้องกับ
ที่ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวว่

“เราปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น้ำ อากาศ กาก เรา
พยายามทำให้ดีกว่ามาตรฐาน เราพัฒนาลงทุนในเรื่องเทคโนโลยีเยอะมาก เช่น
เรื่องอากาศ มีสถานีวิตรวจวัดรอบเขตประกอบการฯ 6 สถานี มีรถตรวจอากาศ
เคลื่อนที่ตามเงื่อนไขของ EIA รวมทั้งในกรณีฉุกเฉิน เราปฏิบัติตามเงื่อนไขของ EIA
และเรามีหน่วยงานที่คอยติดตาม ปรับปรุงร่างกฎหมายโดยเฉพาะ ปกติเวลาที่ออก
กฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการทำร่าง เจริญรับฟังความคิดเห็น เข้าไปร่วม
ว่าจะทำได้แค่ไหน อย่างไร ปรับปรุงอย่างไร เราจะมีหน่วยงานปรับปรุงตลอด”

และสอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
(เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 ซึ่งกล่าวว่า “ไออาร์
พีซีเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ดังนั้นในการปฏิบัติตามกฎหมายค่อนข้างเคร่งครัดอยู่แล้ว ที่ชาวบ้าน
เจอผลกระทบอยู่นั้น มันยังคงอยู่ในขอบเขตกฎหมาย แต่ความรู้สึกของชาวบ้านก็ยังไม่โอเค”

ผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 กล่าวเสริมว่า “ก่อนหน้าที่ยังไม่มีกฎหมายบังคับมันเกิดปัญหา
ตลอด พอเขาปฏิบัติตามกฎหมายปัญหาทุกอย่างลดลง”

แต่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนให้ข้อมูลว่ที่เขตประกอบการฯ ปฏิบัตินั้นตาม
กฎหมายขั้นต่ำ ซึ่งไม่ทราบว่ทางเขตประกอบการฯ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอะไรบ้าง เพราะยังมี
ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้าน) ท่านที่ 5 กล่าวว่า “เราไม่รู้ว่องค์กรประเภทนี้ต้องมีข้อบังคับ ข้อร้องเรียน เกี่ยวกับ
กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายสิ่งแวดล้อม ต้องทำรายงานอะไรบ้างที่ต้องส่งกับหน่วยงานรัฐ เราเป็นคน
นอกเราไม่สามารถทราบได้”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงาน
อาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 กล่าวว่า “เขาปฏิบัติตามกฎหมาย แต่กฎหมายมันเป็นขั้นต่ำ เป็น
ข้อขั้นต่ำให้ปฏิบัติ” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
(เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 กล่าวเสริมว่า “เขาพยายามปฏิบัติแต่ว่าด้วยปัญหา
ของการดำเนินงานมันควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่
เกี่ยวข้อง มีการรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ

มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีหน่วยงานที่คอยติดตาม ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยครอบคลุมการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ แต่ยังมีปัญหาด้านผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานอยู่เสมอ ส่งผลให้บางกลุ่มไม่เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

4.2.1.2 มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในทุกขั้นตอน มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน แผนอพยพ ครอบคลุมรัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ และมีการฝึกซ้อมร่วมกับชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลระยอง สถานีดับเพลิง เป็นต้น โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวว่า

“ปัจจุบันทางเขตประกอบการฯ มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินกับชุมชนทุกปี และมีแผนฉุกเฉินกับแผนอพยพร่วมกับทางจังหวัด 2-3 ครั้งต่อปี เนื่องจากทางจังหวัดจะมีการวนฝึกซ้อม เพราะมีหลายเขตประกอบการฯ จะถึงคิวก็ 2-3 ครั้งต่อปี ทำร่วมกับตำบลทุกปี โดยมีหน่วยงานกลางเข้ามาช่วยประสาน”

ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาล) ท่านที่ 2 กล่าวว่า “มีการซ้อมทุกปี ซ้อมร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานข้างเคียงจังหวัด” และประชาชน ท่านที่ 5 ให้ข้อมูลว่า “เชิญคนนอกเข้าไป มีการประกาศให้เราเข้าไปซ้อมแผนฉุกเฉิน” และประชาชน ท่านที่ 4 และท่าน 7 กล่าวเสริมว่า “เชิญชุมชนเข้าไป มีการฝึกซ้อมแผน ซ้อมหนีไฟ แต่ละหมู่บ้าน”

แต่ในบางกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อมูลว่า บางหมู่บ้านขาดความต่อเนื่องในการซ้อมแผนฉุกเฉิน เมื่อเวลาเกิดเหตุฉุกเฉินมักไม่เป็นไปตามแผนที่ฝึกซ้อมไว้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ได้ให้ข้อมูลว่า

“เวลาซ้อมแผนเป็นไปตามขั้นตอน ชุมชนเข้าร่วม หน่วยงานราชการร่วมหมด คือถ้าพูดถึงเรื่องซ้อมแผนนี้ดีมาก แต่เวลาเกิดเหตุไม่ได้ทำตามแผนหลายประเด็น คือซ้อม

นี่ดีมากตามแผน มีงบประมาณสนับสนุน ประชาชนตั้งแต่ระดับจังหวัด พื้นที่อบต. รวมถึงประชาชนในพื้นที่ที่ซ้อมร่วมกันหมดค่ะ แต่ปัญหาคือเวลาเกิดเหตุมันไม่เป็นไปตามแผน ตั้งแต่แจ้งข่าว ไม่ได้แจ้งโดยเร็ว ไม่ได้แจ้งว่าพื้นที่ไหนเสี่ยง มันไม่เป็นตามแผนเลย”

และผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวว่า “ที่นี้อยู่ติดโรงงาน แต่ก็นาน ๆ กว่าซ้อม เขาเลือกซ้อมเป็นหมู่ เป็นชุมชนไป เป็นการเวียนการซ้อม ทางนี้ก็มีร้องขอให้ซ้อมเพราะมีการขาดช่วงในฝึกซ้อมนานกลัวว่าจะเกิดเหตุแล้วทำอะไรไม่ถูก” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “ผมมองว่าเวลาซ้อมอีกอย่างหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่ง ในชุมชนมี 500 คน ซ้อมแผนแค่ 10-20 คน ผู้นำเล็ก ๆ น้อย ๆ เวลาเกิดเหตุการณ์จริงมันไม่ไหว”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด มีระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพ ความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม (QSHE) ช่วยในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน แผนอพยพ และร่วมฝึกซ้อมแผนต่าง ๆ ร่วมกับประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากจำนวนชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ มีจำนวนมากจึงต้องเวียนฝึกซ้อมแผนฉุกเฉิน ส่งผลให้เกิดการขาดช่วงการฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินในบางหมู่บ้าน เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินทางเขตประกอบการฯ ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่ฝึกซ้อมไว้ และประชาชนยังขาดการซ้อมอย่างต่อเนื่องในบางชุมชน

4.2.2 หลักคุณธรรม

จากการศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรมประกอบด้วย 1) มีการคืนประโยชน์ให้สังคม และ 2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มี ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.3 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดหลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม	ตัวชี้วัด
หลักคุณธรรม	1) มีการคืนประโยชน์ให้สังคม 2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ สามารถแยกประเด็นในการพิจารณาได้ดังนี้

4.2.2.1 มีการคืนประโยชน์ให้สังคม

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการคืนประโยชน์ให้สังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ มีกิจกรรมและโครงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เขตประกอบการฯ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านพัฒนาการศึกษา ยกกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาสิ่งแวดล้อม อาทิ กองทุนส่งเสริมสุขภาพชุมชนรอบเขตประกอบการฯ โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจสุขภาพชุมชน โครงการทุนการศึกษาเพื่อชุมชน โครงการฟื้นฟู อนุรักษ์ พื้ที่กีฬาชายเลนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เป็นต้น โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ปัจจุบันมีโครงการทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเยอะมาก อาทิ แผนการลดปริมาณ green house gas พัฒนาป่าโกงกาง ปลูกต้นไม้ โครงการส่งเสริมไอทีของชุมชนกว่า 20 แบรินด์ กิจกรรมทางวัฒนธรรม นอกจากนี้มีโครงการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ คลินิกปันน้ำใจ มีศูนย์การเรียนรู้ให้ชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้”

สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลไว้ว่า

“มีโครงการทุกปี กิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชนส่วนใหญ่เก็บขยะ ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ส่วนของไออาร์พีซีมีให้ชุมชนปลูก เพาะต้นกล้า สนับสนุนโครงการจากชุมชนทุกด้าน ไม่ว่าจะสาธารณสุข กีฬา ประเพณี วัฒนธรรม เขาดูแลทุกอย่าง”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบล) ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลเสริมว่า

“มีการตรวจสุขภาพ เขาจะจัดชุดแพทย์ตรวจทุกเดือน ลงพื้นที่ทุกเดือน แล้วก็มีการคลินิคน้ำใจ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนที่เกิดปัญหาสุขภาพ เมื่อไปตรวจรักษา กับเขาแล้วส่งตัวไปโรงพยาบาลระยะของ แล้วถ้าโรงพยาบาลระยะของบอกว่าได้ผลกระทบที่เกิดจากโรงงาน ก็จะได้รับการรักษาฟรี”

ผู้นำชุมชน ท่านที่ 4 กล่าวว่า “กิจกรรมโครงการมีมาก เช่น ตามวันเทศกาล งานประจำปีหมู่บ้าน เขาก็จะสนับสนุนงบประมาณ แล้วยังมีกิจกรรมทำความสะอาดวัด” และผู้นำชุมชน ท่านที่ 5 ยกตัวอย่างโครงการต่าง ๆ ว่า “กิจกรรมทำนุบำรุงศาสนา กิจกรรมตามเทศกาล งานประจำปีของหมู่บ้าน ไออาร์พีซีก็เข้ามาสนับสนุน” สอดคล้องกับประชาชน ท่านที่ 8 และท่านที่ 6 กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “โครงการหลากหลาย วันสำคัญ เทศกาล ปลูกป่า ตรวจสุขภาพ ผู้นำก็จะพาไปเข้าร่วม”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีกิจกรรมและโครงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเสมอ เช่น กองทุนส่งเสริมสุขภาพชุมชนรอบเขตประกอบการฯ โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจสุขภาพชุมชน คลินิกปันน้ำใจ โครงการทุนการศึกษาเพื่อชุมชน โครงการฟื้นฟู อนุรักษ์ พืชผักป่าชายเลนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โครงการธุรกิจชุมชน เป็นต้น ทางเขตประกอบการฯ ส่งเสริมและพัฒนาประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เขตประกอบการฯ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.2.2 คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มี ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียน เรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มี ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ในอดีตเคยมีการฟ้องร้องกับทางเขตประกอบการฯ แต่ในปัจจุบันนั้นการฟ้องร้องลดลงเป็นอย่างมาก เพราะทางเขตประกอบการฯ พยายามพิสูจน์ข้อเท็จจริงในการดำเนินงานสู่สาธารณะให้เกิดความ

โปร่งใส ในปัจจุบันคงเหลือเหตุความรบกวน ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลไว้ว่า “ปัจจุบันไม่
ถึงกับขัดแย้ง อาจเห็นต่างในกลุ่มเล็ก ๆ ไม่มีคน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหา เรื่องการฟ้องร้องส่วน
ใหญ่จะเป็นเหตุความรำคาญ ความกังวลใจ เรื่องการปล่อยแพร์”

สอดคล้องผู้นำชุมชน ท่านที่ 2 และประชาชน ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “ปัจจุบันไม่
ค่อยมีความขัดแย้ง แต่ถ้าเมื่อก่อนมีครับ แต่ตอนนี้มีแล้ว เหมือนกับเขาพัฒนาขึ้น เมื่อก่อนมีประท้วง”
และผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 ให้ข้อมูลว่า

“ถามว่าความขัดแย้งยังมีไหม มีครับ แต่เรายอมรับในความพยายามแก้ไขปัญหา
ความขัดแย้งของเขา ความขัดแย้งเรื่องมลพิษกับชาวบ้านมีไหม มี แต่ทางไออาร์พีซี
พยายามที่จะแก้ไข พยายามแก้ไขให้ตรงจุด ตรงไหนที่แก้ไขไม่ได้ก็พยายามจะ
เยียวยา”

ในปัจจุบันยังมีบางกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความขัดแย้งบางประเด็นกับทางเขต
ประกอบการฯ อาทิ เรื่องกลิ่นรบกวน เรื่องทางเขตประกอบการฯ ใช้พื้นที่สาธารณะ บางเรื่องถูก
ฟ้องร้องถึงขั้นขึ้นศาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่าย
อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “ความ
ขัดแย้งยังคงมีอยู่ กรณีที่โรงงานไปใช้พื้นที่สาธารณะ ไปใช้แหล่งน้ำสาธารณะ จึงมีการร้องเรียนถึงชั้น
ฟ้องศาลปกครอง เพื่อให้ศาลคุ้มครองในการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแหล่งน้ำนั้น ๆ ถือให้ยกเลิกการ
ใช้ประโยชน์จากสาธารณะนั้น”

ในทำนองเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
(เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 กล่าวว่า “เมื่อตอนเปิดโรงงานใหม่แล้วยังไม่สมบูรณ์
ส่งกลิ่นเหม็นในตำบลเชิงเนิน ชาวบ้านร้องเรียนไปยังสื่อ จึงต้องจัดตั้งกองทุนขึ้นมา” ประชาชน ท่าน
ที่ 3 เสริมว่า “เมื่อมีปัญหาเขาก็แก้ ปัญหาเดิมยังมีเกิดขึ้นอยู่ ส่วนมากเรื่องกลิ่น”

คล้ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่
เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “มันก็ไม่มีความขัดแย้งแบบไหนนะ มันมีเรื่องร้องเรียนเอา แต่
มันไม่ได้ขัดแย้งแบบว่า ไม่เอาเลย ไม่ใช่ แต่ว่ามันยังมีเรื่องร้องเรียนเป็นระยะ ๆ” สอดคล้องกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอำชีวะกรรมจังหวัดระยอง)
ท่านที่ 4 “คือตอนนี้นั้นไม่เกิดความขัดแย้งแบบเดินประท้วงแล้ว แต่ก็ยังมีหนังสือยื่นเรียกร้อง
ร้องเรียนไป มันมีช่องทางนะ กับรัฐบาลมีช่องทางให้ร้องเรียนศูนย์ดำรงธรรม ะไรอย่างนี้
เพราะฉะนั้นมันก็ไม่ออกมาในรูปแบบการประท้วงอะไรอย่างนั้น มันก็ออกมาในรูปแบบของการ
ร้องเรียน เรื่องร้องเรียนเป็นร้อย ๆ เรื่อง”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ในอดีตที่เคยถูกฟ้องร้องก็พยายามจัดการแก้ไขปัญหาจากการฟ้องร้อง พิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เกิดความกระจ่างและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในพื้นที่แต่ยังคงเหลือเหตุความรบกวนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานที่ส่งผลให้เกิดการร้องเรียนอยู่เป็นระยะ เช่น เรื่องกลิ่นรบกวน การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น และบางกรณียังคงมีการฟ้องร้องที่อยู่ในชั้นศาลรอการแก้ไข ปัญหาและเยียวยาต่อไป

4.2.3 หลักความโปร่งใส

ศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสประกอบด้วย 1) เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน และ 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.4 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดหลักความโปร่งใส

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักความโปร่งใส	1) เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ สามารถแยกประเด็นในการพิจารณาได้ดังนี้

4.2.3.1 เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการเปิดเผยข้อมูล

ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่าเขตประกอบการฯ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ผ่านทางรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน วารสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่ลงเว็บไซต์ของบริษัท หรือ รูปเล่มรายงานและเอกสารต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ผ่านโทรทัศน์ในสถานที่ราชการ ส่วนการประกาศ กิจกรรม โครงการ สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อ เขตประกอบการฯ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน การติดป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงประกาศตามสาย รถแท็กซี่ไซเคิล รวมถึงมีการเผยแพร่ข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพอากาศผ่านทางโทรทัศน์ตลอด 24 ชั่วโมง แต่ข้อมูลที่เผยแพร่ออกมานั้นยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล นอกจากนี้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลในการประชุมคณะกรรมการการพัฒนา ศักยภาพโครงการ และพัฒนาชุมชนและสังคมเขตประกอบการอุตสาหกรรมบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (คพอ.) หรือเรียกว่าคณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/EHIA Monitoring Committee) หรือเรียกว่ากรรมการ EIA Monitoring ให้เหล่าผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำไปสื่อสารต่อ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ได้ให้ข้อมูลว่า

“เราเปิดเผยข้อมูลเป็นสาธารณะทั้งหมด เนื่องจากเราอยู่ในรายชื่อของ DJSI เรามีการเปิดเผยผ่านทางรายงานความยั่งยืน รายงานประจำปี เป็นข้อมูลตัวเลขด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ อากาศ กากทั้งหมดว่ามีปริมาณเท่าไร ฝุ่น Greenhouse gas นอกจากนั้นเรายังมีเว็บไซต์ของบริษัทเราเผยแพร่เป็นสถานะ และมีการประชุมกับคณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการ EIA Monitoring ทั้งสองเพื่อนำไปสื่อสารให้ชาวบ้านต่อไป”

สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 “ข้อมูลพวกสิ่งแวดล้อมถ้าเป็นของไออาร์พีซี เราจะได้รับข้อมูลที่เป็นหนังสือ ก็คือถ้ามีการทำเวที EHIA ถ้ามีการซ่อมแผนฉุกเฉิน ซ่อมแบบสัญญาณไซเรน แล้วให้เราเข้าไปร่วม” และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 กล่าวเสริมว่า “ตอนนี้เขาเปิดเผยข้อมูลทุกอย่าง เนื่องจากเราเป็นคณะกรรมการ เขาจะต้องรายงาน ตามมาตรฐาน EIA”

บางครั้งผู้นำชุมชนหรือประชาชนต้องติดต่อสอบถามเพื่อขอรับข้อมูลจากเขตประกอบการฯ หรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง และข้อมูลที่เขตประกอบการฯ ประชาสัมพันธ์มีบางส่วนเป็น ศัพท์ทางวิชาการหรือข้อมูลเชิงเทคนิค ประชาชนไม่สามารถเข้าใจได้ โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 อ้างว่า “ข้อมูลที่ทางเขตประกอบการฯ เผยแพร่ออกมานั้น ในส่วนของการตรวจวัดมลภาวะทางอากาศ เป็น ศัพท์เทคนิค ประชาชนไม่เข้าใจว่าสารแต่ละตัวที่กล่าวถึงคือสารเคมีชนิดไหน มีอันตรายไหม ค่าไม่ เกินหรือเปล่า” และประชาชน ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลเสริมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า “ทราบว่ามี การตรวจติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพราะเห็นเจ้าหน้าที่มาติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมแต่ ไม่ได้ทราบถึงผลตรวจวัดได้” สอดคล้องกับประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวว่า “เราเห็นมอนิเตอร์ แต่เราไม่ รู้ว่าค่าอะไร เป็นอย่างไร”

ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่าย อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 กล่าวเพิ่มเติมว่า “เขา เปิดเผยข้อมูล มีการประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลาที่เขาจะต้องหยุดซ่อมหรือปิดระบบการดำเนินงาน มีชี้ แจ้งให้กับชาวบ้านรับทราบ ด้านข้อมูลสิ่งแวดล้อมโดยส่วนตัวเป็นคณะกรรมการ EIA จะได้รับข้อมูล แต่บางครั้งเราก็ไม่สามารถเข้าถึงว่าตัวเลขหรือข้อมูลที่ให้มาเท็จจริงเป็นอย่างไร ไม่สามารถพิสูจน์ได้”

พบว่าข้อมูลที่เผยแพร่ออกมายังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ประชาชน ท่านที่ 9 กล่าวว่า “เวลาเขาจะทำอะไร เขาจะประกาศก่อน มีรถวิ่ง ในการปิดระบบการ ทำงานก็มีการมาแจ้งก่อนล่วงหน้า แต่บางที่เราทำงานอยู่เราก็ฟังบ้างไม่ได้ฟังบ้าง”

จึงสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการ ดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ผ่านทางรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืนบนเว็บไซต์ของทาง บริษัทฯ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในการประชุม คณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการ EIA Monitoring และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย กลุ่มโซเชียล รถแห่ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือปิดระบบดำเนินการผลิต อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วน เสียบางส่วนยังไม่ทราบข้อมูลในการประชาสัมพันธ์บางเรื่อง และไม่เข้าใจเนื้อหาข้อมูลบางประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเขตประกอบการฯ ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่หรืออาจ ขึ้นอยู่กับความใส่ใจของตัวบุคคล สำคัญคือข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลเชิงเทคนิค ประชาชนเข้าใจได้ ยากไม่เหมาะสมกับระดับการรับรู้ข้อมูล บางครั้งผู้นำชุมชน ประชาชน หรือหน่วยงานต้องติดต่อ สอบถามขอรับทราบข้อมูลไปทางเขตประกอบการฯ ด้วยตัวเองหรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต

- 4.2.3.2 เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีว อนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และไม่มีค่าใช้จ่าย

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย พบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่าเขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน เสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าเขตประกอบการฯ ศาลาในชุมชน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น กลุ่มโซเซียล ผู้นำชุมชน และผ่านเวทีการประชุมคณะกรรมการคพอ. คณะกรรมการ EIA Monitoring รวมทั้งการทำหนังสือเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ได้ให้ข้อมูลว่า

“เนื่องจากทางบริษัทอยู่ในรายชื่อของ DJSI เราต้องเปิดเผยข้อมูลหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นรายงานความยั่งยืน รายงานประจำปี เว็บไซต์ของบริษัท มีการแสดงผลการตรวจวัดข้อมูลผ่านทางจอมอนิเตอร์ตามสถานที่ราชการ ชุมชนก็จะมีจอโทรทัศน์แสดงผลข้อมูลเหมือนกัน ตามสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศก็จะโชว์ข้อมูลออนไลน์ ใครผ่านไปก็จะเห็น ไม่ต้องเสียค่าเข้าถึงข้อมูลเลย ข้อมูลต่าง ๆ เรามีการสื่อสารผ่านทางคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด เราจะรายงานตลอด”

สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ไออาร์พีซีเป็นโรงงานขนาดใหญ่มีมาตรการตาม EIA มีการรายงานผลการดำเนินงานของเขา มีการเชิญชุมชน ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้ รับทราบ และก็มีช่องทางการเผยแพร่ช่องทางอื่น ๆ เช่น SMS รายงาน แจ้งเตือนต่าง ๆ ให้กับผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม แล้วก็หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านกลุ่ม Line ที่คณะกรรมการตั้งขึ้นมา”

แม้จะมีช่องทางที่หลากหลายแต่ก็ยังไม่สามารถสื่อสารข้อมูลได้ครอบคลุมทุกพื้นที่เห็นได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 กล่าวว่า “ได้รับเป็นหนังสือเชิญเข้าร่วมในส่วนของหน่วยงานที่เราเกี่ยวข้อง ส่วนอื่น ๆ ทางเราไม่ได้ ผลการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมรายเดือน รายปี เราไม่เคยได้ แต่ว่าเขาก็คงจะส่งตามกฎหมาย ส่งตามกรมต่าง ๆ แต่ว่าเราไม่ได้เป็นหน่วยรับไปเขาก็เลยไม่ส่ง” ซึ่งสอดคล้อง

กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 กล่าวว่า “โดยส่วนตัวเป็นคนกระตือรือร้น EIA Monitoring EIA Award คณะกรรมการตรวจประเมิน VOC ในเขตประกอบการของไออาร์พีซี ซึ่งตรงนี้จะได้ข้อมูลตลอดเวลา เขามีอะไรอยู่เกณฑ์มาตรฐาน เกินมาตรฐาน ในภาวะเสี่ยง พวกนี้จะมีข้อมูลตลอดโดยส่วนตัว แต่คนอื่นไม่สามารถบอกไม่”

ส่วนผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวเพิ่มเติมว่า “ไออาร์พีซีมีคณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการ EIA Monitoring มาจากตัวแทนในพื้นที่ และก็ในส่วนราชการ รับรู้ข้อมูลมากกว่าชาวบ้าน แต่คณะกรรมการจะสื่อสารต่อไปอย่างไร” และประชาชน ท่านที่ 10 กล่าวเสริมว่า “ได้ยินมาจากผู้นำ รถแห่บ้าง แต่บางที่เราก็กังขังไม่ได้ฟังบ้าง”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 ได้แสดงความคิดเห็นว่า “มีการเผยแพร่ทุกช่องทางแหละ ทั้งแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย รถแห่ ลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อะไรเขามีหมด ถ้าคนสนใจ เทคโนโลยีได้ก็เข้าถึงข้อมูล ผมยังต้องหาเอกสารวิธีการเผยแพร่ข้อมูลเขาเอง”

จึงสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เป็นรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน เสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าเขตประกอบการฯ ศาลาในชุมชน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น กลุ่มโซเชียล ผู้นำชุมชน และผ่านเวทีการประชุมคณะกรรมการ คพอ. คณะกรรมการ EIA Monitoring รวมทั้งการทำหนังสือเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ เป็นต้น แต่ในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายยังไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ อาจเกิดการสื่อสารจากเหล่าผู้นำชุมชน คณะกรรมการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาไม่สามารถสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจ และระยะเวลาที่ใช้การประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสม อีกทั้งความสนใจส่วนตัวของตัวบุคคลอีกด้วย

4.2.4 หลักการมีส่วนร่วม

ศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ 3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ และ 4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.5 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดหลักการมีส่วนร่วม

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักการมีส่วนร่วม	1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ 3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ 4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ สามารถแยกประเด็นในการพิจารณาได้ดังนี้

4.2.4.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ทางเขตประกอบการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของเขตประกอบการฯ ตามแนวทางของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวไว้ว่า “โดยทางไออาร์พีซี ตั้งคณะกรรมการพหุภาคี มีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ส่วนราชการ หัวหน้าชุมชน ต่าง ๆ” มีการจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และช่องทางประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม/โครงการต่างๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีการสร้างการบริหารร่วมกันระหว่างชุมชนหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นโดยเขตประกอบการฯ ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ . ให้ข้อมูลว่า “คณะกรรมการมีการประชุมร่วมกัน 2 เดือนครั้ง ในการที่ดูแลแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีข้อเสนอแนะการปรับปรุงโครงการต่าง ๆ หรือโครงการเดิมที่มีการดำเนินโครงการแล้วมีผลกระทบ” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 กล่าวเสริมว่า “เขาจะเชิญเราเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือผลกระทบ รวมถึงเป็นคณะกรรมการในชุดที่เขาจัดตั้ง

ขึ้น มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นบ่อยมาก ถ้าสมมติเขามีกิจกรรมใหม่ หรือกิจกรรมที่ทำอยู่ถึงรอบรับ ฟังความคิดเห็นเรื่องผลกระทบก็จะเชิญเราเข้าร่วม และเขามีช่องทางการรับฟังอยู่เยอะมาก”

และผู้นำชุมชน ท่านที่ 2 กล่าวว่า “มีการจัดประชุม เรียกประชุม มีหนังสือเชิญ ประชุมแต่ละหมู่บ้าน เขาก็ถามว่าสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร เหมือนไหม ดีขึ้นบ้างไหม” สอดคล้องกับผู้นำ ชุมชน ท่านที่ 4 กล่าวว่า “เขาจะเชิญมาทางผู้นำชุมชน เชิญอบต. ผู้นำชุมชน เชิญไปแสดงความ คิดเห็น”

มีข้อสังเกตว่าทางเขตประกอบการฯ ดำเนินกระบวนการการมีส่วนร่วมตามรายงาน ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทำให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคิดว่าเขตประกอบการฯ ทำไปตาม กฎหมาย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงาน อาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ความเห็นว่า “ถ้าเขามีขยายโรงงาน หรือเปิดโรงงานใหม่ มีเวที EHIA ทำตามกฎหมาย แต่ถ้าเวทีโดยทั่วไปจะเปิดเมื่อมีประเด็นร้องเรียน วันเปิดบ้าน เขาก็จะเชิญ ชุมชนเข้าไป จะเปิดเวทีหลังมีเหตุเสมอ” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 กล่าวเสริมว่า “เขาทำตามกฎหมาย EHIA ต้อง มีการทำประชาพิจารณ์อยู่แล้ว เชิญชาวบ้าน ผู้นำชุมชนแต่ละส่วนเข้าไป”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 7 กลุ่ม สามารถเข้ามีส่วนร่วมตามแนวของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และการประชุมคณะกรรมการ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีผลต่อ ประโยชน์ส่วนร่วม รวมถึงริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ในบางกลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียคิดว่าทางเขตประกอบการฯ ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นตามรายงานการ ประเมินผลกระทบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการจัดประชุมด้วยความสมัครใจ

4.2.4.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นประชาชนมี ส่วนร่วมโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ได้มีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการเกือบทุกครั้ง และทางเขต ประกอบการฯ ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมโดยดำเนินการร่วมกับทางเขตประกอบการฯ ทางผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 ให้ข้อมูลว่า “ส่วน ใหญ่ชุมชนริเริ่มโครงการเอง แล้วทางไออาร์พีซีเข้ามาสนับสนุนงบประมาณและอื่น ๆ เช่น ปรับภูมิ ทัศน์ทางทะเล เก็บขยะเนื่องในวันแม่ ส่วนโครงการทางของไออาร์พีซีเราก็มีโอกาสเข้าร่วม”

สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่ตำบล) ท่านที่ 2 “เรามีกิจกรรมอะไรเราก็เข้าไปร่วมกับเขาทั้งหมดอะ ได้ทำกับเขาอยู่ เขาเชิญเราไป ไม่ได้เชิญแค่แรนะ ผู้นำชุมชนเขาก็เชิญหมดแหละ” ทางผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวว่า “เราทำร่วมกันเยอะ ถ้าเป็นกิจกรรมทางศาสนาทางเราก็จะเข้าร่วมตลอด” ส่วนประชาชน ท่านที่ 8 กล่าวว่า “ผู้นำพาไป ชาวบ้านทั่วไปก็เข้า เพราะเป็นโครงการของหมู่บ้าน” ประชาชน ท่านที่ 4 กล่าวเสริมว่า “เชิญไปโครงการ ซ้อมแผน ประชุมเรื่องดับเพลิง” และประชาชน ท่านที่ 5 กล่าวว่า “แล้วแต่ผู้นำจะพาเข้าไป”

และในส่วนของกลุ่มผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมแต่ละโครงการและกิจกรรมแตกต่างกันไป อาทิ ผู้นำชุมชน ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลว่า “ทางเราก็จะมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียนตาเกณฑ์เพื่อรับทุนการศึกษาที่ทางไออาร์พีสนับสนุน” ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 กล่าวเสริมว่า “ที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยร่วมกับเขาที่ทำหลักๆมี 3 เรื่อง อันที่หนึ่ง คือการซ้อมแผนฉุกเฉิน ตอบัติภาวะฉุกเฉินสารเคมี อันที่สอง คือการตรวจสอบสุขภาพประชาชนตามความเสี่ยง อันที่สามคือการให้ความรู้ชุมชน เขาจะเรียกของเขาวว่า Public Like to NO”

แต่ก็ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในโครงการและกิจกรรมโดยประชาชน ท่านที่ 3 อ้างว่า “ไม่ค่อยได้เข้าร่วม เนื่องจากติดงาน” ประชาชน ท่านที่ 6 กล่าวเสริมว่า “บางครั้งก็ไม่ได้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ในการเข้าร่วม”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเกือบทุกครั้ง และยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยดำเนินการร่วมกับทางเขตประกอบการฯ แต่ก็ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อาจเกิดจากเหตุผลส่วนบุคคล รวมถึงวันและเวลาในการจัดกิจกรรมหรือโครงการไม่เหมาะสมอีกด้วย

4.2.4.3 ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็นผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางส่วน เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมส่วนมากสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้และโครงการหรือกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากชุมชนเอง

สำหรับการประกอบกิจกรรมใด ๆ ต้องรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 กล่าวว่า “มีมาก การทำเองโดยลำพังไม่ได้ เพราะที่ปัจจุบันนี้ การทำอะไรเองโดยลำพังและตัดสินใจเองโดยลำพังไม่ได้แล้ว การอยู่ร่วมกับชุมชน 10 เสียง 20 เสียง ก็เป็นปัญหา เขาฟังแล้วเอาไปปรับปรุงหรือดำเนินการต่อไป” สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “95% เขาเอาการมีส่วนร่วมของเราไปตัดสินใจ ส่วนใหญ่เราเป็นคนเสนอให้กับทางโรงงาน”

ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลว่า “เวลาเราอยู่กับคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น เราคุยกันตกลงกันในเรื่องต่าง ๆ ทางบริษัทก็รับจะไปดำเนินการต่อ”

แต่ยังมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนอ้างว่าเขตประกอบการฯ ยังคงยึดถือแนวทางการดำเนินงานทางเขตประกอบการฯ เป็นหลัก เพราะบางโครงการยังต้องรอการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ บุคลากรจากทางเขตประกอบการฯ โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวว่า “ยึดแผนของเขาเป็นหลัก เขาให้โอกาสแต่ละชุมชนทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าเป็นแผนหลักของเขา ก็จะให้ชุมชนเข้าร่วม” สอดคล้องกับประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวว่า “เขาตัดสินใจเอง เอาผล เขาเอาชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม เราตัดสินใจแทนเขาไม่ได้”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า

“ในกรณีที่เขาทำประชาพิจารณ์บางครั้งโครงการเดินไปเกือบจะจบ จะเสร็จอยู่แล้ว เขาเพิ่งมาทำประชาคม ประชาพิจารณ์ รับข้อเสนอไป ทุกอย่างไป โรงงานก็สร้างจนเสร็จ ถ้ามว่าเสียงประชาชนมีผลใหม่ ผมว่ามันอาจจะอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ว่าถ้ามว่าจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรืออะไร นโยบายของเขาของบริษัทได้ ผมว่าไม่ใช่ ไม่มีทางเปลี่ยนได้”

จึงสรุปได้ว่า ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางส่วน เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมส่วนมากเกิดขึ้นจากชุมชน และในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ต้องรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ แต่ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนอ้างว่าเขตประกอบการฯ รับฟังความคิดเห็นแต่ยังคงยึดถือแนวทางการดำเนินงานทางเขตประกอบการฯ เป็นหลัก เพราะบางโครงการยังต้องรอการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ บุคลากรจากทางเขตประกอบการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

4.2.4.4 มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯ ในประเด็น มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ามีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทางจดหมายธรรมดา ตู้ปณ. 35 ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน สายด่วน ทางการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ การเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) เป็นต้น โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวว่า “ทางเราจะเปิด Open House ไปชี้แจงกับคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ถ้ามีอะไรสามารถเข้าไปสอบถาม เข้าไปดูของจริงได้”

สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 กล่าวว่า “ตรวจสอบได้ เมื่อมีข้อสงสัย สามารถประสานงานติดต่อกับเขาได้เลย อยากดูอะไร อยากทราบอะไร ก็ติดต่อไป” และผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 กล่าวเสริมว่า “หน่วยงานที่ร่วมประชุมคณะกรรมการ มีการตรวจสอบตลอด”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลที่คล้ายกัน

“สามารถตรวจสอบทางบริษัทได้ตลอด ทำหนังสือขออนุญาตเข้าไปดู ทางบริษัทจะเปิดช่องทางให้เข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมได้ตลอดเวลา และสามารถตรวจสอบผ่านทางการประชุมคณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการ EIA Monitoring ได้”

แต่ยังมีข้อโต้แย้งมาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยประชาชน ท่านที่ 7 ให้ข้อมูลว่า “เราไม่ได้อยู่ในกลุ่มนำ เราไม่รู้ว่าจะต้องไปตรวจสอบเขาอย่างไร” และประชาชน ท่านที่ 10 กล่าวเสริมว่า “ประชาชนไม่ค่อยรู้ว่า เราจะต้องติดต่อตรวจสอบกับใคร ถามใครได้”

และมีข้อสังเกตจากผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 ให้ข้อมูลในทำนองเดียวกันว่า

“สามารถตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมได้ผ่านการประชุมคณะกรรมการแต่ละชุด โดยส่วนตัวของคณะกรรมการสามารถตรวจสอบได้โดยทันที แต่ในระดับชาวบ้านหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในคณะกรรมการก็ต้องหาช่องทางในการตรวจสอบช่องทางอื่น ๆ”

จึงสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหลากหลายช่องทาง เช่น ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทางจดหมายธรรมดา ตู้ปณ. 35 ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน สายด่วน ทางการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ การเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) เป็นต้น แต่ในกลุ่มประชาชนทั่วไปไม่ทราบถึงช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ เนื่องจากไม่ได้รับร่วมในการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ รวมถึงการสื่อสารข้อมูลจากเหล่าผู้นำชุมชน คณะกรรมการ และขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนบุคคล

4.2.5 หลักความรับผิดชอบ

ศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบต่อประกอบด้วย 1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน และ 2) มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.6 รายละเอียดดังนี้

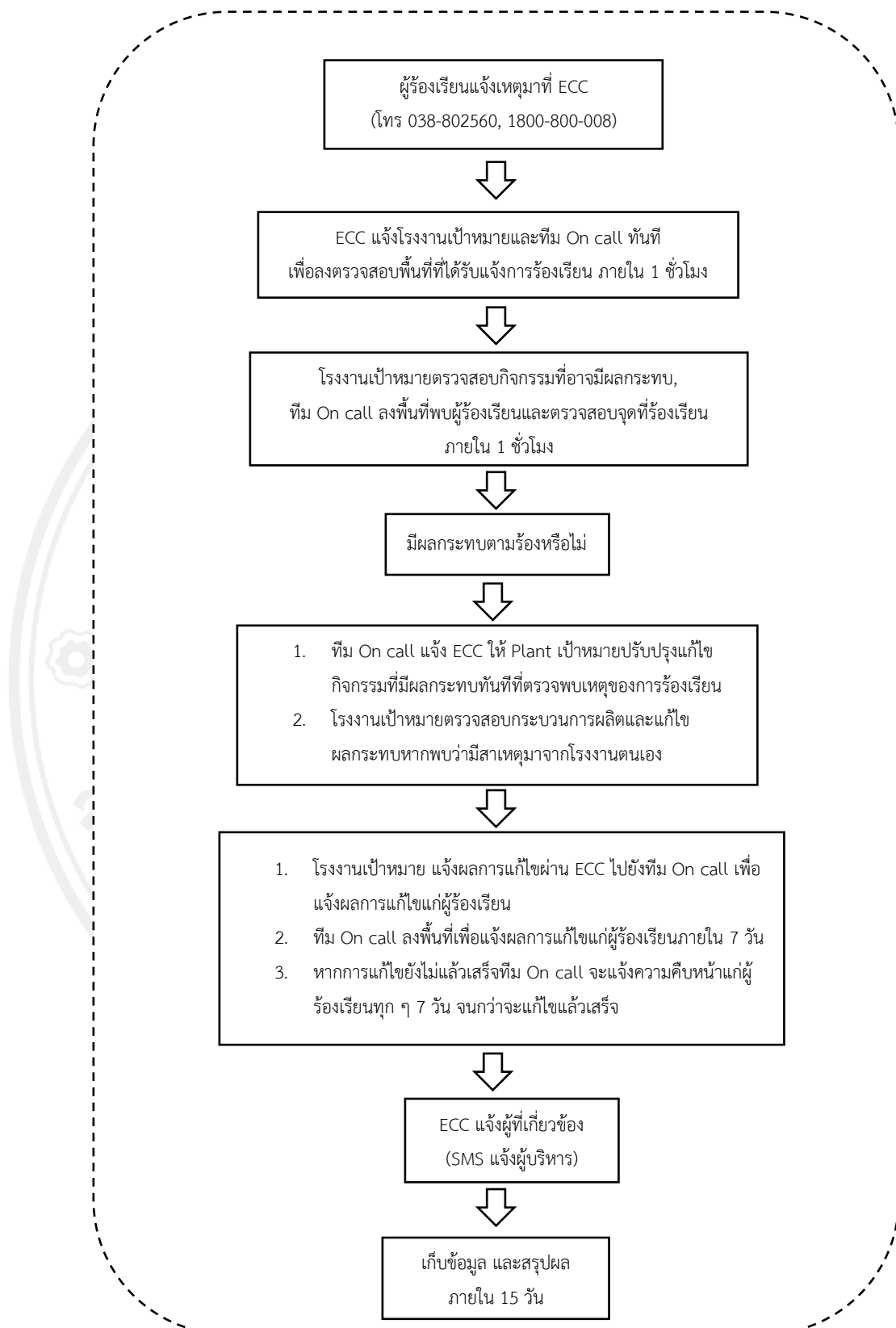
ตารางที่ 4.6 ตัวชี้วัดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน 2) มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโครงการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ส่วนขยาย แสดงให้เห็นว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 26000 และโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) ตั้งแต่ปีพ.ศ 2552 ผู้บริหารสูงสุดให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านกิจกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีระบบบริหารจัดการข้อร้องเรียนเมื่อเกิดผลกระทบสามารถร้องเรียนผ่าน

ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง และช่องทางอื่น ๆ ทางเขตประกอบการฯ ทางศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉินจะดำเนินการแจ้งข้อร้องเรียนไปยังแผนกการปฏิบัติการและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพสิ่งแวดล้อม หน่วยงานมวลชนสัมพันธ์ และฝ่ายผลิต เพื่อลงพื้นที่ตรวจสอบหาสาเหตุ และแจ้งสาเหตุพร้อมมาตรการแก้ไขไปยังผู้ร้องเรียนภายใน 1 ชั่วโมง ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 แผนภาพแสดงการตอบสนองต่อสถานะการฉุกเฉินทางสิ่งแวดล้อมเมื่อได้รับ
เรื่องร้องเรียน

ที่มา : บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด

4.2.5.1 มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่หลากหลาย เช่น ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน โทรศัพท์สายด่วน มวลชนสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มไลน์ จดหมาย กิจกรรมเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) เป็นต้น และเขตประกอบการฯ มีกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนภายใน 1 ชั่วโมงหลังจากรับเรื่องร้องเรียน โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ได้ให้ข้อมูลว่า

“เวลาร้องเรียนเรามีศูนย์ ECC รับเรื่องร้องเรียน ทำหน้าที่คือรับเรื่องร้องเรียนและบริหารเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เรามีศูนย์กลางที่ระยอง มีเบอร์ติดต่อตลอด 24 ชั่วโมง ทางศูนย์ก็จะประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะแจ้งไปที่ CSR กับพนักงานสิ่งแวดล้อม 2 คน ไปที่จุดเกิดเหตุเพื่อดูว่าเรื่องอะไร อย่างไร นอกจากการโทรแล้วติดต่อกับพนักงาน CSR ในพื้นที่ได้ตลอด เขาจะโทรบอก CSR หรือเจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม การร้องเรียนของเรามีขั้นตอน แล้วก็ SMS ในกรณีมีประเด็นเหตุฉุกเฉินหรือข้อร้องเรียน จะแจ้งสถานะให้เครือข่ายทั้งหมดทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น แก้ไขเสร็จเมื่อไหร่ อย่างไร ก็จะมีสถานะชี้แจงเพิ่มเติม”

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 กล่าวว่า “เขาก็เปิดช่องทาง เขาก็มีเบอร์สายด่วน มีอะไรทุกอย่างอะ ถ้าเกิดชาวบ้านมีผลกระทบให้โทรหาเขาเลย สายด่วนของโรงงานเขา เขาจะจัดชุดออกมา” สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 “บริษัทมีมวลชนทุกพื้นที่ เป็นคนในพื้นที่ทั้งหมดคุยกันง่าย มีสายตรง มีการประสานงานและลงพื้นที่ไม่เกิน 10 นาทีก็มาตอบสนองทันที” และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 กล่าวเสริมว่า “เมื่อมีการร้องเรียนไป ก็จะชี้แจงผ่านอบต. อธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีส่ง SMS ไปตามผู้นำชุมชน” ประชาชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “ร้องเรียนโดยการโทรเข้าไป เขาก็จะออกมาเลย มาพูดคุย” ประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวเสริมว่า “ถ้าเรา همینโทรบอก เขาก็จะมา แต่ยังไม่เอาเครื่องมือตรวจวัดมา”

มีข้อสังเกตจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางท่านอ้างว่าทางเขตประกอบการฯ มีกระบวนการในการตอบสนองกับข้อร้องเรียนค่อนข้างใช้เวลาหลายนาทีจนปัญหาที่เกิดขึ้นคลาคลง อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกับประชาชนที่ร้องเรียน เพราะเป็นคนละมุมมอง โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 ให้ข้อมูลว่า

“ช่องทางร้องเรียนคือศูนย์ฉุกเฉินของเขาร้องเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนในเรื่องการตอบสนองมองคนละมุม ชาวบ้านโทรไปก็อยากให้มาเลย แต่ของเขาพอได้รับแล้วจะต้องเช็คหน่วยงานของเขาให้เร็วที่สุด เพราะฉะนั้นจะกลายเป็นคนละมุม จะออกมาหาชาวบ้านหลังผ่านไปครึ่งชั่วโมง ซึ่งช่วงนั้นกลิ่นจะหาย ปัญหาจะหมดชาวบ้านก็จะบอกว่าเขาไม่รีบเพราะต้องการกลิ่นหาย ส่วนของเขาเมื่อรู้ว่าเกิดปัญหาที่ต้องเช็คโรงงานเขา มันเลยเกิดการมองคนละมุมมอง แต่ฟังจากคำของเขา คือหาต้นตอก่อน เพื่อหยุดก่อน แล้วก็ออกมาคุยกับชาวบ้าน”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนหลากหลายช่องทาง เช่น ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน โทรศัพท์สายด่วน มวลชนสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มไลน์ จดหมายกิจกรรมเปิดบ้านสัมพันธ์ Open House) และเขตประกอบการฯ มีกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนต่าง ๆ โดยลงพื้นที่ภายใน 1 ชั่วโมงหลังจากรับเรื่องร้องเรียน ดำเนินการแก้ไขตามกระบวนการตอบสนองและแจ้งผลการแก้ไขต่อผู้ร้องเรียนภายใน 7 วัน ดังนั้นอาจจะใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์หรือหาสาเหตุจากเกิดข้อร้องเรียนบางกรณีเป็นเวลานาน ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่พอใจในกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนที่เกิดความล่าช้า

4.2.5.2 มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นมีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อมูลว่า ทางเขตประกอบการฯ ดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 2006 และโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง จัดตั้งโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลไว้ว่า

“เรามีโครงการ CSR-DIW ก็เข้าไปคุยกับชุมชน ว่าต้องการอะไร ก็จะทำอย่างนั้น เราเลือกจะทำกัน เรามีการเสวนาให้ชุมชนเสนอเอง แล้วชุมชนก็คุยกัน แล้วก็ทำข้อตกลงว่าจะทำ เราก็จะดำเนินการให้ เช่น การพัฒนาประปาชุมชน ทาสี ทำสนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล ทำคอนโดปู ทำปะการังเทียม โรงงานเราทุกโรงงานทำ CSR-DIW”

สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 5 “เขามาคุยกับทางเราว่าต้องการอะไรบ้าง หรือเรายังอะไรที่ต้องการความช่วยเหลือจากโครงการ เขามีมาประชุมที่โรงเรียน เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมา ผู้แทนวัด ผู้แทนชุมชน โรงเรียนมาโหวตกันว่าทำอะไร มีงบประมาณมากก็จะคุยแบ่งกันในชุมชนว่า ต้องการอะไร หรือเราเดือดร้อนของงบประมาณไปเขาก็ส่งลงมา”

ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 ให้ความเห็นว่า

“กิจกรรมสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายคือต้องบังคับทำ ถ้าตามความสมัครใจคือภาค CSR ด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญ ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญก็จะมีเม็ดเงินลงมาเพราะทุกอย่างทำต้องให้งบประมาณ อยู่ที่เงินทุนในการทำ โครงการไม่รวมการบังคับใช้กฎหมาย และจะทำให้เกิดความต่อเนื่องได้อยู่ได้เพราะประชาชนชอบ”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 20006 และการดำเนินโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง ทางเขตประกอบการฯ มีโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับทางชุมชนเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และเป็นที่พึงพอใจต่อประชาชน

4.2.6 หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลประกอบด้วย 1) การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน และ 2) ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการ โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.7 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.7 ตัวชี้วัดหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1) การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน 2) ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โครงการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ส่วนขยาย (รายงาน EHIA) แสดงให้เห็นว่า เขตประกอบการฯ มีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มีนโยบายการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดการปลดปล่อยของเสียอันก่อให้เกิดมลพิษกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด เน้นหลักการ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) รวมถึงมีมาตรการและโครงการส่งเสริมในการอนุรักษ์พลังงาน และทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ โครงการลดการใช้พลังงานภายใต้โครงการ EVEREST โครงการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดการใช้พลังงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยปรับปรุงกระบวนการผลิตและบริหารจัดการขนส่งขององค์กรตลอดจนพัฒนาการดำเนินงานร่วมกับบริษัทในกลุ่มปตท. เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการสรรน้ำใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยดำเนินงานร่วมกับบริษัทในกลุ่มปตท. เพื่อจัดทำมาตรการใช้น้ำที่เหมาะสม และสามารถรองรับการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

และจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ร้อยละ 92.29 ในปี 2560 และร้อยละ 88.5 ในปี 2561

4.2.6.1 การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นการจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ข้อมูลว่าทางเขตประกอบการฯ มีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่าง ๆ เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลว่า “เรามีการกำหนด KPI งบประมาณรายปี มีการพิจารณาผู้ที่เกี่ยวข้อง มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีการจัดสรรด้านงบประมาณ” ผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “เราทราบรายละเอียดงบประมาณตลอด ก็เราจะทำอะไร เราจะประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับทราบว่า มีงบประมาณทำอะไร เอาไปทำอะไร” ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “ทางไออาร์พีซีจะจัดสรรงบประมาณมาให้ และทางผู้นำขอไปตามโครงการที่ร้องขอ”

แต่ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนอ้างว่าทางเขตประกอบการฯ จัดสรรการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมกับพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตร ผู้นำชุมชน ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “เขาจัดสรรดีแต่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตร อยากให้เขาให้ความสำคัญกับชุมชนที่อยู่ใกล้เขตประกอบการฯ ทั้งที่เราอยู่ใกล้กับหมู่ 4 และใกล้โรงงานเหมือนกัน แต่ทางหมู่ 4 ได้รับการพัฒนาเยอะกว่า น่าจะมีมาตรฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับประชาชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “มันติดกันเลย ผลกระทบก็ไม่ต่างกัน แต่ได้รับการดูแลต่างกัน” และ ประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวเสริมว่า “การดูแลยังไม่ครอบคลุม หมู่ที่อยู่ไกล ๆ ก็ได้รับผลกระทบเหมือนหมู่ที่ใกล้”

และบางโครงการมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลว่า “อย่างโครงการที่เราขอเรื่องเฝ้าระวังสุขภาพ เราขอให้ดำเนินการไป 2000 คน แต่ได้แค่ 900 มันก็ไม่เหมาะสม คือมันก็ยังไม่เป็นไปตามข้อเสนอของเรา เขายังเอาข้อเสนอและความเห็นของเขาเป็นตัวเลือกราก”

และผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

“บางโครงการมีปัญหา เช่น การตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ ปีหนึ่งเราอาจจะตรวจได้ไม่ครบทั้งหมดเพราะเราจะดูแลในรัศมี 5 กิโลเมตร ก็มีเวลากว่าที่จะครบรอบถึง 2 ปี ทางชุมชนอาจจะได้เร็ว มีประเด็นนายแพทย์เวลาไม่พอ บุคลากรน้อย CSR เราทำเยอะแจกทุนการศึกษาทุกปี พยายามจ้างคนในพื้นที่”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงานโดยดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด รวมถึงมีมาตรการและโครงการส่งเสริมในการอนุรักษ์พลังงาน และทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ โครงการลดการใช้พลังงานภายใต้โครงการ EVEREST โครงการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดการใช้พลังงาน การบริหารจัดการสรรน้ำใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นต้น และมีการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณต่าง ๆ เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ แต่บางโครงการยังมีการจัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสมและไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากบางโครงการใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเป็นเวลานาน ขาดบุคลากร รวมไปถึงการวางแผนการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม

4.2.6.2 ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นประชาชน พึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ามีความพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ โดยให้เหตุผลว่าทางเขตประกอบการฯ มีความพยายามในการแก้ปัญหาให้ลดลง เห็นได้ถึงความใส่ใจในการทำงานจนเป็นที่น่าพึงพอใจ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ กล่าวว่า “เรามีการสำรวจความพึงพอใจทุกปี เราจ้างบริษัทที่ปรึกษา ทำสำรวจความพึงพอใจในสองเรื่อง คือมิติของสิ่งแวดล้อม และมิติของ CSR ก็พึงพอใจอยู่ในระดับสูง ปีที่ผ่านมา ก็ 88% สูงขึ้นมาเรื่อย ๆ”

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 “ถ้า 100% ก็อยู่ในเกณฑ์ 80-85% ในความตั้งใจของผู้บริหารและตัวพนักงานเองทุ่มเท” สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวเสริมว่า “โดยรวมปัญหา มี แต่เขาไม่ได้นิ่งเฉยพยายามแก้ไข ที่แก้ไขไม่ได้ก็จะเยียวยาให้ชุมชน คือมีความพยายามแต่ปัญหาเมื่อพยายามแก้ก็ยังมีปัญหาอยู่ อาจจะเป็นเทคโนโลยีหรือความบกพร่องของบุคลากรที่ไม่ควบคุม บางครั้งที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดความผิดพลาดเพราะอุปกรณ์” และประชาชน ท่านที่ 9 กล่าวเสริมว่า “พอใจ เพราะมันดีขึ้น”

มีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนค่อนข้างพึงพอใจประชาชน ท่านที่ หมู่ 16 กล่าวว่า “พอใจ แต่ยังไม่เต็มร้อย” ส่วนผู้นำชุมชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “ปัจจุบันพึงพอใจ ชาวบ้านไม่เดือดร้อนอยู่ด้วยกันได้” และประชาชน ท่านที่ 8 กล่าวเสริมว่า “พอใจในระดับหนึ่ง เราเสียอย่างหนึ่ง เราได้ อย่างหนึ่ง”

แต่ยังมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนท่านยังไม่พึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ เนื่องจากยังคงมีผลกระทบจนเกิดมีการร้องเรียนอยู่ตลอด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 อธิบายว่า

“ถ้าพึงพอใจก็ไม่ร้อง ถ้าพึงพอใจต้องไม่มีเรื่องร้องเรียนแสดงว่าไม่พึงพอใจใช้ไหม เรื่องร้องเรียนถึงเกิดมันก็ยังเกิดอยู่เรื่อย ๆ คือถามว่ามันอยู่ติดกับเขตประกอบการฯ มลพิษมีเขาก็พยายามจะทำให้ดีที่สุดอยู่แล้ว แต่เขาก็ยืนยันว่ามาตรฐานเขาผ่านหมดทุกอย่าง จะเป็นฝุ่น จะเป็นควัน จะเป็นอะไรก็แล้วแต่ น้ำ ผ่านหมดแต่ถามว่า ชาวบ้านกระทบไหม ก็อย่างที่บอกมีเรื่องร้องเรียนก็มีผลกระทบ”

จึงสรุปได้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ จากการที่เขตประกอบการฯ พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และลดการเกิดผลกระทบ

จากการดำเนินงานจนเป็นที่น่าพึงพอใจของประชาชน แต่ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนยังไม่พึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ เนื่องจากยังคงมีผลกระทบเกิดขึ้นจนนำไปสู่การร้องเรียนไปทางเขตประกอบการฯ อยู่เป็นระยะ

4.2.7 หลักความยั่งยืน

ศึกษาการดำเนินงานและผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความยั่งยืนประกอบด้วย 1) บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน 2) ลดปัญหาเรื่องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน และ 3) เขตประกอบการฯ และชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยในแต่ละประเด็นแสดงดังตารางที่ 4.8 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.8 ตัวชี้วัดหลักความยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักความยั่งยืน	1) บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน 2) ลดปัญหาเรื่องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน 3) เขตประกอบการฯ และชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4.2.7.1 บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากรายงานการความยั่งยืนในประเด็นการบริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน พบว่าเขตประกอบการฯ มีแนวทางในการบริหารโครงการหรือกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง ได้รับรางวัลและเกียรติบัตรตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน และได้รับเกียรติบัตรจากโครงการ CSR-DIW Continuous ในปีพ.ศ. 2559 เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นบริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลว่า “ส่วนใหญ่โครงการเป็น CSR เชิงรุกเป็นขั้นตอน เวลาเราจะมีโครงการหรือว่าอะไรเราก็จะลงไปคุยกับชุมชนก่อนรวมทั้งคณะกรรมการทั้งสองชุด จะแจ้งให้ทราบว่ามีโครงการอะไรบ้าง ทำเมื่อไหร่ เสร็จเมื่อไหร่ แล้วรายละเอียดมาคุยกันเป็นขั้นตอน” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่

เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “เขาทำโครงการต่อเนื่องนะ เขามีแผนต่อเนื่อง อย่างเช่น ตรวจสุขภาพเขาตรวจทุกเดือน เขาออกทุกเดือนในพื้นที่ใกล้เคียง เขามีทุกเดือน เพราะว่าชุดแพทย์ที่ออกก็รู้จักกันอยู่เขาก็จะมาทุกเดือน” และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล) ท่านที่ 2 ให้ความเห็นว่า “เขาก็จะมีเป้าอยู่ อย่างเช่น Eco Industry เขาก็มีเป้าอยู่ว่าเขาจะทำเป้ากี่ปี เขาเคยมาพูดไว้ เขาก็พยายามทำอยู่” แต่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางท่านให้ข้อสังเกตว่าโครงการหรือกิจกรรมบางโครงการไม่มีความยั่งยืน เนื่องจากความต้องการหรือปัญหาในชั่วนั้น เมื่อโครงการดำเนินสำเร็จก็อาจจะเป็นรูปแบบหรือจบลง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน) ท่านที่ 5 ให้ความเห็นว่า “มีบางโครงการยั่งยืนและบางเรื่องก็ไม่ยั่งยืนเป็นไปตามกรอบวาระสมัยของชุมชน ความต้องการ ความเดือดร้อน ปัญหาของชุมชน เพราะบางเรื่องมันอาจจะมีความจำเป็นในระยะเวลาหนึ่งของกรอบบุคคลหนึ่ง พอหมดเวลาความจำเป็นนั้นก็หมดไป เพราะฉะนั้นต้องเปลี่ยนเรื่องใหม่หรือรูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามประเด็นปัญหา”

มีข้อสังเกตจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางท่านเห็นว่าการสนับสนุนโครงการที่เกิดจากชุมชน ผู้นำชุมชน ท่านที่ หมู่ 5 กล่าวว่า “ทางโรงงานไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ให้งบประมาณแต่ละชุมชน ทำเรื่องสิ่งแวดล้อม

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางท่านเสนอแนะการดำเนินโครงการและกิจกรรมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลว่า

“อยากจะทำอยากได้งบสนับสนุนทุกปี แต่ว่าที่ผ่านมามันก็ทำ ๆ หยุด ๆ ถ้าอย่างการเฝ้าระวังสุขภาพรอบไออาร์พีซี เขาทำของเขาเองโดยระบบ ซึ่งอันนั้นพอทำเสร็จการดูแลสุขภาพต่อเนื่องมันไม่เกิด เหมือนกับการตรวจครั้งหนึ่งก็จบแล้วบอกให้ไปหาหมอนะ มีข้อมูลการตรวจสุขภาพชุมชน 900 คน ควรนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าชุมชนมีภาวะสุขภาพเป็นอย่างไร แล้วสาธารณสุขเราจะต้องไปดูดูแลสุขภาพเขาในเรื่องใด ที่จะส่งเสริมป้องกันในเรื่องใด เพื่อจัดระบบรักษาต่อไป”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนในพื้นที่รอบเขตประกอบการฯ อย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี อาทิ โครงการคลินิกปันน้ำใจ โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ โครงการตรวจสุขภาพเฝ้าระวังโรคของประชาชน โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เป็นต้น แต่มีบางกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่ายังมีบาง

โครงการหรือกิจกรรมที่ยังไม่เกิดความยั่งยืน เนื่องจากความต้องการของชุมชนและทางเขตประกอบการฯ ไม่สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ทำให้บางโครงการดำเนินการแล้ว เมื่อเสร็จสิ้นไม่มีการดำเนินการต่อ ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง

4.2.7.2 ลดปัญหาร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รายงานความยั่งยืน รายงานประจำปี และจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นลดปัญหาร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ข้อมูลว่า เขตประกอบการฯ ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพพนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยจัดหลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรพื้นฐาน หลักสูตรเฉพาะทาง และหลักสูตรพัฒนาตัวเอง IRPC ยังเริ่มโครงการ ZERO Complaint เพื่อกระตุ้นเตือนพนักงานทุกระดับทุกพื้นที่ ให้คำนึงถึงผลกระทบจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน โดยให้ความรู้พนักงานเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกพนักงานให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด สร้างประโยชน์สูงสุดให้กับเขตประกอบการฯ พนักงาน ตลอดจนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และลดผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานผิดพลาดจนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีให้มีความทันสมัย โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลไว้ว่า

“มีการส่งพนักงานไปอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการใช้เครื่องจักร และก็พยายามใช้เทคโนโลยีระดับที่ทันสมัยมาแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด”

สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านสิ่งแวดล้อม) ท่านที่ 2 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “โรงงานควรให้ความสำคัญไม่เฉพาะกับชุมชนอย่างเดียว พนักงานก็ต้องได้รับเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นสร้างแรงจูงใจ สร้างความรู้ความสามารถแก่พนักงาน รวมไปถึงพัฒนาหรือปรับปรุงเทคโนโลยีให้เหมาะสม ลดการเกิดผลกระทบน้อยที่สุด”

นอกจากนี้เปิดโอกาสให้สามารถตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อลดการเกิดปัญหาร้องเรียนจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลไว้ว่า

“มีการเปิด Open House ให้ทางชุมชนเข้าไปดูโรงงาน ไปเห็นของจริง ไปศึกษาดู เวลาที่มีผลกระทบเกิดจากตรงไหน อย่างไร แล้วเราปรับปรุงแบบไหน อย่างไร ให้รู้ว่าเราทำจริง เป็น CSR After Process ทางโรงงานมี CSR In Process ทางโรงงานก็ทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ถ้ามีผลกระทบแล้วทางเราก็ทำ CSR After Process ไปสร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้ไม่เกิดขึ้น เกิดขึ้นอย่างไร แก้ไขอย่างไร มีระยะเวลาเท่าไร เชิญเขามาดู”

สอดคล้องกับผู้นำชุมชน ท่านที่ 5 ให้ข้อมูลว่า “ทางโรงงานจะเปิดบ้านให้เราเข้าเยี่ยมชมทุกปี หรือเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน เมื่อจัดการปัญหาแล้วเราสามารถทำหนังสือเข้าเยี่ยมชมได้”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ พยายามลดปัญหาร้องเรียนจากการดำเนินงาน โดยการสนับสนุนให้พนักงานมีความตระหนักรู้ที่ และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมลดความบกพร่องที่เกิดจากการบุคคลากร นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานจากการโครงการเปิดบ้านสัมพันธ์ รวมถึงช่องทางอื่นๆ เพื่อลดปัญหาการร้องเรียนและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชนรอบพื้นที่เขตประกอบการฯ

4.2.7.3 เขตประกอบการฯ และชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ ประเด็นเขตประกอบการฯ และชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พบว่าเขตประกอบการมีการสร้างระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่เขตประกอบการฯ ผ่านคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพโครงการ และพัฒนาชุมชนและสังคมเขตประกอบการอุตสาหกรรม บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (คพอ.) และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/EHIA Monitoring Committee) ประกอบด้วยตัวแทนภาคประชาชน ภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนเขตประกอบการฯ หน้าที่เสนอแนะ และเข้าตรวจสอบการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ และเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชน หน่วยงานราชการ และเขตประกอบการฯ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลว่า

“เราใช้หลักปรัชญาในการดำเนินธุรกิจของบริษัทในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คือต้องบาลานซ์ตรงนี้ เราบริหารจัดการให้มีผลกระทบน้อยที่สุด มี CSR มีส่วนร่วมกับชุมชนดูแลใส่ใจ ห่วงใยชุมชน มีการสื่อสาร โดยทางไออาร์พีซีตั้ง

คณะกรรมการพหุภาคีมีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ส่วนราชการ หัวหน้าชุมชน ต่าง ๆ ทำหน้าที่ดูแลแก้ไขปัญหาาร่วมกันในโครงการต่าง ๆ และคณะกรรมการ EIA Monitoring ทำหน้าที่คอยกำกับดูแลว่ามีการปฏิบัติตามมาตรการที่ถูกกำหนดไว้ใน EIA”

สอดคล้องกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ความเห็นว่า

“มีการจัดตั้งแกนนำที่เป็นคณะหนึ่งที่ว่าเขาจะดำเนินการอะไรเขาก็จะเชิญภาคีเข้าไปร่วมประชุมหารือ ให้ความเห็นรวมทั้งติดตามผลลัพธ์เป็นยังไง แต่ว่าที่จริงในระดับจังหวัดเขามีเป็นกรรมการเขาเรียกว่าคณะกรรมการอุตสาหกรรม คพอ. ซึ่งมีอบจ. เป็นประธาน อบจ.เป็นประธานเขาก็จะมีมาตรการที่จะดำเนินการให้มันปลอดภัยกับชุมชนหลายด้านประมาณนี้แล้วก็มีภาครัฐ ก็ถ้าเป็นส่วนของสาธารณสุขก็มีผู้แทนจากสาธารณสุขจังหวัดเป็น และก็มีภาคประชาชน ซึ่งกรรมการชุดนี้ก็จะดูภาพใหญ่เลยว่าการเงิน การอุตสาหกรรมของเขตอุตสาหกรรมปิโตรเคมีมันจะส่งผลกระทบต่ออะไร จะมีมาตรการอะไรแล้วเขาก็ไปจัดทำแผนงานและดำเนินการตามข้อเสนอแนะอันนี้จะเป็นทางทงหน้อย แล้วก็จะมีอีกทีมหนึ่งระหว่างโรงงานกับภาคประชาชนที่เขาจะเข้าไปเวลาเกิดเหตุกลิ่นเหม็น หรือว่ามีเสียงดัง เกิดระเบิดอะไรแบบนี้คะ ก็จะมีภาคประชาชนที่เป็นตัวแทน แกนนำเข้าไปดูเดินดูในโรงงานให้เห็นว่ามีการแก้จัดการปัญหาจริง”

นอกจากนี้ผู้นำชุมชน ท่านที่ 4 ได้ให้แนวคิดที่ว่า “โรงงานกับชุมชนเมื่อสร้างมาแล้วก็ต้องอยู่ร่วมกัน เมื่อสร้างแล้วคุณต้องมีมาตรฐานในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างน้อยแค่ไหน จะไล่ก็ไม่ใช้ประโยชน์เขาก็มีอยู่ เราต้องใช้ประโยชน์กับเขา เขาอยู่กับเรา เราก็ได้ประโยชน์ อย่างเช่น คนในหมู่บ้านก็สามารถทำงานในไออาร์พีซีได้ มีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน คุณสร้างมาแล้วคุณมีการป้องกันอย่างน้อยแค่ไหน เขาป้องกันอย่างน้อยแค่ไหน ถ้าป้องกันน้อยชาวบ้านก็ต้องเดือดร้อน ต่างคนต่างอยู่ร่วมกัน”

จึงสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องผ่านคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพโครงการ และพัฒนาชุมชนและสังคมเขตประกอบการอุตสาหกรรมบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) อำเภอเมือง

จังหวัดระยอง (คพอ.) และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพ (EIA/EHIA Monitoring Committee) ตลอดจนบริหารงานอย่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

หลักการ มาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักนิติธรรม	1) ปฏิบัติตามข้อกําหนดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม	1) เขตประกอบการฯปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 10 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง มีการรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	20
	(20 คะแนน)	ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่ครบถ้วนทั้งหมด 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 0 คะแนน	ซึ่งผลการศึกษาสรุ้ได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	
หลักความซื่อสัตย์สุจริต	2) เขตประกอบการฯ มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	2) เขตประกอบการฯ มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย อย่างสม่ำเสมอทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย ไม่ครบถ้วน 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีการติดตามกฎหมายเกี่ยวข้องให้ทันสมัย 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีหน่วยงานที่คอยติดตาม ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยครอบคลุมการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ซึ่งผลการศึกษาสรุ้ได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10
	3) เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3) เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย อย่างสม่ำเสมอทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ ติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย ไม่ครบถ้วน 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีการติดตามกฎหมายเกี่ยวข้องให้ทันสมัย 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีหน่วยงานที่คอยติดตาม ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยครอบคลุมการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ซึ่งผลการศึกษาสรุ้ได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์พีซี จังหวัดระยอง (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักนิติธรรม	1) ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ครบถ้วนทั้งหมด 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 0 คะแนน	1) เขตประกอบการฯ ปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ครบถ้วนทั้งหมด 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด มีระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพ ความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม (QSHE) ช่วยในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และมีฝึกอบรมแผนต่าง ๆ ร่วมกับประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ สรุปผลการศึกษาดังกล่าวเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10
รวม				30

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักคุณธรรม	1) การคืนประโยชน์ต่อสังคม (10 คะแนน)	1) มีโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมส่งเสริมหรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมบ้าง 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คะแนน	เขตประกอบการฯ มีกิจกรรมและโครงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสม่ำเสมอ เช่น กองทุนส่งเสริมสุขภาพชุมชนรอบเขตประกอบการฯ โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจสุขภาพชุมชน คลินิกปันน้ำใจ โครงการทุนการศึกษาเพื่อชุมชน โครงการฟื้นฟูอนุรักษ์ พืชผักป่าชายเลนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โครงการธุรกิจชุมชน เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการสิทธิการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการสิทธิ บาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักคุณธรรม	2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (20 คะแนน)	1) บุคลากรเจ้าหน้าที่ของเขตประกอบการฯ ไม่เคยถูกฟ้องร้องเรียน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 บุคลากรของเขตประกอบการฯ ไม่เคยถูกฟ้องร้องเรียน 10 คะแนน ระดับที่ 2 บุคลากรของเขตประกอบการฯ เคยถูกฟ้องร้อง ได้ 5 คะแนน ระดับที่ 3 บุคลากรของเขตประกอบการฯ เคยถูกฟ้องร้องเรียน และไม่สามารพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ เขตประกอบการฯ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ในอดีตที่เคยถูกฟ้องร้องก็พยายามจัดการแก้ไขปัญหาจากกรฟ้องร้อง พิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เกิดความกระจ่างและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 2 (5 คะแนน)	5

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาคำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักคุณธรรม	2) คณะผู้บริหาร และ เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และ ไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (20 คะแนน)	2) ในปัจจุบันเขตประกอบการฯ ไม่มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่บางประเด็น และไม่เข้าสู่กระบวนการทางศาล 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่บางประเด็น และเข้าสู่กระบวนการทางศาล 5 คะแนน ระดับที่ 3 มีความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างรุนแรง และเข้าสู่กระบวนการทางศาล 0 คะแนน	ปัจจุบันเขตประกอบการฯ ไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดขึ้นในพื้นที่ แต่ยังคงเหลือเหตุการณ์รบกวน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานที่ส่งผลให้เกิดการร้องเรียนอยู่เป็นระยะ เช่น เรื่องกลิ่นรบกวน การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น และบางกรณียังคงมีการฟ้องร้องที่อยู่ในชั้นศาลรอการแก้ไขปัญหาลงและเยียวยาต่อไป ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 2 (5 คะแนน)	5
รวม				20

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการ มาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความ โปร่งใส	1) เปิดเผยแพร่ข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อมอา- ชีวอนามัยและความ ปลอดภัยของเขต ประกอบการฯ อย่าง ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และ เพียงพอต่อการ รับรู้ของประชาชน (10 คะแนน)	1) เปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ถูกต้อง ครบถ้วน ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ โดยแบ่งการให้เกณฑ์ การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้าน สิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความ ถูกต้อง ครบถ้วน ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจ 10 คะแนน ระดับที่ 2 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้าน สิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยมีความ ถูกต้อง แต่บางส่วนเป็นข้อมูลเข้าใจยาก 5 คะแนน ระดับที่ 3 ข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้าน สิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยไม่ถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงคิดเป็น 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ด้านสิ่งแวดล้อม ชีวอนามัยและความปลอดภัยผ่านทางรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืนบนเว็บไซต์ของบริษัทฯ และช่องทาง อื่น ๆ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนยังไม่ทราบ ข้อมูลในการประชาสัมพันธ์บางเรื่อง และไม่เข้าใจเนื้อหา ข้อมูลบางประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของเขตประกอบการฯ ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่หรือ อาจขึ้นอยู่กับความใส่ใจของตัวบุคคล ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ใน ระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความโปร่งใส	<p>2) ช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารสัมพันธ์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลข่าวสารบุคคล สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 1 มีช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล 5 ช่องทางขึ้นไป 10 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 2 มีช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล 3-4 ช่องทาง 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 มีช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล 1-2 ช่องทาง 0 คะแนน</p>	<p>เขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางมากกว่า 5 ช่องทาง เช่น เป็นรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน เสียตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าเขตประกอบการฯ ศาลาในชุมชน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น กลุ่มโซเชียล ผู้นำชุมชน และผ่านเวทีการประชุมคณะกรรมการ คพอ. คณะกรรมการ EIA Monitoring รวมทั้งการทำหนังสือเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ เป็นต้น</p> <p>ซึ่งผลการศึกษาศรूपได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	<p>เขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางมากกว่า 5 ช่องทาง เช่น เป็นรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน เสียตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าเขตประกอบการฯ ศาลาในชุมชน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น กลุ่มโซเชียล ผู้นำชุมชน และผ่านเวทีการประชุมคณะกรรมการ คพอ. คณะกรรมการ EIA Monitoring รวมทั้งการทำหนังสือเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ เป็นต้น</p> <p>ซึ่งผลการศึกษาศรूपได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	20
หลักความโปร่งใส	<p>2) เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ วอนามัย และความโปร่งใสดังกล่าว และเปิดเผยค่าใช้จ่าย โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 1 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย 10 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 2 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และเสียค่าใช้จ่าย 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ยาก และเสียค่าใช้จ่าย 0 คะแนน</p>	<p>เขตประกอบการฯ มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น รายงานประจำปี รายงานความยั่งยืนเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ แผ่นพับ เสียตามสาย ผู้นำชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ เวทีการประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น</p> <p>ซึ่งผลการศึกษาศรूपได้ว่าเขตประกอบการฯ สามารถสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	<p>เขตประกอบการฯ มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น รายงานประจำปี รายงานความยั่งยืนเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ แผ่นพับ เสียตามสาย ผู้นำชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ เวทีการประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น</p> <p>ซึ่งผลการศึกษาศรूपได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการสถาบันในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์ซีที จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการมีสมา	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
กิบาล				
หลักการมีส่วน	1) เปิดโอกาสให้	1) มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 7 กลุ่ม เข้ามามี	เขตประกอบการฯ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	10
รวม	ประชาชนมีส่วน	ส่วนร่วม ตามแนวทางการของสำนักงานนโยบายและแผน	ทั้ง 7 กลุ่ม สามารถเข้ามีส่วนร่วมตามแนวของสำนักงาน	
	ร่วมในกระบวนการ	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้ามีส่วนร่วมใน	นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมี	
	ตัดสินใจเกี่ยวกับ	กระบวนการตัดสินใจ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น	การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และการ	
	นโยบาย แผน	3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน)	การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และการ	
	โครงการ/กิจกรรม	ระดับที่ 1 ครอบคลุมทั้ง 7 กลุ่ม 5 คะแนน	ประชุมคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น ทางเขตประกอบการฯ ส่ง	
	ต่าง ๆ (10 คะแนน)	ระดับที่ 2 ครอบคลุม 4-6 กลุ่ม 2.5 คะแนน	หนังสือเรียนเชิญไปทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปิดป้าย	
		ระดับที่ 3 ครอบคลุม 1-3 กลุ่ม 0 คะแนน	ประกาศ รวมทั้งการบอกกลุ่มโซเชียล ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้	
			ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (5 คะแนน)	
		2) มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วน	เขตประกอบการฯ มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่าน	
	เสียของเขตประกอบการฯ	เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	เวทีสาธารณะ และการประชุมคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ	
	ระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชน	การลงพื้นที่สอบถามชุมชน และ	เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอความ	
	การเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชมโครงการ (Open House) เป็นต้น	การเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชมโครงการ (Open House) เป็นต้น	คิดเห็นต่าง ๆ ที่มีผลต่อประโยชน์ส่วนร่วม รวมถึงริเริ่ม	
	โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน)	ระดับที่ 1 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วน	กิจกรรมหรือโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีการนัด	
	ส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ อย่าง	สม่ำเสมอ 5 คะแนน	ประชุมคณะกรรมการทุก 2 เดือน	
	สม่ำเสมอ 5 คะแนน	ระดับที่ 2.5 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วน	ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ใน	
	ระดับที่ 2.5 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วน	ส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางครั้ง 5	ในระดับที่ 1 (5 คะแนน)	
	คะแนน	ระดับที่ 3 ไม่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นระหว่างผู้		
	มี ส่วนได้ส่วนเสียกับเขตประกอบการฯ 0 คะแนน			

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักการมีส่วนร่วม	2) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ (5 คะแนน)	1) เปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามีส่วนร่วมโครงการ/กิจกรรม โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน) ระดับที่ 1 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมเกือบทุกครั้ง 5 คะแนน ระดับที่ 2 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมบางครั้ง 2.5 คะแนน ระดับที่ 3 ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเกือบทุกครั้ง และยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยดำเนินการร่วมกับทางเขตประกอบการฯ ซึ่งผลการศึกษารูปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (5 คะแนน)	5

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการด้านวิชาการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการมีผล บาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักการมีส่วน ร่วม	3) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์พีซี	1) เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการฯมาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นทุกข้อคิดเห็นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการมาประกอบการตัดสินใจ 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ นำข้อคิดเห็นบางความเห็นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการมาประกอบการตัดสินใจ 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีการนำข้อคิดเห็นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการมาประกอบการตัดสินใจ 0 คะแนน	ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางส่วน เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมส่วนมากเกิดขึ้นจากชุมชน และในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ต้องรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ ในการดำเนินการต่าง ๆ แต่ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนอ้างว่าเขตประกอบการฯ รับฟังความคิดเห็นแต่ยังคงยึดถือแนวทางการทำงานทางเขตประกอบการฯ เป็นหลัก เพราะบางโครงการยังต้องรอการพิจารณา สันนิษฐานงบประมาณ บุคลากรจากทางเขตประกอบการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 2 (5 คะแนน)	5

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไอเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักการมีส่วนร่วม	4) มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ (5 คะแนน)	1) มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ได้ โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 ระดับ ดังนี้ (5 คะแนน) ระดับที่ 1 มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ได้ 5 คะแนน ระดับที่ 2 ไม่มีช่องทางที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหลายช่องทาง เช่น ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทางจดหมายธรรมดา ตู้ปณ. 35 ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน สายด่วน ทางการประชุม คณะกรรมการต่าง ๆ การเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) เป็นต้น สรุปผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (5 คะแนน)	5
รวม				25

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาคำเป็นงานตามหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการ ปาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความ รับผิดชอบ	1) มีช่องทางในการรับฟัง ความคิดเห็น ข้อเสนอเรียน ต่าง ๆ และมีกระบวนการ ในการตอบสนองต่อข้อ ร้องเรียน (20 คะแนน)	1) มีช่องทางรับเรื่องเรียนที่ประชาชนและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงกระบวนการ รับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น บุคคล โทรศัพท์ กล้องรับเรื่องเรียน เว็บไซต์ เป็นต้น โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีช่องทางรับเรื่องเรียนและ กระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย 6 ช่องทางขึ้นไป 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีช่องทางรับเรื่องเรียนและ กระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย 4-6 ช่องทาง 5 คะแนน ระดับที่ 3 มีช่องทางรับเรื่องเรียนและ กระบวนการรับทราบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย 1-3 ช่องทาง 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียน หลากหลายช่องทาง เช่น ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน โทรศัพท์สายด่วน มวลชนสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มไลน์ จดหมาย กิจกรรมเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไอเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักการธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	1) มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน (20 คะแนน)	ระดับที่ 1 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน (Open house) การเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชม โดยแบ่งการให้การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อร้องเรียน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 1-5 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) ระดับที่ 2 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 6-10 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 5 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนต่าง ๆ โดยลงพื้นที่ภายใน 1 ชั่วโมงหลังจากได้รับเรื่องร้องเรียน ดำเนินการแก้ไขตามกระบวนการตอบสนองและแจ้งผลการแก้ไขต่อผู้ร้องเรียนภายใน 7 วัน ดังนั้นอาจจะใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์หรือหาสาเหตุจากเกิดข้อร้องเรียนบางกรณีเป็นเวลานาน ส่งผลให้ประชาชนไม่พอใจในกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 2 (5 คะแนน)	5
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	2) มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน เช่น การเปิดบ้านให้ประชาชนเยี่ยมชม โดยแบ่งการให้การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อร้องเรียน โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 1-5 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) ระดับที่ 2 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลา 6-10 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 5 คะแนน	ระดับที่ 3 มีกระบวนการตอบสนองต่อเรื่องร้องเรียน ภายในระยะเวลามากกว่า 10 วัน (ไม่เว้นวันหยุด) 0 คะแนน		

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	2) มีการดำเนินการตาม 1) เขตประกอบการฯ มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการฯ มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW อย่างต่อเนื่อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW ในระยะเริ่มต้น 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก ISO 26000 หรือ CSR-DIW 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 20006 และการดำเนินโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง จนได้รับรางวัลการันตีการดำเนินงานรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10
รวม				25

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักการธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1) การจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์) เหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยแบ่งการให้ อย่างเหมาะสม เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) และมีการบริหาร จัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรอย่าง ต่อเนื่อง 10 คะแนน	1) การจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์) เหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยแบ่งการให้ อย่างเหมาะสมเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม กับพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร ต่อเนื่อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรเหมาะสมใน บางพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร ไม่ต่อเนื่อง 5 คะแนน ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ จัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสมใน บางพื้นที่ร้อยละ 5 กิโลเมตร 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่าง ๆ เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ แต่บางโครงการยังมีการจัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสมและไม่ ครบถ้วนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากบางโครงการใช้ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเป็นเวลานาน ขาดบุคลากร รวมไปถึงการวางแผนการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม	15
		2) เขตประกอบการฯ มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์ ทรัพยากร และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ โดยแบ่งการให้เกณฑ์ การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)	เขตประกอบการฯ มีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงานโดย ดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด รวมถึงมีมาตรการและ โครงการส่งเสริมในการอนุรักษ์พลังงาน และทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ โครงการลดการใช้พลังงานภายใต้โครงการ EVEREST โครงการ ปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดการใช้พลังงาน การบริหาร ทรัพยากร และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติในระยะเวลาเริ่มต้น 5	
		ระดับที่ 2 เขตประกอบการฯ มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์ ทรัพยากร และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติในระยะเวลา 10 คะแนน	ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ใน ระดับที่ 2 (5 คะแนน)	
		ระดับที่ 1 เขตประกอบการฯ มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์ ทรัพยากร และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติในระยะเวลาเริ่มต้น 5	ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ใน ระดับที่ 1 (10 คะแนน)	
		ระดับที่ 3 เขตประกอบการฯ ไม่มีมาตรการ/โครงการในการอนุรักษ์ ทรัพยากร และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ		
		0 คะแนน		

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไอเออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	2) ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ (20 คะแนน)	1) ประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ โดยแบ่งการให้เกณฑ์ให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (20 คะแนน) ระดับที่ 1 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าร้อยละ 80 10 คะแนน ระดับที่ 2 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าร้อยละ 65 5 คะแนน ระดับที่ 3 ร้อยละความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าร้อยละ 50 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ร้อยละ 92.29 ในปี 2560 และร้อยละ 88.5 ในปี 2561 สรุปได้ว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ จากการพัฒนาที่ยั่งยืน พยายามแก้ไขปัญหาและลดการเกิดผลกระทบจากการดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10
รวม				25

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเออาร์ทีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความยั่งยืน	<p>1) การจัดสรรกร 1) มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อใช้ทรัพยากรอย่าง สักและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งการให้เกณฑ์การเหมาะสม และมี ให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)</p> <p>การบริหารจัดการ ระดับที่ 1 มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความอนุรักษ์พลังงาน รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 10 คะแนน (20 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 2 มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องในระยะเริ่มต้น 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 ไม่มีมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 0 คะแนน</p>	<p>เขตประกอบการฯ มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนในพื้นที่รอบเขตประกอบการฯ อย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี อาทิ โครงการคลินิกผู้นำใจ โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ โครงการตรวจสุขภาพผ้าระวังโรคของประชาชน โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เป็นต้น</p> <p>ซึ่งผลการศึกษารูปร่างได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	<p>เขตประกอบการฯ พยายามลดปัญหาเรื่องเรียนจากการทำงาน โดยการสนับสนุนให้พนักงานมีความตระหนักรู้ต่อหน้าที่ และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานจากการเปิดบ้านสัมพันธ์ รวมถึงช่องทางอื่นๆ เพื่อลดปัญหาการร้องเรียนและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชนรอบพื้นที่เขตประกอบการฯ</p>	20
	<p>2) ทัศนียภาพที่สวยงาม 1) เขตประกอบการฯ จัดอบรม พัฒนาทักษะให้แก่บุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมจาก ในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน)</p> <p>ระดับที่ 1 บุคลากรได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ 10 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 2 บุคลากรได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมนาน ๆ ครั้ง 5 คะแนน</p> <p>ระดับที่ 3 บุคลากรไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 0 คะแนน</p>	<p>เขตประกอบการฯ พยายามลดปัญหาเรื่องเรียนจากการทำงาน โดยการสนับสนุนให้พนักงานมีความตระหนักรู้ต่อหน้าที่ และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานจากการเปิดบ้านสัมพันธ์ รวมถึงช่องทางอื่นๆ เพื่อลดปัญหาการร้องเรียนและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชนรอบพื้นที่เขตประกอบการฯ</p>	<p>ซึ่งผลการศึกษารูปร่างได้ว่า เขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)</p>	

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง(ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	รวม
หลักความยั่งยืน	3) เขตประกอบการฯและชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (10 คะแนน)	1) เขตประกอบการฯ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการให้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (10 คะแนน) ระดับที่ 1 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 10 คะแนน ระดับที่ 2 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนรอบเขตประกอบการฯ 5 คะแนน ระดับที่ 3 ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 0 คะแนน	เขตประกอบการฯ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องผ่านคณะกรรมการพัฒนาศักยภาพโครงการ และพัฒนาชุมชนและสังคมเขตประกอบการอุตสาหกรรมบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (คพอ.) และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/EHIA Monitoring Committee) ตลอดจนบริหารงานอย่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 (10 คะแนน)	10
	รวม			30

ดังนั้นสามารถสรุปผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ได้ดังตารางที่

ตารางที่ 4.10 ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก

หลักธรรมาภิบาล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	คะแนนที่ได้คิดเป็นร้อยละ
หลักนิติธรรม	30	30	100
หลักคุณธรรม	30	20	66.67
หลักความโปร่งใส	30	30	100
หลักการมีส่วนร่วม	30	25	83.33
หลักความรับผิดชอบต่อ	30	25	83.33
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล	30	25	83.33
หลักความยั่งยืน	30	30	100
รวม	210	185	88.09

ผลรวมของคะแนนจากการประเมินผลตัวชี้วัดทั้ง 7 หลัก คือ 185 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.09 ดังนั้นเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง มีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมระดับดีมาก

4.3 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสามารถแยกประเด็นในการพิจารณาได้ดังนี้

1) การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ข้อมูลของเขตประกอบการฯ พบว่าข้อมูลของเขตประกอบการฯ ที่เผยแพร่ออกมาบางส่วนเข้าใจยาก เป็นศัพท์ทางเทคนิค บางครั้งต้องดำเนินการหาข้อมูลด้วยตนเอง และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงในทุกระดับของประชาชน รวมถึงระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ไม่เหมาะสม โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวว่า “ข้อมูลที่ทางเขต

ประกอบการฯ เผยแพร่ออกมานั้น ในส่วนของการตรวจวัดมลภาวะทางอากาศ เป็นศัพท์เทคนิค ประชาชนไม่เข้าใจว่าสารแต่ละตัวที่กล่าวถึงคือสารเคมีชนิดไหน มีอันตรายไหม ค่าไม่เกินหรือเปล่า และประชาชน ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลเสริมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า “ทราบว่ามี การตรวจติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพราะเห็นเจ้าหน้าที่มาติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ได้ทราบถึงผลตรวจวัดนอกจากนั้นได้” สอดคล้องกับประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวว่า “เราเห็นมอนิเตอร์ แต่เราไม่รู้ว่าค่าอะไร เป็นอย่างไร” และประชาชน ท่านที่ 1 กล่าวเสริมว่า “ได้ยินมาจากผู้นำ รถแห่บ้าง แต่บางที่เราทำงานเราก็ฟังบ้างไม่ได้ฟังบ้าง”

จึงสรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้บางกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงคือ การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ข้อมูลเป็นศัพท์วิชาการหรือศัพท์ทางเทคนิค ระยะเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลไม่เหมาะสมทำให้ไม่ครอบคลุมในพื้นที่

2) ประชาชนบางกลุ่มไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง แต่ในขณะเดียวกันยังเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ส่งผลให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (นักวิชาการสิ่งแวดล้อม) ท่านที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “เรื่องกฎหมาย ระเบียบ กติกา ข้อบัญญัติ นโยบาย รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติขององค์กรที่ถ่ายทอดจากผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติตลอดจนตัวชี้วัดในบางเรื่องไม่ชัดเจน ในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม” และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 3 กล่าวว่า “ไออาร์พีซีเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ดังนั้นในการปฏิบัติตามกฎหมายค่อนข้างเคร่งครัด อยู่แล้ว ที่ชาวบ้านเจอผลกระทบอยู่นั้น มันยังคงอยู่ในขอบเขตกฎหมาย แต่ความรู้สึกของชาวบ้านก็ยังไม่โอเค” นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาบุคคลด้านสิ่งแวดล้อม) ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อกำหนดกฎหมาย ไม่ควรหลีกเลี่ยงกฎหมาย เพราะจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ไว้วางใจระหว่างชาวบ้านกับโรงงาน”

นอกจากนี้เขตประกอบการฯ มีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ เปิดเผย ข้อมูลการตรวจวัดตลอด 24 ชั่วโมง แต่ประชาชนบางส่วนไม่มีทราบข้อมูลผลการตรวจวัด ถึงจะมีการตรวจวัด แต่ผลกระทบในเรื่องกลิ่นยังคงมีอยู่ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 2 “มีการตั้งวัดค่าวัดมลพิษที่หมู่ 4 แต่หมู่ 16 ไม่รู้ว่ามิใหม่ แต่ถ้ามีใครจะรู้ ชาวบ้านก็ไม่รู้ เพราะอ่านค่าไม่เป็น ว่ามันเท่าไร เกินไหม”

จึงสรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนบางกลุ่มไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมคือ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินงานในขณะที่ปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และไม่เชื่อมั่นข้อมูลรายงานการตรวจวัด

3) กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง พบว่า ในการจัดกิจกรรมและโครงการ รวมไปถึงการจัดเวทีประชาคมต่าง ๆ เขตประกอบการฯ เลือกแต่กลุ่มผู้นำ หน่วยงานราชการที่คุ้นเคย อีกทั้งระยะเวลาการจัดที่ไม่เอื้อต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ท่านที่ 1 กล่าวว่า “ในการทำ EIA หรือประเมิน ก็จะเชิญผู้นำ กลุ่มอสม. เข้าร่วม ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเดิม” สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ว่า “การที่เราจะเข้าถึงชุมชนเราก็ต้องใช้กระบวนการหรือวิธีการที่ใช้ทักษะเยอะเหมือนกัน บางชุมชนเราเข้าแทบไม่ได้เลย เพราะเป็นบ้านเช่าเกือบทั้งหมดและเป็นคนจากต่างจังหวัดมา แล้วเวลาที่เราจะเข้าไปดูแลสุขภาพเขา ประเด็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ค่อนข้างยาก แล้วก็ส่วนใหญ่สัก 70 เปอร์เซ็นต์ เป็นคนทำงานในเวลางานเราจะไม่เจอเขา จะเจอได้เมื่อเขาไม่ทำงาน บางคนก็ทำงานเป็นเวลากะ เวลากลางวันถึงแม้เขาจะอยู่บ้าน เวลาเราไปเรียกก็เกิดความขัดแย้ง การทำงานก็มีข้อจำกัดเยอะมากอยู่ แต่วามันก็ต้องทำ เพราะว่าอันไหนเป็นประเด็นปัญหาสำคัญก็ต้องทำ จะใช้กระบวนการให้ผู้นำชุมชนสื่อสารก่อน ถึงจะลงมือดำเนินการ บางประเด็นก็มีปัญหา บางประเด็นก็สำเร็จไปได้ด้วยดี”

นอกจากนี้ยังขาดการสื่อสารจากกลุ่มผู้นำที่มีส่วนร่วมที่เข้าร่วมกิจกรรม การประชุมต่าง ๆ ไม่สามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมและโครงการให้แก่ประชาชนต่อไปได้ โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 กล่าวเพิ่มเติมว่า “ไออาร์พีซีมีคณะกรรมการคพอ. และคณะกรรมการ EIA Monitoring มาจากตัวแทนในพื้นที่ และก็ในส่วนราชการ รับรู้ข้อมูลมากกว่าชาวบ้าน แต่คณะกรรมการจะสื่อสารต่อไปอย่างไร”

สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงคือ การเชิญแต่กลุ่มผู้นำประชาชน กลุ่มเดิม ๆ อีกทั้งการสื่อสารข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จากกลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่สามารถสื่อสารต่อไปให้ทั่วถึงได้

4) การจัดสรรทรัพยากรไม่ครอบคลุมพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตร พบว่าบางชุมชนที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ ไม่ได้ได้รับการจัดสรรที่ไม่เหมาะสมเมื่อเทียบกับชุมชนบริเวณใกล้เคียงและบางโครงการมีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ไม่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ข้อมูลว่า “มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ เช่น การตรวจสอบสุขภาพเคลื่อนที่ ปีหนึ่งเราอาจจะตรวจได้ไม่ครบทั้งหมด เพราะเราจะดูแลในรัศมี 5 กิโลเมตร ก็มีเวลากว่าจะครบกำหนดถึง 2 ปี ทางชุมชนอยากจะได้เร็ว ๆ มีประเด็นนายแพทย์เวลาไม่พอ และบุคลากรน้อย”

ผู้นำชุมชน ท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “เขาจัดสรรดีแต่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตร อยากให้เขาให้ความสำคัญกับชุมชนที่อยู่ใกล้เขตประกอบการฯ ทั้งที่เราอยู่ใกล้กับหมู่ 4 และใกล้โรงงานเหมือนกัน แต่ทางหมู่ 4 ได้รับการพัฒนาเยอะกว่า น่าจะมีมาตรฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับประชาชน ท่านที่ 1 กล่าวว่า “มันติดกันเลย ผลกระทบก็ไม่ต่างกัน แต่ได้รับการดูแลต่างกัน” และประชาชน ท่านที่ 2 กล่าวเสริมว่า “การดูแลยังไม่ครอบคลุม หมู่ที่อยู่ไกล ๆ ก็ได้รับผลกระทบเหมือนหมู่ที่ใกล้”

และบางโครงการมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้ข้อมูลว่า “อย่างโครงการที่เราขอเรื่องเฝ้าระวังสุขภาพ เราขอให้ดำเนินการไป 2000 คน แต่ได้แค่ 900 มันก็ไม่เหมาะสม คือมันก็ยังไม่เป็นไปตามขอเสนอของเรา เขายังเอาข้อเสนอและความเห็นของเขาเป็นตัวเลือกราก”

สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดสรรทรัพยากรไม่ครอบคลุมพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร คือการวางแผนงานโครงการที่ผิดพลาด และสำรวจพื้นที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้บางชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากการนำเสนอข่าวสารจากกลุ่มผู้นำ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสื่อสารให้กับประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯ ส่วนการแจ้งข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เขตประกอบการฯ ดำเนินการมักมีศัพท์ทางเทคนิค ทำให้เข้าใจยากในบางกลุ่มประชาชน รวมถึงการเกิดผลกระทบอยู่นั้น ทำให้ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ส่วนโครงการและกิจกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชนในพื้นที่ชุมชนรอบเขตประกอบการฯ มีความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้น ซ้ำยังมีบางโครงการที่ไม่เกิดความยั่งยืนอีกด้วย ดังนั้นสามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางที่ 4.11

4.4 แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง พบว่าแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สามารถแบ่งเป็นประเด็นย่อย 2 ประเด็น ได้ดังต่อไปนี้

1) แนวทางส่งเสริมเชิงนโยบาย

(1) ปรับปรุงนโยบาย แนวทาง โครงการและกิจกรรมด้านความยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว โดยวางแผน จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับโครงการและกิจกรรม รวมถึงการสร้างความรู้ ความสามารถให้กับประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ให้ความเห็นไว้ว่า

“แนวทางที่จะเป็น CSV คือ CSR เป็นการให้ข้างเดียว ถ้าจะทำให้ยั่งยืนเป็น CSV คือแชร์ Value กัน ทำแล้วสังคมสามารถที่จะยืนต่อได้ โดยที่ไม่ต้องพึ่งจากบริษัทคือบริษัทให้ ให้แล้วหายไปเลย มันต้องทำมาเป็นโครงการให้ยั่งยืน คือบริษัทแทนที่จะให้ปลา ก็ให้เบ็ดแทนไปสอนเขาตกปลาเหมือนกับรัฐวิสาหกิจชุมชน ไปสอนเขาจนเขาสามารถต่อยอดได้เองแบบนั้นที่ทำให้ยั่งยืน หรือมีโครงการอะไรไปพัฒนาที่จะเป็น win-win ทั้งสองฝ่าย ถ้าเป็น CSR ในปัจจุบันเป็นการให้ข้างเดียวให้ไปแล้วหายไปเลย ถ้ายั่งยืนต้องแบบที่ว่าจะให้ปลา ก็เป็นให้เบ็ด ไปสร้างงานสร้างอาชีพให้เขา ซึ่งเราก็ทำพยายามอยู่ทุกวันนี้”

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ให้แนวทางให้เกิดความยั่งยืนว่า

“เวลาจะเสนอโครงการ นโยบาย แนวคิด ทุกเวทีที่พี่เข้าร่วมประชุม ว่าเป็นการเรียนรู้ทั้งให้โรงงานแล้วก็ชุมชนได้รู้ว่าสิ่งที่ควรจะทำด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพกับชุมชนควรเป็นอย่างไร แล้วจะทำต่อเนื่องเป็นระยะยาวอย่างไร เมื่อมีโอกาสเข้าเวทีอะไรก็จะนำเสนอเพื่อให้ชุมชนและโรงงานเรียนรู้ร่วมกัน เพราะว่าเราจะเป็นหน่วยที่ร้องขอหรือทำแผนเสนอขอฝ่ายเดียวมันคงไม่ยั่งยืน ก็จะมีภาค

ประชาชนควรรับรู้ว่าเขาควรจะได้รับบริการดูแลอะไร และโรงงานก็ควรจะได้รับรู้ว่าเขาควรจะถูกดูแลอย่างไร ถ้าต่างฝ่ายรับรู้ว่าจะดำเนินการให้ชุมชนทั้งเรื่องเฝ้าระวังสุขภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม พี่ก็มองว่าถ้าต่างคนต่างรับรู้ว่าจะทำอะไร มันน่าจะเกิดความยั่งยืน รับรู้แล้วอย่างน้อยกฎหมายขั้นต่ำ มีธรรมาภิบาลเป็นขั้นสูงขึ้นมา แต่ว่าก็ไม่รู้ว่ามันจะสำเร็จหรือเปล่า ตอนนี่ที่ได้มาเพราะเราร้องขอ เราเสนอ มันไม่ได้เกิดแผนประจำ โดยที่ไม่ต้องร้องขอเอามาให้ถึงที่เลยแบบนี้ ตอนนี่มันยังไม่มีแบบนี้”

สรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ควรมีนโยบายสนับสนุนประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

(2) ส่งเสริมนโยบายในประชาชนและพนักงานให้มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยทางผู้บริหารของเขตประกอบการฯ ควรผลักดันนโยบายให้ประชาชนและพนักงาน และหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตประกอบการฯ และผู้บริหารลงมาเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตัวเอง สอดคล้องกับนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (เจ้าหน้าที่กองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านสิ่งแวดล้อม) ให้ความเห็นไว้ว่า

“โรงงานรู้ว่าจะต้องทำอะไร แต่จะทำอย่างไรให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น แล้วให้ความสำคัญไม่เฉพาะชุมชนอย่างเดียว พนักงานก็เหมือนกัน ต้องมีหน่วยงานรัฐเข้ามาสนับสนุนในการปรับปรุงเทคโนโลยีให้เหมาะสม เกิดผลกระทบน้อยที่สุด หรือให้เงินทุนช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจ สนับสนุนงบประมาณเทคโนโลยี หรือไม่ก็กำหนดเงื่อนไขในการลงทุนดูแลสิ่งแวดล้อม หรือนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดูแลบริษัทเอง”

สรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ควรมีนโยบายให้ความสำคัญกับประชาชน พนักงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯ เองหรือของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงของชุมชนอีกด้วย

2) แนวทางส่งเสริมเชิงปฏิบัติ

(1) ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทางเขตประกอบการฯ ควรมีทำการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงการอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารข้อมูลแก่เหล่าผู้นำชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการ ให้มีความสามารถใน

การสื่อสารข้อมูลสู่ประชาชนให้มากขึ้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 ได้ให้ข้อสังเกตว่า “คณะกรรมการที่เข้าประชุมเนี่ยถึงแม้มีสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้แทนในคณะกรรมการคพอ. ที่ว่ามีการดำเนินการมีการสื่อสารจากกรรมการชุดนี้ลงมาสู่ผู้ปฏิบัติ อย่างเช่น พี่นี่ก็ 모르 ก็อบทั้งหมดที่เขาประชุมกันว่าทำอะไร 모르 คือการสื่อสารจากคณะกรรมการที่ดำเนินการมันไม่ถึงผู้ปฏิบัติ เมื่อไม่ถึงผู้ปฏิบัติมันก็ไม่ถึงชุมชน มันก็สื่อสารต่อไม่ได้”

สรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และอบรมเหล่าผู้นำชุมชนให้มีความสามารถในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของเขตประกอบการฯ สู่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) การสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนมีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และชีวอนามัยมากขึ้น ผู้นำชุมชน ท่านที่ หมู่ 5 ให้ความเห็นไว้ว่า

“ทางไออาร์พีซีมีกิจกรรมเยอะ แต่สิ่งที่ขาดคือความตระหนัก รู้ โรงงานควรให้ความรู้ ผมเสนอตลอดเวลามีประชุมหมู่บ้าน อยากให้สิ่งแวดล้อมมาชี้แจง ออกมาพูด ความเสี่ยงถ้าเกิดรั่วไหล เราจะต้องทำอย่างไร มีสารเคมีอะไรบ้าง เหมือนเล่าสู่กันฟังให้ชาวบ้านรับรู้ เนื่องจากมองไม่เห็น มีแต่กลิ่น”

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีพกรมจังหวัดระยอง) ท่านที่ 4 เสนอความคิดว่า “ประชาชนควรรับรู้ว่าเขาควร จะได้รับการดูแลอะไร และโรงงานก็ควรรับรู้ว่าเขาควรดูแลยังไง ถ้าต่างฝ่ายรับรู้ว่ามีสิ่ง ที่ควรจะทำเนี่ยให้ชุมชนเนี่ยทั้งเรื่องเผื่อระวังสุขภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม พี่ก็มองว่าถ้า ต่างคนต่างรับรู้ว่าจะทำอะไร มันน่าจะเกิดความยั่งยืนนะ”

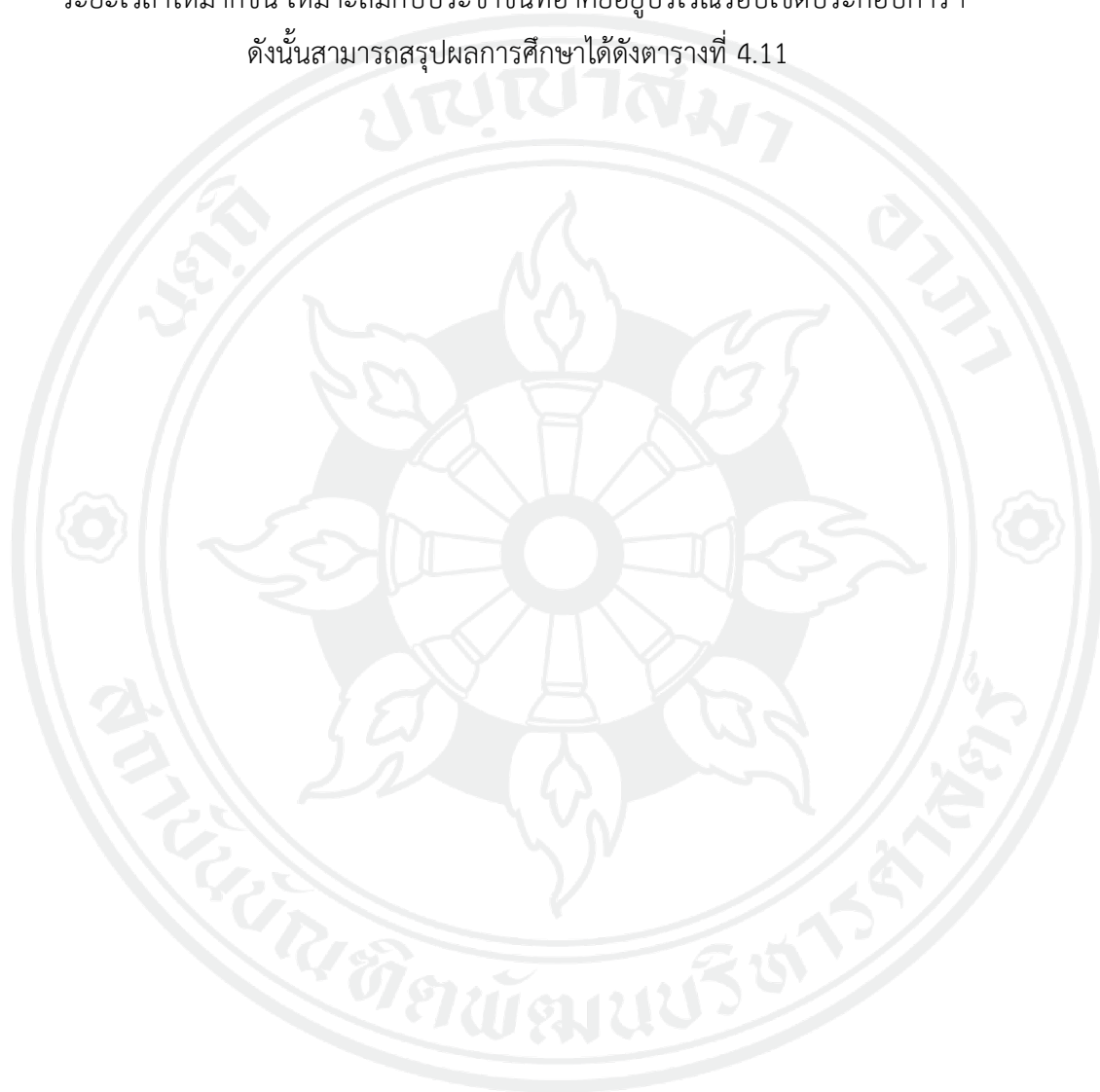
สรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ควรมีการอบรมความรู้ความเข้าใจในการจัดการ สิ่งแวดล้อม รวมถึงความปลอดภัยและชีวอนามัย เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักในการใช้ชีวิต มากขึ้น

(3) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เขตประกอบการฯ ควรเลือกเทคนิคในการมีส่วนร่วมของประชาชนเหมาะสมกับกลุ่มประชาชน รวมถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ประชาชน โดยผู้นำชุมชน ท่านที่ 3 เสนอวิธีการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรม “ให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ความคิดเห็น ทุกอย่าง แล้วตั้งเป็นแผนยุทธศาสตร์ หรือตั้งเป็นเป้าหมาย คือชุมชนต้องมาระดมความคิดเห็น อยากรทำอะไร แล้วมารวมเป็นแผน ก็เดินตามแผนที่วางไว้ และคุยกับชุมชนรอบโรงงานเพื่อระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม”

สรุปได้ว่าเขตประกอบการฯ ควรมีเทคนิคในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย และเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น เหมาะสมกับประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบเขตประกอบการฯ

ดังนั้นสามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 สรุปผลการศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ประเด็น	ผลการศึกษา
1. ปัญหาและอุปสรรค	
1) การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ข้อมูล	- การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ข้อมูลเป็นศัพท์วิชาการหรือศัพท์ทางเทคนิค ระยะเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลเหมาะสมทำให้ไม่ครอบคลุมในพื้นที่
2) ประชาชนไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	- เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินงานในขณะปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และไม่เชื่อมั่นข้อมูลรายงานการตรวจวัด
3) กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ถึง	- การเชิญแต่กลุ่มผู้นำ ประชาชน กลุ่มเดิม ๆ อีกทั้งการสื่อสารข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จากกลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่สามารถสื่อสารต่อไปให้ทั่วถึงได้
4) การจัดสรรทรัพยากรไม่ครอบคลุมพื้นที่ 5 กิโลเมตร	- การวางแผนงานโครงการที่ผิดพลาด และสำรวจพื้นที่ไม่ถึง ส่งผลให้บางชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอ

ตารางที่ 4.11 สรุปผลการศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักการธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม(ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
2. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนเชิงนโยบาย	
1) ปรับปรุงนโยบาย แนวทาง โครงการและกิจกรรมด้านความยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว	- เขตประกอบการฯ ควรมีนโยบายสนับสนุนประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม - ควรมีนโยบายให้ความสำคัญในประชาชน พนักงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯ เอง หรือของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
2) ส่งเสริมนโยบายในประชาชนและพนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น	- ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และอบรมเจ้าหน้าที่ผู้มีความสามารถในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของเขตประกอบการฯ ผู้ประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
เชิงปฏิบัติ	
1) ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	- ควรมีการอบรมความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักในการใช้ชีวิตมากขึ้น
2) การสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม	- ควรมีการอบรมความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักในการใช้ชีวิตมากขึ้น
3) พัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	- ควรมีเทคนิคในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย และเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น เหมาะสมกับพื้นที่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา
เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

หลักธรรมาภิบาล 7 หลัก

หลักนิติธรรม – มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัย และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
หลักคุณธรรม – ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต พิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาให้เกิดความกระจ่าง เพื่อป้องกันและลดความขัดแย้ง ตลอดจนจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ
หลักความโปร่งใส – มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยผ่านรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน บนเว็บไซต์ของทางบริษัท และช่องทางอื่น ๆ มากกว่า 6 ช่องทาง ที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่าย
หลักการมีส่วนร่วม – การเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 7 กลุ่ม สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตามแนวของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และการประชุมคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่เขตประกอบการฯ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยดำเนินการร่วมกับเขตประกอบการฯ และมีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหลายช่องทาง
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม – มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนหลากหลายช่องทาง และมีกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 20006 และการดำเนินโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง จนได้รับรางวัลการันตีการดำเนินงานรับผิดชอบต่อสังคม
หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล – มีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่าง ๆ เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการอนุรักษ์พลังงานโดยดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด รวมถึงมีมาตรการและโครงการส่งเสริมในการอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากรต่าง ๆ และจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ร้อยละ 92.29 ในปี 2560 และร้อยละ 88.5 ในปี 2561สรุปได้ว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ
หลักความยั่งยืน – การดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนในพื้นที่รอบเขตประกอบการฯ อย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี และพยายามลดปัญหาหรือเรียนจากการดำเนินงาน ยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องผ่านคณะกรรมการ คพอ. และคณะกรรมการ EIA/EHIA Monitoring Committee ตลอดจนบริหารงานเหนือประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์เป็นศัพท์วิชาการหรือศัพท์ทางเทคนิค และระยะเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลไม่เหมาะสมทำให้ไม่ครอบคลุมในพื้นที่ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนเกิดความไม่เข้าใจ และทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงจากการเลือกเฉพาะกลุ่มผู้นำ ประชาชนกลุ่มเดิม ๆ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารต่อไปได้ให้ทั่วถึง ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรไม่ครอบคลุมพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ ส่งผลให้ชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอ

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เขตประกอบการ อุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

แนวทางการส่งเสริมเชิงนโยบาย

ปรับปรุงนโยบาย แนวทางโครงการและกิจกรรมด้านความยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว และส่งเสริมนโยบายให้ประชาชนและพนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีนโยบายให้ความสำคัญในประชาชน พนักงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯ เองหรือของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการส่งเสริมเชิงปฏิบัติ

ประชาสัมพันธ์และสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และควรมีเทคนิคในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย และเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้นให้เหมาะสมกับประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบเขตประกอบการฯ

ภาพที่ 4.2 สรุปผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง และ 3) เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

จากการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ทั้ง 7 หลัก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความยั่งยืน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1.2 หลักนิติธรรม

5.1.2.1 ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

เขตประกอบการฯ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535, พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535, พ.ร.บ. ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เป็นต้น และมีการรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และมีการติดตาม ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยครอบคลุมการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ สอดคล้องกับ อลงกรณ์ อินทรชุตพบว่า บริษัทฯ มีการดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและให้ผู้ใช้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นเกณฑ์ควบคุมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยบริษัทฯ ได้ทำการตรวจสอบระบบให้สอดคล้องกับกฎหมายอยู่เสมอ ในส่วนหน่วยราชการจะควบคุมการตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทฯ โดยบริษัทมีการรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (อลงกรณ์ อินทรชุต, 2558) และปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา ได้กล่าวเกี่ยวกับกฎหมายของโรงไฟฟ้าไว้ว่า แม้โรงไฟฟ้าพระนครใต้จะมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการไฟฟ้าดั่งที่กล่าวมาแล้ว แต่ช่องว่างของกฎหมายที่สามารถตีความได้หลายลักษณะ ความซ้ำซ้อนของกฎหมายแต่ละฉบับ จึงอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสังคมได้ และอาจทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินการของโรงไฟฟ้าว่ามีการดำเนินการที่เป็นไปตามกฎหมายอย่างแท้จริง (ปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา, 2559) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด และสร้างความเชื่อมั่นในสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานให้แก่ประชาชน

5.1.2.2 มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

เขตประกอบการฯ มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัย เป็นไปตามกฎหมายกำหนด โดยมีระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (QSHE) ช่วยในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย รวมถึงแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และร่วมฝึกซ้อมแผนต่าง ๆ ร่วมกับประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากจำนวนชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการฯ มีจำนวนมากจึงต้องเวียนฝึกซ้อมแผนฉุกเฉิน ส่งผลให้เกิดการขาดช่วงการฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินในบางหมู่บ้าน และเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่ฝึกซ้อมไว้ ทางเขตประกอบการฯ ควรมีมาตรการ

ในการฝึกซ้อมและอบรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินเพิ่มขึ้นหรืออย่างสม่ำเสมอเพียงพอต่อ ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับอัตรากำลัง อินทพรชุต ที่กล่าวว่า การเตรียมพร้อมเพื่อตอบสนองต่อ เหตุการณ์ฉุกเฉินจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหากมีการ วางแผนและมีการซ้อมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงตรวจสอบเครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉินให้มีความพร้อมอยู่เสมอ (อลงกรณ์ อินทพรชุต, 2558) ทำให้องค์กรสามารถรับมือต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ลดความรุนแรงและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องมีมาตรการในการเตรียมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ควรมีการฝึกซ้อมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือมีมาตรการอื่น ๆ ที่ทำให้สามารถฝึกซ้อมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีมาตรการในการตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

5.1.3 หลักคุณธรรม

5.1.3.1 มีการคืนประโยชน์ให้สังคม

เขตประกอบการฯ มีการคืนประโยชน์ให้สังคมผ่านกิจกรรมและโครงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กองทุนส่งเสริมสุขภาพชุมชนรอบเขตประกอบการฯ โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจสุขภาพชุมชน คลินิกปันน้ำใจ โครงการทุนการศึกษาเพื่อชุมชน โครงการฟื้นฟู อนุรักษ์ พืชผักป่าชายเลนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โครงการธุรกิจชุมชน เป็นต้น ทางเขตประกอบการฯ ส่งเสริมและพัฒนาประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เขตประกอบการฯ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาของ กำพล แสงทรัพย์สิน พบว่า มีการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญกับการทำ CSR โดยดำเนินโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาด้านนวัตกรรม ในการลดปริมาณการใช้ไฟฟ้าและคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นโครงการประหยัดพลังงาน พร้อมทั้งสร้างร้านต้นแบบประหยัดพลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม (กำพล แสงทรัพย์สิน, 2557) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ควรให้ความสำคัญในการคืนประโยชน์ให้สังคมผ่านกิจกรรมและโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับและสร้างต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

5.1.3.2 คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือ ร้องเรียนทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเขตประกอบการฯ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตด้านสิ่งแวดล้อม และไม่มี ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ยังคงมีเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ และทางเขตประกอบการฯ พยายามพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อเรียกร้องต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อลดปัญหาการร้องเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของณัชชิตา จันทร์อินทร์ พบว่า การยึดหลักคุณธรรมและการสร้างค่านิยมหลักคุณธรรมแก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จ (ณัชชิตา จันทร์อินทร์, 2558) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ยึดหลักคุณธรรม สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเป็นปัจจัยส่งผลให้การจัดการสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จ

5.1.4 หลักความโปร่งใส

5.1.4.1 เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเขตประกอบการฯ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงไปตรงมา และเพียงพอต่อการรับรู้ของประชาชน

เขตประกอบการฯ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ผ่านทางรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน เสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าเขตประกอบการฯ ศาลาในชุมชน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น กลุ่มโซเชียล นอกจากนี้ช่องทางเหล่านี้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านเหล่าผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเวทีการประชุมคณะกรรมการ คพอ. คณะกรรมการ EIA Monitoring และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย กลุ่มโซเชียล รถแห่ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือปิดระบบดำเนินการผลิต อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนยังไม่ทราบข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ บางเรื่อง และไม่เข้าใจเนื้อหาข้อมูลบางประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเขตประกอบการฯ ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่หรืออาจขึ้นอยู่กับความใส่ใจของตัวบุคคล สำคัญคือข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลเชิงเทคนิค ประชาชนเข้าใจได้ยากไม่เหมาะสมกับระดับการรับรู้ข้อมูล บางครั้งผู้นำชุมชน ประชาชน หรือหน่วยงานต้องติดต่อสอบถามขอรับทราบข้อมูลไปทางเขตประกอบการฯ ด้วยตัวเองหรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับการสรุปผลการศึกษาของการศึกษาของปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าพระนครใต้ จังหวัดสมุทรปราการ (ปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา, 2559) โดยจะเห็นว่าโรงไฟฟ้าประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกำลังการผลิต เทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิต มาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ที่ประชาชนควรทราบ รวมทั้งข้อมูลที่โรงไฟฟ้าประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงเทคนิคทำ

ให้ประชาชนเข้าใจได้ยาก และในบางครั้งผู้นำชุมชนหรือประชาชนต้องติดต่อสอบถามขอรับทราบข้อมูลจากโรงไฟฟ้าหรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจทำให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงไฟฟ้ามีทั้งที่ทั่วถึงและไม่ทั่วถึง หรือไม่ครอบคลุมรัศมี 5 กิโลเมตรรอบโรงไฟฟ้า เพราะประชาชนบางส่วนที่อยู่ในพื้นที่ รัศมี 3-5 กิโลเมตรรอบโรงไฟฟ้า ไม่ทราบว่าโรงไฟฟ้าอยู่ในพื้นที่ไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลหรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของโรงไฟฟ้า ดังนั้นเขตประกอบการฯ ควรมีการทบทวนข้อมูลในการเผยแพร่ให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายต่อระดับความเข้าใจของแต่ละกลุ่มประชาชน หรือพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงบุคคลได้ง่าย อาทิ สร้างข้อมูลข่าวสารเป็นสื่อภาพให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย

5.1.4.2 เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่าย

เขตประกอบการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่าย มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลายที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายยังไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนอาจเกิดการสื่อสารจากเหล่าผู้นำชุมชน คณะกรรมการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาไม่สามารถสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจ และระยะเวลาที่ใช้การประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสม อีกทั้งความสนใจส่วนตัวของตัวบุคคลอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริกัญญา เขาวมัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ได้รับข้อมูลโครงการฯ ที่ไม่เพียงพอและไม่ครบถ้วน อีกทั้งประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของโครงการฯ ได้ รวมทั้งข้อมูลยังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความสับสนต่อการให้ข้อมูลของโครงการ (ศิริกัญญา เขาวมัย & และ จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2561) และนฤมล สุยะราช พบว่า เทศบาลทุกแห่งมีการเปิดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร เป็นไปตามกฎหมายกำหนด โดยไม่มีการกีดกัน (นฤมล สุยะราช, 2558) ดังนั้นประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ โดยไม่ถูกทางเขตประกอบการฯ ปกปิดหรือบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งพัฒนาข้อมูลให้มีความเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน

5.1.5 หลักการมีส่วนร่วม

5.1.5.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

เขตประกอบการฯ มีการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 7 กลุ่มสามารถเข้ามีส่วนร่วมตามแนวของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะ และการประชุมคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีผลต่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ในบางกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคิดว่าทางเขตประกอบการฯ ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นตามรายงานการประเมินผลกระทบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการจัดประชุมด้วยความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับปรียานุช เลิศศรีศรีมาลา ที่ว่าการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ รวมทั้งสามารถเสนอกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (ปรียานุช เลิศศรีศรีมาลา, 2559) ดังนั้นการที่โรงไฟฟ้ามีแผนหรือแนวทางในการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จะสามารถป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงไฟฟ้าอย่างทั่วถึง เพราะจะเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการร่วมกัน ดังนั้นเขตประกอบการฯ จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมหรือโครงการผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็น เวทีการแสดงออกทางความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

5.1.5.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเขตประกอบการฯ

เขตประกอบการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง และยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการดำเนินการร่วมกับทางเขตประกอบการฯ แต่ก็ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อาจเกิดจากตัวบุคคล รวมถึงวันและเวลาในการจัดกิจกรรมหรือโครงการไม่เหมาะสมอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤมล สุยะราช พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของเทศบาล ได้แก่ การมีส่วนร่วมเป็นเพียงแค่การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กระจุกตัวอยู่ที่ผู้นำชุมชน ประชาชนทุกกลุ่มยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (นฤมล สุยะราช, 2558) ดังนั้นเขตประกอบการฯ การควรมีเทคนิคหรือวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมในกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมและโครงการของเขตประกอบการฯ

5.1.5.3 ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ

ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ บางส่วน เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมส่วนมากเกิดขึ้นจากชุมชน และในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ต้องรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ แต่ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางส่วนอ้างว่าเขตประกอบการฯ รับฟังความคิดเห็นแต่ยังคงยึดถือแนวทางการดำเนินงานทางเขตประกอบการฯ เป็นหลัก เพราะบางโครงการยังต้องรอการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ บุคลากรจากทางเขตประกอบการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ สอดคล้องกับศิวภา สิริจามร ได้เสนอแนวทางการเทศบาลควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนงาน ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบการทำงานของเทศบาล เพื่อให้โครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาจดำเนินการในรูปของการให้ชุมชนร่วมเสนอแผนชุมชนที่มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และนำมาเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะรับฟังปัญหาและความต้องการตลอดจนนำเสนอผลงานให้ประชาชนรับทราบ และควรสร้างการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเทศบาลมีความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น (ศิวภา สิริจามร, 2552) ดังนั้น เขตประกอบการฯ ต้องปรับปรุงหรือหาเทคนิค รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯ ให้ประชาชนสามารถเข้าไปบริหารจัดการร่วมกับเขตประกอบการฯ ตั้งแต่ระดมความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตลอดจนร่วมตรวจสอบในทุกกระบวนการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

5.1.5.4 มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

เขตประกอบการฯ มีช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหลากหลายช่องทาง เช่น ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทางจดหมายธรรมดา ตู้ไปรษณีย์ 35 ศูนย์ควบคุมภาวะฉุกเฉิน สายด่วน ทางการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ การเปิดบ้านสัมพันธ์ (Open House) เป็นต้น แต่ในกลุ่มประชาชนทั่วไปไม่ทราบถึงช่องทางในการตรวจสอบการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ เนื่องจากไม่ได้ร่วมในการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ รวมถึงการสื่อสารข้อมูลจากเหล่าผู้นำชุมชน คณะกรรมการ และก็ขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลการศึกษาของชายชาติ นรเศรษฐากรณ์ พบว่า รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ช่วยส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้รับความชอบธรรมมากขึ้น ผสมผสานกับแนวความคิดเรื่องกฎหมาย (สัญญา) ต้องยึดหยุ่นได้ ทำให้ภาคประชาชนเรียกร้องที่

จะเข้าไปตรวจสอบโครงการไม่ว่าจะเป็นระยะก่อนหรือหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และก็ยอมรับว่ามีการตรวจสอบ แต่ในเชิงปฏิบัตินั้นเป็นไปได้อย่างลำบาก เช่น ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบนั้นมีทั้งข้อมูลที่เปิดเผยได้ ข้อมูลที่เปิดเผยได้เพียงบางส่วน และข้อมูลที่ไม่อาจเปิดเผยได้ เหล่านี้ทำให้ภาคประชาชนยังไม่ยอมรับถึงความโปร่งใส ของโครงการเท่าที่ควร ในทางกลับกัน ภาครัฐและภาคเอกชนก็มีแนวคิดที่จะมีการกำหนดขอบเขตหรือระดับของการตรวจสอบ ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า โครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะนั้น จะต้องเปิดเผยทั้งหมดหรือเปิดเผยแต่เพียงบางส่วน นอกจากนี้วิธีการที่จะดำเนินการตรวจสอบในความคิดของภาคประชาชนก็ยังคงแตกต่างจากภาครัฐและภาคเอกชน กล่าวคือคิดว่าจะต้องมีคนในภาคประชาชนหรือตัวแทนรวมอยู่ในคณะตรวจสอบด้วย ในขณะที่ภาครัฐและเอกชนต้องการให้คณะตรวจสอบมีความเป็นกลาง ไม่ได้แต่งตั้งจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (ชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์, 2545) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤมล สุยะราช พบว่า การตรวจสอบโดยประชาชนนั้น ประชาชนไม่ได้เข้าไปตรวจสอบการทำงานของเทศบาลตามที่กำหนดไว้มากนัก ได้แต่เพียงตรวจสอบหรือรับทราบการทำงานของเทศบาลตามที่เทศบาลประกาศไว้ เช่น ตามแผนป้ายเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนการตรวจสอบในรูปแบบอื่น พบว่าประชาชนยังไม่รับรู้ว่าตนเองมีสิทธิตรวจสอบ หรือรู้ว่าตนเองมีสิทธิแต่ไม่ทราบช่องทางที่จะตรวจสอบ ดังนั้นการที่ประชาชนจะเข้ามาตรวจสอบการทำงานของเทศบาลจึงไม่สามารถทำได้เท่าที่ควร (นฤมล สุยะราช, 2558) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องทบทวนข้อมูลและช่องทางในการตรวจสอบเพื่อให้ประชาชนหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

5.1.6 หลักความรับผิดชอบ

5.1.6.1 มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ขอร้องเรียนต่าง ๆ และมีกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

เขตประกอบการฯ มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ขอร้องเรียนหลากหลายช่องทาง และทางเขตประกอบการฯ มีกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนต่าง ๆ ภายใน 1 ชั่วโมงหลังจากรับเรื่อง ดำเนินการแก้ไขตามกระบวนการตอบสนองและแจ้งผลการแก้ไขต่อผู้ร้องเรียนภายใน 7 วัน และสรุปผลการดำเนินงานภายใน 15 วัน ดังนั้นอาจจะใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์หรือหาสาเหตุจากเกิดข้อร้องเรียนบางกรณีเป็นเวลานาน ส่งผลให้ประชาชนไม่พอใจในกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนที่เกิดความล่าช้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนแล้ว จะมีกระบวนการตรวจสอบเรื่อง เพื่อพิสูจน์ทราบสาเหตุ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ และจะรายงานผลต่อผู้ร้องเรียนในแต่ละกรณี (ปริยานุช เลิศศรีศมีมาลา, 2559) แต่ด้วยการดำเนินการที่อาจจะต้องใช้เวลาในการตรวจสอบและแก้ปัญหา ดังนั้นโรงไฟฟ้าควรสร้างความเข้าใจกับประชาชนให้

ทราบถึงขั้นตอนหรือกระบวนการตอบสนองข้อร้องเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องปรับปรุงกระบวนการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน และทำความเข้าใจกับ ประชาชนให้ทราบถึง กระบวนการในการตรวจสอบข้อเท็จจริง

5.1.6.2 มีการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม

เขตประกอบการฯ มีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐานแนวทางการความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 20006 และการดำเนินโครงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW) อย่างต่อเนื่อง ทางเขตประกอบการฯ มีโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับทางชุมชนเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และเป็นที่พึงพอใจต่อ ประชาชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กำพล แสงทรัพย์สิน พบว่า ดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญกับการทำ CSR โดยดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่เพื่อศึกษาและ ความต้องการของชุมชน โดยเข้าไปคุยกับกลุ่มตัวแทนชุมชนประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของพื้นที่นั้น ๆ โดยปัญหาและความต้องการส่วนใหญ่ของชุมชนทุกภาคมีความคล้ายคลึงกัน ประกอบไปด้วยปัญหา สิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดแคลนทุนการศึกษา และปัญหาการว่างงาน (กำพล แสงทรัพย์สิน, 2557) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ควรมีการลงพื้นที่เพื่อสอบถามถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่าง แท้จริง และให้โครงการและกิจกรรมดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน

5.1.7 หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.1.7.1 การจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการ อนุรักษ์พลังงาน

เขตประกอบการฯ มีการบริหารจัดการบริหารการอนุรักษ์พลังงานโดยดำเนินงานตาม มาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด รวมถึงมีมาตรการ และโครงการส่งเสริมในการอนุรักษ์พลังงาน และทรัพยากรต่าง ๆ และมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่าง ต่อเนื่องและเหมาะสมกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ แต่บางโครงการยังมีการจัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสม และไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากบางโครงการใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเป็น เวลานาน ขาดบุคลากร รวมไปถึงการวางแผนการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล สุยะราช ได้อธิบายไว้ว่า หลักการความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มี จำกัดเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรณรังศ์ให้มีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า

สร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่ดี คุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรให้สมบูรณ์ ประกอบด้วยต้องมีการประหยัด การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องมีความสามารถในการแข่งขัน ถึงจะเป็นตัวชี้วัดว่ามีการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า โดยการประหยัดนั้น อาจประกอบไปด้วย การทำงานและผลตอบแทนบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม การไม่มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ การมีผลผลิตหรือบริการได้มาตรฐาน การมีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงิน การมีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล มีการใช้ผลตอบแทนตามผลงานด้านความสามารถในการแข่งขัน อาจมีนโยบาย แผน วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การมีเน้นผลงานด้านบริการ มีการประเมินผลการทำงาน ผู้บริหารระดับสูงมีสภาวะผู้นำ (นฤมล สุยะราช, 2558) ดังนั้นผู้บริหารของเขตประกอบการฯ ต้องมีนโยบายหรือแผนการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างชัดเจน และควบคุมแผนให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเหมาะสม

5.1.7.2 ประชาชนพึงพอใจในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ

ประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการฯ เนื่องจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทางเขตประกอบการฯ พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน รวมถึงลดความขัดแย้งระหว่างเขตประกอบการฯ กับชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิวพา สิริจามร พบว่า เทศบาลเมืองศรีราชามีผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด สามารถตรวจสอบได้ ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาล และยังมีการร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากการดำเนินงานทางเขตประกอบการฯ พยายามเยียวยาชดเชยให้เหมาะสมตามสมควร (ศิวพา สิริจามร, 2552) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์ โดยภาคเอกชนและภาครัฐเห็นพ้องว่ามาตรการเหล่านี้จะสร้างความพึงพอใจและการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้ดีในระดับหนึ่ง (ชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์, 2545) ซึ่งถือว่าได้ชดเชยให้อย่างคุ้มค่าทางเศรษฐกิจแม้มาตรการดังกล่าวจะเป็นภาระหรือต้นทุนที่เพิ่มขึ้นให้แก่เอกชนก็ตาม ดังนั้นความพึงพอใจของประชาชนขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเขตประกอบการฯ ต้องมีการชดเชยวยาที่เหมาะสมกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับ

5.1.8 หลักความยั่งยืน

5.1.8.1 บริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

เขตประกอบการฯ มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วม

กับชุมชนในพื้นที่รอบเขตประกอบการฯ อย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี อาทิ โครงการคลินิกป็นน้ำใจ โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ โครงการตรวจสุขภาพเฝ้าระวังโรคของประชาชน โครงการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เป็นต้น แต่มีบางกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่ายังมีบางโครงการหรือกิจกรรมที่ยังไม่เกิดความยั่งยืน เนื่องจากความต้องการของชุมชนและทางเขตประกอบการฯ ไม่สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ทำให้บางโครงการดำเนินการแล้ว เมื่อเสร็จสิ้นไม่มีการดำเนินการต่อ ทำให้ไม่เกิดความไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องผลการศึกษาของศิวพา สิริจามร เทศบาลเมืองศรีราชาจะไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนทุกโครงการตามแผนพัฒนาสามปี แต่เทศบาลมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและความร่วมมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืนได้ (ศิวพา สิริจามร, 2552) และสุภาภรณ์ รัตนเลิศนุสรณ์ ได้เสนอหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้บริหารไว้ 4 ขั้นตอน (สุภาภรณ์ รัตนเลิศนุสรณ์, 2550) ดังนี้

- 1) การสร้างแผนงาน การสร้างแผนงานควรให้แต่ละแผนงานมีความเชื่อมโยงต่อกันอย่างเป็นกระบวนการจากแผนหนึ่งไปยังอีกแผนหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ (Tactics) ที่ใช้ในแต่ละแผน
- 2) การสร้างความพร้อมของปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ด้านเครื่องมือ บุคลากร องค์กรรองรับ งบประมาณ เป็นต้น ที่สอดคล้องกับแผนงานในแต่ละด้านที่ได้วางแผนไว้เพื่อก่อให้เกิดระบบนิเวศที่พึงปรารถนาแบบยั่งยืน
- 3) การสร้างมาตรการควบคุม นักบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องควบคุมการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่งผลให้ระบบนิเวศสามารถทำงานได้ปกติและมีประสิทธิภาพตลอดไป
- 4) การให้อำนาจการอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน นักบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมควรให้อำนาจแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงานให้มีการใช้ทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร อื่น ๆ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ ส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแต่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสูงสุด ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องมีการสร้างแผนงาน สร้างความพร้อมของปัจจัยการบริหาร สร้างมาตรการควบคุม และการให้อำนาจการอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละแผนงานในการบริหารจัดการโครงการร่วมกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โครงการและกิจกรรมเกิดความยั่งยืน

5.1.8.2 ลดปัญหาเรื่องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน

เขตประกอบการฯ มีการพัฒนาศักยภาพของพนักงานทุกระดับและทุกหน่วยงาน โดยมีการอบรมผ่านหลักสูตรที่ครอบคลุมการปฏิบัติงาน เช่น หลักสูตรความรู้พื้นฐาน หลักสูตรความรู้เฉพาะทางของหน่วยงาน เป็นต้น เพื่อลดปัญหาเรื่องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมจากการผิดพลาดในการดำเนินงานของพนักงาน เครื่องมือ และกระบวนการต่าง ๆ ของเขตประกอบการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของทิวพร สุรพล พบว่า องค์กรได้ให้ความสำคัญและทำให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มเกิดความเชื่อใจ ไว้วางใจในการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมมา ด้านความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารก่อนและหลังการทำงาน องค์กรมีการอบรมให้ความรู้ด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อนและหลังการทำงานรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการจัดการอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมนั้น พนักงานหรือแม้กระทั่งผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม (ทิวพร สุรพล, 2560) และอลงกรณ์ อินทรทูต ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า การอบรมเกี่ยวกับระบบจัดการสิ่งแวดล้อมจะทำให้บุคลากรขององค์กรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ถูกต้อง และทำให้มีความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรและมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของบุคลากรลงได้ ซึ่งหลังจากมีการฝึกอบรมแล้วควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการฝึกอบรมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการฝึกอบรมครั้งต่อไป (อลงกรณ์ อินทรทูต, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ World Bank (1992) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ประนีประนอมกับการทำลายศักยภาพของคนรุ่นต่อไป ในการพัฒนาตัวเองได้ด้วย กล่าวคือการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีไว้ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนมรดก ที่จะส่งทอดให้แก่รุ่นลูกรุ่นหลาน เพื่อใช้ในการพัฒนาในรุ่นเขา (World Bank, 1992) ดังนั้นเขตประกอบการฯ ต้องสร้างความตระหนักต่อพนักงาน บุคลากรเพื่อให้มีการพัฒนาตนเองและลดการเกิดผลกระทบจากการดำเนินงานของบุคลากร และรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้ยั่งยืน

5.1.8.3 เขตประกอบการฯ และชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากการศึกษาพบว่า เขตประกอบการฯ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องผ่านคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพโครงการ และพัฒนาชุมชนและสังคมเขตประกอบการอุตสาหกรรมบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) อำเภอเมืองจังหวัดระยอง (คพอ.) และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/EHIA Monitoring Committee) ตลอดจนบริหารงานอย่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

โดยยึดตามแนวทางที่สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ขยายความไว้ว่า สถานประกอบการอุตสาหกรรมมีแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายปฏิบัติการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในรูปแบบของความร่วมมือในระดับต่าง ๆ แบ่งได้ 3 ระดับ คือ

1. เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการอุตสาหกรรมและชุมชน โดยรอบสถานประกอบการอุตสาหกรรม
2. เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการอุตสาหกรรมและสถานประกอบการอุตสาหกรรม ในกรณีที่อยู่ใกล้เคียงกัน
3. เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการอุตสาหกรรม ภาครัฐ และชุมชน

สอดคล้องกับวันชัย สุขตาม ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน ในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุขคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบันและ คนรุ่นอนาคต (วันชัย สุขตาม, 2560) ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชน องค์กร และหน่วยงานราชการมีความสำคัญในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และอยู่ร่วมกันในสังคมได้

5.2 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง

จากการศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

การเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์ของเขตประกอบการฯ บางส่วนศัพท์วิชาการหรือศัพท์ทางเทคนิค ระยะเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลไม่เหมาะสมทำให้ไม่ครอบคลุมในพื้นที่ และการสื่อสารจากเหล่าผู้นำชุมชนในการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จากกลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่สามารถสื่อสารต่อไปให้ทั่วถึงได้ ซึ่งนฤมล สุยะราช ให้ข้อมูลไว้ว่า การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงจากเทศบาล ซึ่งเป็นข้อจำกัดของช่องทางการสื่อสารจากเทศบาลหนังสือประชาสัมพันธ์ในบางครั้งไม่สามารถลงไปถึงประชาชน โดยมักหยุดที่คณะกรรมการชุมชนเท่านั้น บอร์ดประชาชน

สัมพันธ์ ได้แก่บอร์ดประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเทศบาล บอร์ดประชาสัมพันธ์บริเวณตลาด และบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามชุมชนต่าง ๆ เนื่องจากมีจำนวนไม่มากพอและการกระจายไม่ทั่วถึง หลายครั้งที่ข่าวสารไม่มีการปรับปรุง ประกอบกับประชาชนไม่นิยมอ่านมากนัก ส่วนการประกาศเสียงตามสายผ่านหอกระจายเสียงชุมชน เป็นวิธีการที่ข่าวสารจากเทศบาลลงไปถึงประชาชนมากที่สุด เนื่องจากประชาชนสามารถรับฟังด้วยตนเองจากที่บ้าน แต่ก็มีข้อจำกัดบางจุดที่อาจเกิดการชำรุด ทำให้ประชาชนที่จะรับข่าวสารมีจำกัดเพียงบางพื้นที่ ส่วนการแจ้งข่าวสารไปยังชุมชนผ่านทางประธานคณะกรรมการชุมชนขึ้นอยู่กับความยากง่ายในการติดต่อสื่อสารภายในชุมชน (นฤมล สุยะราช, 2558) ประจวบกับในพื้นที่ยังเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมคือ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินงานในขณะที่ปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และการวางแผนที่งานที่ผิดพลาดเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรในการดำเนินโครงการไม่ทั่วถึง รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของเขตประกอบการฯที่ไม่หลากหลาย และไม่เหมาะสมกับระยะเวลาทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนบางกลุ่ม สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ผู้ดำเนินโครงการต้องมีความจริงจังในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง ครบถ้วน และครอบคลุมรายละเอียดของการดำเนินการของโครงการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินโครงการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้จริง (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2556) ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากเสียงบางส่วนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบเขตประกอบการฯ

5.3 แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จังหวัดระยอง ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ แบ่งเป็นเชิงนโยบาย คือ 1) ปรับปรุงนโยบาย แนวทาง โครงการและกิจกรรมด้านความยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว 2) ส่งเสริมนโยบายให้ประชาชนและพนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น และเชิงปฏิบัติ 1) ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม 3) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การปรับปรุงนโยบาย แนวทาง โครงการและกิจกรรมด้านความยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เขตประกอบการฯ ต้องลงพื้นที่สำรวจหาความต้องการหรือปัญหาในพื้นที่ชุมชนรอบเขต

ประกอบการฯ แล้วนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างนโยบาย แผนงาน โครงการต่าง ๆ ให้เกิดความยั่งยืน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนจบโครงการ และการดำเนินโครงการต่อให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับ United Nations Development Programme (2011) ได้สรุปนิยามของธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่า รัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ ส่งเสริมนโยบายในประชาชนและพนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการดำเนินงานในทุกกระบวนการมีเหล่าพนักงาน บุคลากร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มกำลัง ดังนั้นทางเขตประกอบการฯ ควรที่จะสนับสนุนให้ทางพนักงาน บุคลากรให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการที่ทำร่วมกับประชาชนรอบเขตประกอบการ ทำให้พนักงานเป็นส่วนหนึ่งของเขตประกอบการฯ จะทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น และสามารถลดปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดของตัวบุคลากรได้อีกด้วย

ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ สรุปไว้ว่า “การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐควรทำผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และใช้สื่อท้องถิ่นร่วมด้วยในการเผยแพร่ข้อมูล เช่นวิทยุชุมชน เน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง (two-way Communication) ร่วมด้วย” (จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, 2556)

การสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ระยะเวลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย “ผู้ดำเนินโครงการต้องมีการนำเสนอข้อมูลที่ถ่ายทอดความเข้าใจของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นได้ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะจากส่วนของประชาชน” (จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, 2556)

รูปแบบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่ประสบผลสำเร็จของเขต
ประกอบการอุตสาหกรรม

หลักธรรมาภิบาลทั้ง 7 หลัก ได้แก่

หลักนิติธรรม - ปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด และมีหน่วยงานคอยปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมและมีความทันสมัยอยู่เสมอ

หลักคุณธรรม - ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ลดความขัดแย้งจากปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ และดำเนินโครงการและกิจกรรมคืนประโยชน์สู่สังคมอย่างยั่งยืน

หลักความโปร่งใส - มีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสร้างข้อมูลเป็นข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ ไม่ซับซ้อน อาทิ สร้างกลุ่ม Line official สำหรับประชาชนรอบพื้นที่เขตประกอบฯ สร้างสื่อข้อมูลเป็นรูปภาพเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ เป็นต้น

หลักการมีส่วนร่วม - เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สลับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าร่วมการประชุมหรือเวทีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ รวมถึงมีช่องทางให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ง่ายขึ้น

หลักความรับผิดชอบ - มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่หลากหลาย และสามารถตอบสนองกระบวนการต่อข้อร้องเรียนภายใน 1 ชั่วโมงหลังจากรับเรื่องร้องเรียน และมีการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง และมีการแสดงผลการตอบสนองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล - มีการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการจัดการด้านพลังงาน ISO 50001 และจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ บุคลากร ให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จนเป็นที่พึงพอใจของประชาชน

หลักความยั่งยืน - สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาจากข้อร้องเรียน และสามารถอยู่ร่วมกันได้

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่
ประสบความสำเร็จของเขตประกอบการอุตสาหกรรม

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้งานวิจัย

5.4.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐภาคีรัฐ

- 1) แนะนำข้อมูลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา หรือเกิดการดำเนินงานไม่เป็นไปตามกฎหมาย และเป็นหน่วยตรวจสอบการดำเนินงานภายใต้กฎหมายให้กับเขตประกอบการฯ
- 2) สนับสนุนและให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ รวมถึงการชักชวนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ

5.4.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารเขตประกอบการฯ

- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในการดำเนินงานของเขตประกอบการฯ ตามกฎหมายที่กำหนด เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเขตประกอบการ
- 2) อบรมบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมให้แก่ประชาชน ผู้นำชุมชน พนักงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 3) เนื่องจากมีช่องทางที่หลากหลายในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแล้วควรมีเทคนิคหรือรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน
- 4) ควรมีเทคนิคหรือรูปแบบในการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น และทั่วถึงกลุ่มประชาชนทุกระดับ

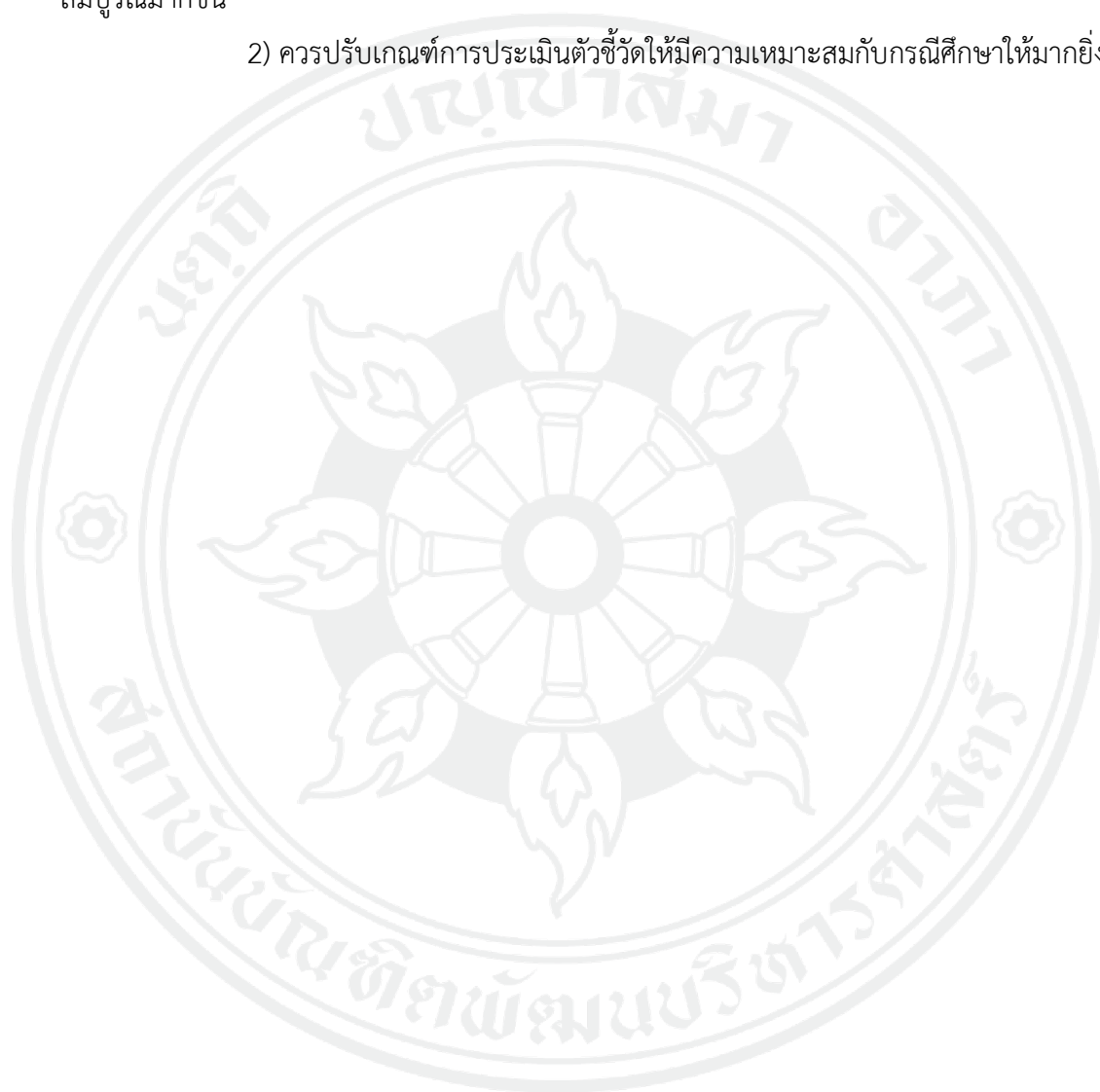
5.4.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

- 1) ประชาชนในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตร่วมกับเขตประกอบการฯ อย่างปลอดภัย
- 2) ประชาชนควรเปิดใจใฝ่รู้ หาข้อมูลข่าวสารที่ได้จากเขตประกอบการฯ ที่เผยแพร่ออกมา เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม

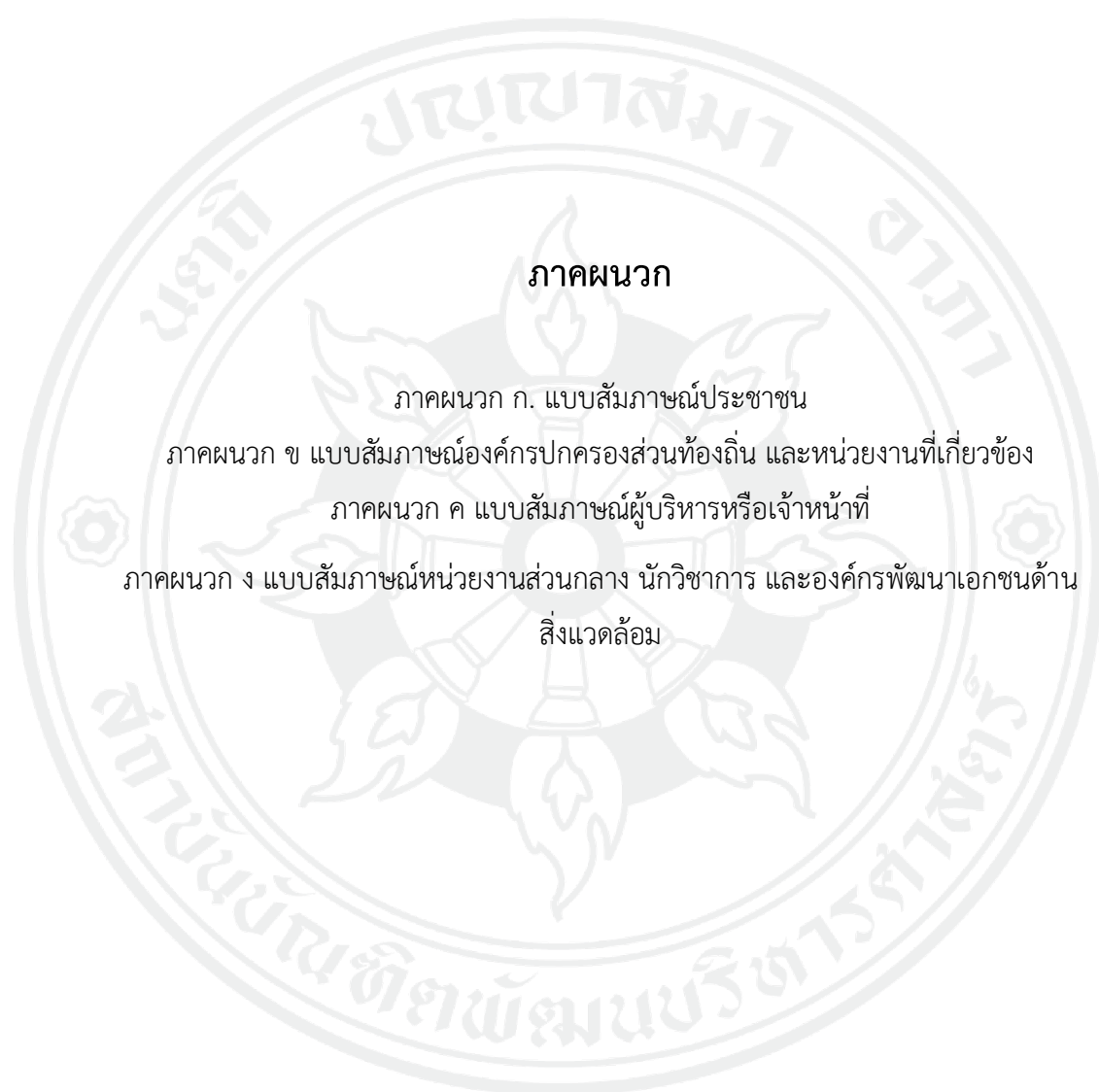
5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ ควบคู่การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเพิ่มการศึกษาในเชิงปริมาณก่อนเพื่อให้มีประเด็นที่น่าสนใจหรือประเด็นสำคัญต่องานวิจัย แล้วทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความแม่นยำในการเก็บข้อมูล และงานวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น

2) ควรปรับเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมกับกรณีศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

แบบสัมภาษณ์**ประชาชน****เรื่อง ธรรมนูญบาลสิ่งแวดล้อมในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี****กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)**

วันที่.....

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ธรรมนูญบาลสิ่งแวดล้อมในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยใกล้สถานประกอบการ ด้านธรรมนูญบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมธรรมนูญบาลสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ตามหลักธรรมนูญบาล ของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้มุ่งเผยแพร่เฉพาะที่เกิดประโยชน์กับกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยรวมเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผยโดยเด็ดขาด ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

นางสาวณัฐนันท์ เขียวเกษม

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 อาชีพ.....

1.3 ระดับการศึกษา.....

1.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่
.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาล ของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

2.1 ในชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลง ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร
.....
.....
.....

2.2 ชุมชนของท่านมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกันด้านสิ่งแวดล้อมกับIRPC หรือไม่ อย่างไร
.....
.....
.....

2.3 ท่านคิดว่าองค์กรปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา/ข้อตกลงร่วมกันด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
.....

2.4 IRPC เปิดเผยแพร่รายงานการติดตาม/ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

(เช่น รายงานคำมลพิษ, แผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น)

.....
 .....
 .....

2.5 ท่านต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากIRPC ในเรื่องอะไรบ้าง

.....
 .....
 .....

2.6 ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากIRPCที่ท่านต้องการ ได้รับครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่อย่างไร

.....
 .....
 .....

2.7 ท่านสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากIRPC ผ่านช่องทางใดบ้าง และได้รับความ
 สะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายหรือไม่ อย่างไร

.....
 .....
 .....

2.8 IRPCเปิดเผยแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ไฟไหม้, การรั่วไหลของสารเคมี เป็นต้น) หรือไม่
อย่างไร และฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.9 ท่านทราบหรือไม่ว่าสามารถตรวจสอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของIRPCได้หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.10โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่ร่วมกับIRPC ในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรม
อะไรบ้าง

.....
.....
.....

2.11 ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว (ต่อจาก ข้อ 2.10 ดังกล่าว) หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.12 โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของท่านอย่างไร

.....
.....
.....

2.13 IRPCเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่

.....

.....

.....

2.14 IRPCมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.15 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของIRPCด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.16 ท่านคิดว่าIRPCมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.17 ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนกับIRPC หรือไม่ อย่างไร

มีความขัดแย้ง ในเรื่อง

.....

ไม่มีความขัดแย้ง เพราะ

.....

และ IRPC เคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้อง ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.18 องค์กรมีช่องทางในการร้องเรียน และตอบสนองต่อข้อร้องเรียนนั้น อย่างไร

.....

.....

.....

2.19 ท่านทราบการกำหนดงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละครั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.20 ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของ IRPC ได้สร้างความพึงพอใจแก่ท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.21 ท่านคิดว่า IRPC ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพของงานและระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.22 ท่านคิดว่าIRPCมีการจัดสรรและใช้ทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.23 ท่านคิดว่าIRPCมีแนวทางส่งเสริมกิจกรรม โครงการต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนอย่างไร

.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของIRPCร่วมกับชุมชน มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของIRPC เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร

.....
.....
.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แบบสัมภาษณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรื่อง ธรรมนูญเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

วันที่.....

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ธรรมนูญเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อสำรวจความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมธรรมนูญสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมนูญของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้มุ่งเผยแพร่เฉพาะที่เกิดประโยชน์กับกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยรวมเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผยโดยเด็ดขาด ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

นางสาวณัฐนันท์ เขียวเกษม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 ระดับการศึกษา.....

1.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาล ของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

2.1 ท่านทราบถึงแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ในชุมชนที่หน่วยงานของท่านดูแลมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลง ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ชุมชนที่หน่วยงานของท่านดูแลมีการกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกันกับบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา/ข้อตกลงร่วมกันด้าน
สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.5 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เปิดเผยรายงานการติดตาม/ตรวจสอบ การดำเนินงานด้าน
สิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร (เช่น รายงานค่ามลพิษ, แผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น)

.....
.....
.....

2.6 หน่วยงานของท่านต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
ในเรื่องอะไรบ้าง

.....
.....
.....

2.7 ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ที่หน่วยงานของท่านต้องการ
ได้รับครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

2.8 หน่วยงานของท่านสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ผ่านช่องทางใดบ้าง และได้รับความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.9 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เปิดเผยแพร่รองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ไฟไหม้, การรั่วไหลของสารเคมี เป็นต้น) หรือไม่ อย่างไร และฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับชุมชน หน่วยงานของท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.10 หน่วยงานของท่านทราบหรือไม่ว่าสามารถตรวจสอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.11 โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน/หน่วยงานของท่านที่ดำเนินการร่วมกับบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.12 หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว (ต่อจากข้อ 2.11 ดังกล่าว) หรือไม่
อย่างไร

.....
.....
.....

2.13 โครงการ/กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนที่หน่วยงานของท่านดูแล
อย่างไร

.....
.....
.....

2.14 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน ท่านมีบทบาทอย่างไรในการร่วมดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้าน
สิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

.....
.....
.....

2.15 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
หรือไม่

.....
.....
.....

2.16 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.17 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.18 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.19 ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) หรือไม่ อย่างไร

มีความขัดแย้ง ในเรื่อง

.....

ไม่มีความขัดแย้ง เพราะ

.....

และ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้อง ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.20 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีช่องทางในการร้องเรียนและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนนั้น
อย่างไร

.....

.....

.....

2.21 หน่วยงานของท่านทราบถึงงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมแต่
ละครั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.22 ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) สร้างความพึงพอใจแก่
ท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.23 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพของงานและระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.24 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการจัดสรรและใช้ทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.25 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีแนวทางส่งเสริมกิจกรรม โครงการต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน อย่างไร

.....

.....

.....

2.26 ท่านคิดว่าบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ร่วมกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

.....

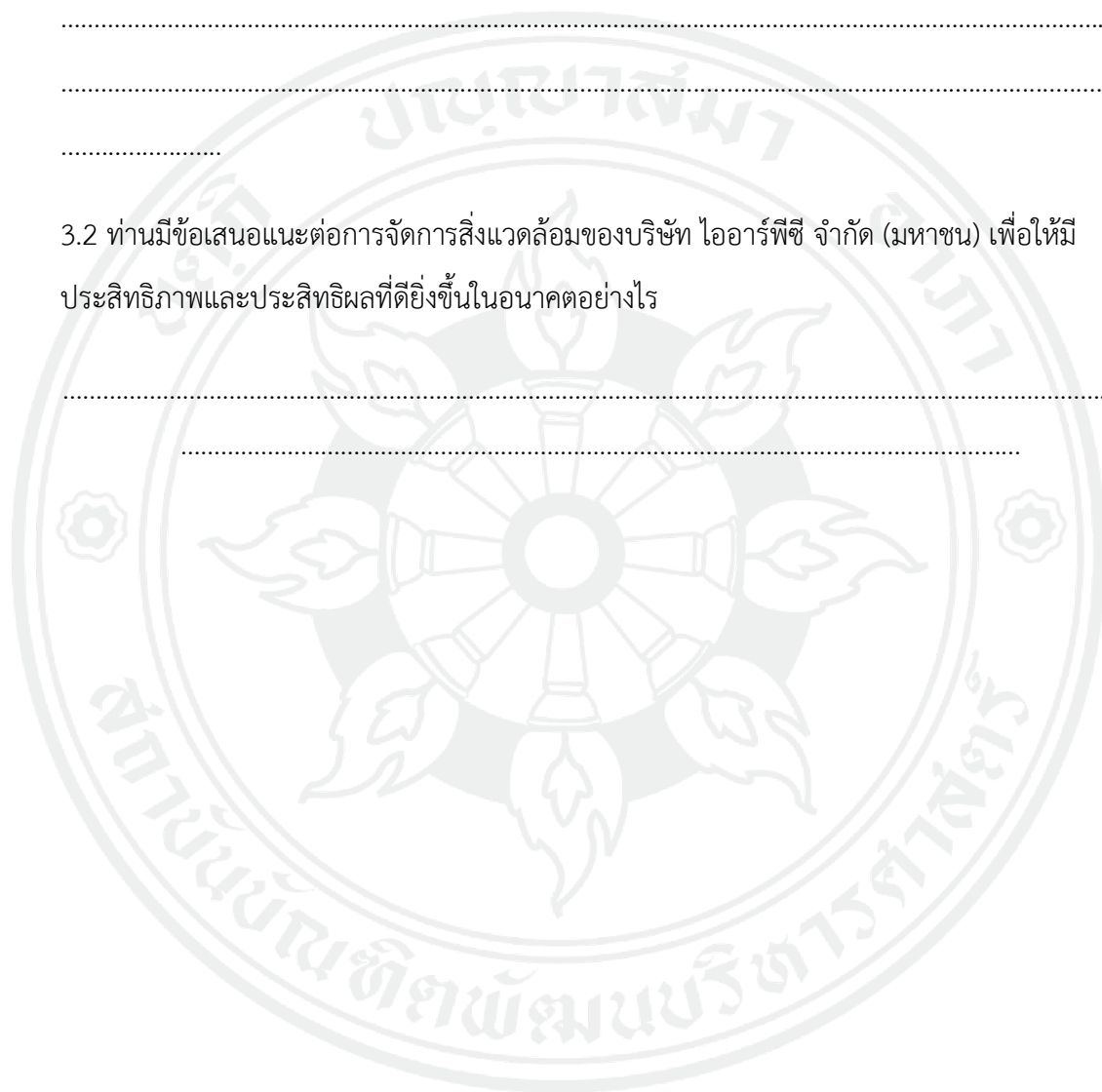
.....

.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่

แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่

เรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

วันที่.....

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ด้านธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ซึ่งจะประโยชน์ต่อบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมชาติ

ของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้มุ่งเผยแพร่เฉพาะที่เกิดประโยชน์กับกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยรวมเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผยโดยเด็ดขาด ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

นางสาวณัฐนันท์ เขียวเกษม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 ระดับการศึกษา.....

1.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาล ของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

2.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ของท่าน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 แนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ต้องดำเนินงานตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.4 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการติดตามกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป หรือไม่

.....
.....
.....

2.5 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) การกำหนดกติกา/ข้อตกลงร่วมกันกับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.6 กฎหมายกำหนดให้บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เปิดเผยรายงานข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยแก่สาธารณะ อะไรบ้าง

.....
.....
.....

2.7 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) สามารถเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย แก่สาธารณะได้บ้าง

.....
.....
.....

2.8 ช่องทางในการเปิดเผยข้อมูลให้แก่สาธารณะของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีอะไรบ้าง และต้องมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล หรือไม่

.....

.....

.....

2.9 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.10 มีการเปิดเผยแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (ไฟไหม้, การรั่วไหลของสารเคมี เป็นต้น) หรือไม่ อย่างไร และฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.11 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีช่องทางให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานด้าน สิ่งแวดล้อม ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.12 โครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ในปัจจุบันมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.13 โครงการ/กิจกรรมดังกล่าว (ต่อจากข้อ 2.12 ดังกล่าว) มีการดำเนินงาน อย่างไร และมีการดำเนินงานกับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.14 โครงการด้านสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.15 ปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อม มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.16 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไร และช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมมีทางใดบ้าง

.....

.....

.....

2.17 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมจากประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.18 การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.19 ปัจจุบันมีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) หรือไม่ อย่างไร

มีความขัดแย้ง ในเรื่อง

.....

ไม่มีความขัดแย้ง เพราะ

.....

และ คณะผู้บริหารหรือบุคลากรบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เคยถูกร้องเรียน/ฟ้องร้องของ ด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.20 เมื่อมีข้อร้องเรียนเกิดขึ้นทางบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีช่องทางในการร้องเรียนและ
ตอบสนองต่อข้อร้องเรียนนั้น อย่างไร

.....
.....
.....

2.21 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้าน
สิ่งแวดล้อมแต่ละครั้งเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.22 ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ได้สร้างความพึงพอใจ
แก่ท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.23 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม
ทั้งด้านคุณภาพของงานและระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.24 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) พิจารณาในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์) เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.25 ทางบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีแนวทางส่งเสริมกิจกรรม โครงการต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน อย่างไร

.....

.....

.....

2.26 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีแนวทางการบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อให้มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร

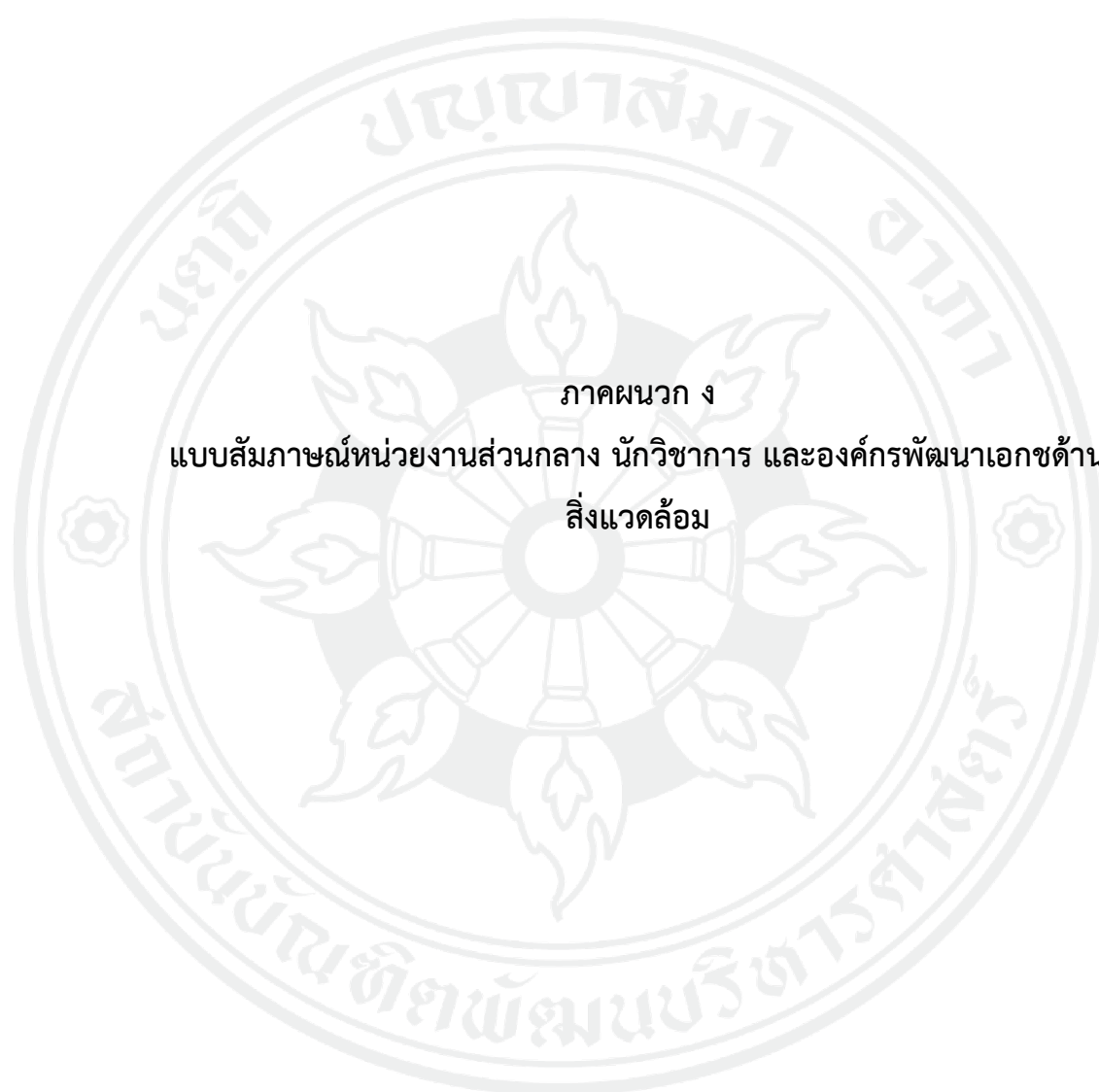
.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์หน่วยงานส่วนกลาง นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน
สิ่งแวดล้อม

แบบสัมภาษณ์

หน่วยงานส่วนกลาง นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

เรื่อง ธรรมชาติบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

วันที่.....

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ธรรมชาติบาลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลาง นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ด้านธรรมชาติบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมธรรมชาติบาลสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรม

ปิโตรเคมี จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมชาติบาลของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้มุ่งเผยแพร่เฉพาะที่เกิดประโยชน์กับกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยรวมเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผยโดยเด็ดขาด ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

นางสาวณัฐนันท์ เขียวเกษม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 หน่วยงาน.....

1.3 ระดับการศึกษา.....

1.4 อายุการทำงาน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

2.1 ธรรมาภิบาลในบริบทการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการอุตสาหกรรม

.....

.....

.....

2.2 การจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรมในปัจจุบัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรม
ควรมี อะไรบ้าง อย่างไร และควรมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2.4 ตัวชี้วัดของหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรม (ต่อเนื่องจาก ข้อ 2.3) มีอะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.5 กฎหมายใดบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการอุตสาหกรรม

.....

.....

.....

.....

2.6 ความเป็นมาของการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับสถานประกอบการอุตสาหกรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.7 การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมเป็นอย่างไร มีการปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.8 ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 ที่ผ่านมาการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของสถานประกอบการอุตสาหกรรมมี
ปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตอย่างไร

.....

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

Th

- กัญญา ไชยวงศ์. (2548). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,
กำแพงแสนวิทยาเขต).
ก้ำพล แสงทรัพย์สิน. (2557). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลยุทธ์การสื่อสารด้านกิจกรรมความ
รับผิดชอบต่อสังคม (CSR)ของบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด(มหาชน). (ปริญญาโท). สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
เกษม จันทรแก้ว. (2544). การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน. Retrieved from <http://agebook.lib.ku.ac.th/ebooks/2011/2011-002-0084/files/assets/basic-html/index.html#page1>
เกษม จันทรแก้ว. (2558). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 9 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
คณะกรรมการส่งเสริมธรรมาภิบาลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
(ม.ป.ป.). ธรรมาภิบาล. Retrieved from <http://www.socgg.soc.go.th/History1.htm>
จันทนา อินทปัญญา. (2548). การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารการจัดการ
สิ่งแวดล้อม, 1(1), 1-20.
จันทนา อินทปัญญา. (2552). การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคม
และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
จำลอง โพธิ์บุญ. (2557). การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
จำลอง โพธิ์บุญ. (ม.ป.ป.). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
Retrieved from [https://www.tci-](https://www.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/view/31982/27359)
[thaijo.org/index.php/JEM/article/view/31982/27359](https://www.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/view/31982/27359)
จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2556). ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการตัดสินใจใน
โครงการพัฒนา. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 9(1), 85-106.
ฉัตรไชย รัตน์ไชย. (2551). การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
เฉลิมเกียรติ แก้วหอม. (2555). การพัฒนาที่ยั่งยืน. In.
ชายชาติ นรเศรษฐาภรณ์. (2545). ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน: กรณี

- โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน "หินหруд". (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ณัฐชิตา จันทร์อินทร์. (2558). ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
ณัฐชยา อุ่นทองดี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจาก
หมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
ถวิลวดี บุรกุล และคณะ. (2552). ทศวรรษ ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ธรรมดาเพรส.
ทิวาพร สุระพล. (2560). การวิเคราะห์การจัดการอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม :
กรณีศึกษาบริษัทปิโตรเคมีและการกลั่นน้ำมันแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง. (ปริญญาโท). สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
นฤมล สุขะราช. (2558). ธรรมชาติของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา
เทศบาลในอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด. (2556). รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพ โครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ส่วนขยาย บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด
(มหาชน). Retrieved from <http://www.iceh.or.th/v1/page/298-ehia-5611-irpc/>
บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน). (2560). รายงานประจำปี 2560. Retrieved from
<http://irpc.listedcompany.com/misc/ar/20180305-irpc-ar2017-th.pdf>
บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, & บุญมี ลี. (2546). รายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (*Indicators of Good
Governance*) (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
ปริญญานุช เลิศศรีศิมามาลา. (2559). ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา
โรงไฟฟ้าพระนครใต้ จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์,
พิเชษฐ โสภณแพทย์. (2555). การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม:
กรณีศึกษา โรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
พิมลพรรณ มีเป็น. (2558). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่า
ไม้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์,

ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกึ่งกิจกฤษฎีกา 124, 57 ก C.F.R. (24 สิงหาคม).

ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกึ่งกิจกฤษฎีกา 134, 40 ก C.F.R. (6 เมษายน).

เรณูมาศ รักษาแก้ว. (ม.ป.ป.). การมีส่วนร่วมของประชาชน. Retrieved from

<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%99>

ลักขมี เกตุสกุล. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

วันชัย สุขตาม. (2560). การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: จากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1(1), 101-110.

วันวิสา วัลย์ดาว. (2553). การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

วาทิต ส่องศิริ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม: กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

วิชัย หล่อจรัสคุณท์กุล, จิราวัลย์ จิตรถเวช, พานิตชนัด ศิริพานิช, & เตือนเพ็ญ ธีรบรรณวิวัฒน์. (2549). รายงานฉบับสมบูรณ์การพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินในส่วนภูมิภาค. Retrieved from

http://siteresources.worldbank.org/INTTHAILAND/Resources/CDP-G/Vichit_development_of_good_governance_indicator_Thai.pdf

วิทยา อินทร์สอน. (ม.ป.ป.). ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม. Retrieved from

<http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=1136&section=30&issues=78>

ศิริกัญญา เขาวมัย, & และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรณีศึกษา โครงการนิคมอุตสาหกรรมระยอง (บ้านค่าย) จังหวัดระยอง. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University, Vol. 10 No.2.*

ศิวพา สิริจามร. (2552). ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:

กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบัน

- บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
สมฤดี นิโครพัฒน์ยิ่งยง และ วรากร น้อยพันธุ์. (2552). ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม มาบตาพุด (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). นนทบุรี: สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (ม.ป.ป.). คอร์รัปชันธรรมาภิบาล และจริยธรรมในสังคมไทย. คุณธรรม นำธุรกิจ, 87-104. Retrieved from https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/business_ethic_1.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. Paper presented at the การพัฒนาที่ยั่งยืน, ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้า อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. Retrieved from https://www.opdc.go.th/uploads/files/gg_rating_book.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม. (2553). คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม. Retrieved from http://www.industry.go.th/data_center/index.php/news1/internal-control-system/24-2016-04-27-03-51-18/file
- สุกาญจน์ รัตนเลิศสุสรณ์. (2550). หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุทธบัล ชื่อมาก. (2554). การเมืองของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีโครงการคลองสวยน้ำใส (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- สุธาวัลย์ เสถียรไทย. (2546). ธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 18 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อชิษฐ์ แก้วเกาะสะบ้า. (ม.ป.ป.). หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. Retrieved from <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-051.pdf>
- อลงกรณ์ อินทรชุต. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี: กรณีศึกษา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน). (วิทยานิพนธ์

ปริญญาหมาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
 อำนวย วัฒนกรสิริ. (2557). การจัดการสิ่งแวดล้อม. *Journal of Energy and Environment
 Technology*, 1(1), 43-53. Retrieved from
https://www.researchgate.net/publication/272482963_karcadkarsingwaedlxm_Environmental_Management

Eng

Arnstien. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *JAIIP*, July(35), 216-224.

Asian Development Bank. (1995). *Governance : Sound Development Management*.
 Philippines: Asian Development Bank, 1999.

Asian Development Bank. (2011). Special Evaluation Study on ADB's Support for
 Promoting Good Governance in the Pacific Developing Member Countries.
 Retrieved from [http://www.adb.org/sites/default/files/evaluation-
 document/35703/files/eap-ses-pdmcs.pdf](http://www.adb.org/sites/default/files/evaluation-document/35703/files/eap-ses-pdmcs.pdf)

Japan International Cooperation Agency. (2005). Comparative Analysis of Governance:
 Relationship Between Bureaucracy and Policy Co-ordination Capacity with
 Particular Reference to Bangladesh. Retrieved from
http://jicari.jica.go.jp/IFIC_and_JBICI-Studies/jica

Knack and Manning. (2002). Towards Consensus on Governance Indicators: Selecting
 Public Management and Broader Governance Indicators. Retrieved from
<http://www.worldbank.org/publicsector/consensus.html>

Organization for Economic Co-operation and Development. (1997). Governance in
 Transition. Retrieved from <http://www.oecd.org.puma/online.html>

United Nations. (2000). *Building Partnerships for Good Governance*. New York: United
 Nations Press.

United Nations Development Program. (1997). Human Development Report 1997.
 Retrieved from [http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-
 1997](http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1997)

United Nations Development Programme. (2011). 8 Governance Principles, Institutional
 Capacity and Quality. Retrieved from
<http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Poverty>

World Bank. (1992). *Governance and Development*. Washington, DC: World Bank.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล   ณัฐนันท์ เขียวเกษม
ประวัติการศึกษา   วิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม
   มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์การทำงาน   ผู้ช่วยนักวิจัย

